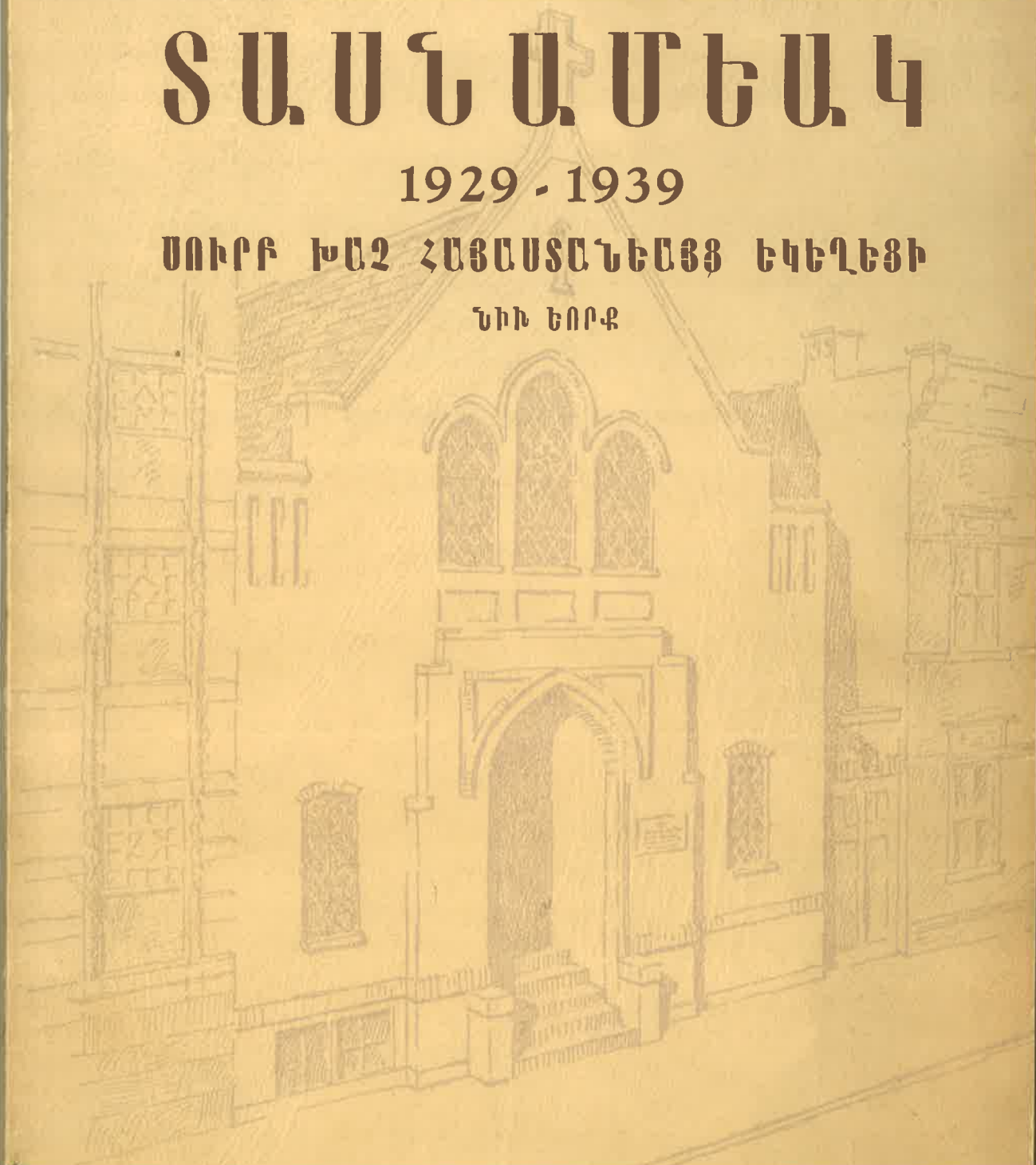

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ

1929 - 1939

ՍՈՒՐԻ ԽԱՉ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՆԻՆ ԵՈՐՔ

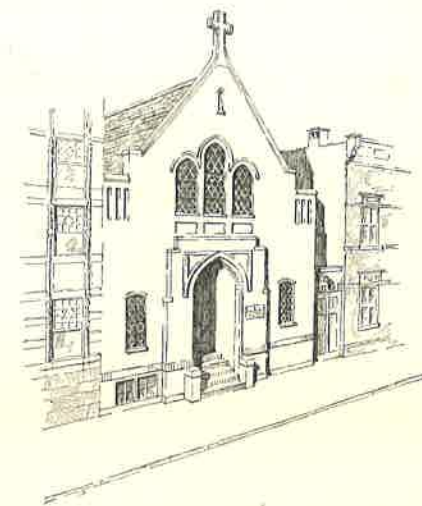
Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ

1929 - 1939

ՍՈՒՐԲ ԽԱԶ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՆԻՆ ԵՈՐԳ

“There are some who tell us that success in life requires heroic spectacular qualities. The long list sounds like an unabridged dictionary of all the virtues; and one can imagine the saints blushing with shame at the sudden realization of how short they are of this perfection. Let us all be thankful that we are just human and that with all our faults, foibles and failings we can have happiness if we determine to have it and pay the price in thought and effort.”

Յ Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն Ի Տ Ե Ղ

Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Տասնամեակի Տօնակատարութեան առթիւ այս ՅԼՇԱՏԱԿԱՐԱՆ-ԳՐԳՈՅԿԸ հրատարակելով մեր նպատակն է տալ Եկեղեցւոյ տասնամեայ պատմութեան եւ անոր պաշտօնական Մարմիններուն գործունէութեանց մէկ համառօտ ուրուագիծը, եւ ո՛չ թէ Եկեղեցւոյս պատմութիւնը, որուն համար պէտք պիտի ըլլար հատուր մը հրատարակել:

Աշխատած ենք նաեւ տալ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ մեր ազգին մատուցած ծառայութեանց եւ ազգապահպան դերին մասին մեր բարձրատիման եկեղեցական Հայրերու հոգեշահ գրութիւններէն հատընտիր էջեր, եւ քանի մը բանաստեղծներու Հայ Եկեղեցւոյ շուրջ գրած ներշնչող եօթնեակ մը Քերթրածներ, ի շինութիւն ընթերցողներու:

Նաեւ այս կերպով փափաքեցանք առիթ մը հայթայթել մեր այն անդամներուն եւ համակիրներուն, որոնք այս յիշատակելի Տօնակատարութեան պատեհութեամբ պիտի ուզէին իրենց սիրոյ եւ խնդակցութեան խօսքը ըսել Եկեղեցւոյս եւ անոր գործունէութեանց շուրջ, նոյն ատեն բերելով իրենց սրտաբույս նուէրները Եկեղեցւոյս պայծառութեան համար:

Եկեղեցւոյս եւ անոր պաշտօնական Մարմիններուն գործը առաւելապէս հոգեւոր է եւ բարոյական, եւ ո՛չ թէ շօշափելի ու նիւթական, եւ այդ իսկ պատճառաւ կարելի չէ թիւերով եւ թուանշաններով չափել գայն: Ան՝ մարդոց սիրտերուն մէջ եւ կեանքներուն վրայ դրոշմուած է, եւ կարելի չէ անոր ճշգրիտ պատկերացումը ընել: Սակայն, վայել է որ այդ ջանքերուն համար ըսուի գնահատութեան խօսք մը, զոր արձանագրել փափաքեցանք այս Յիշատակարան-Գրքոյկով:

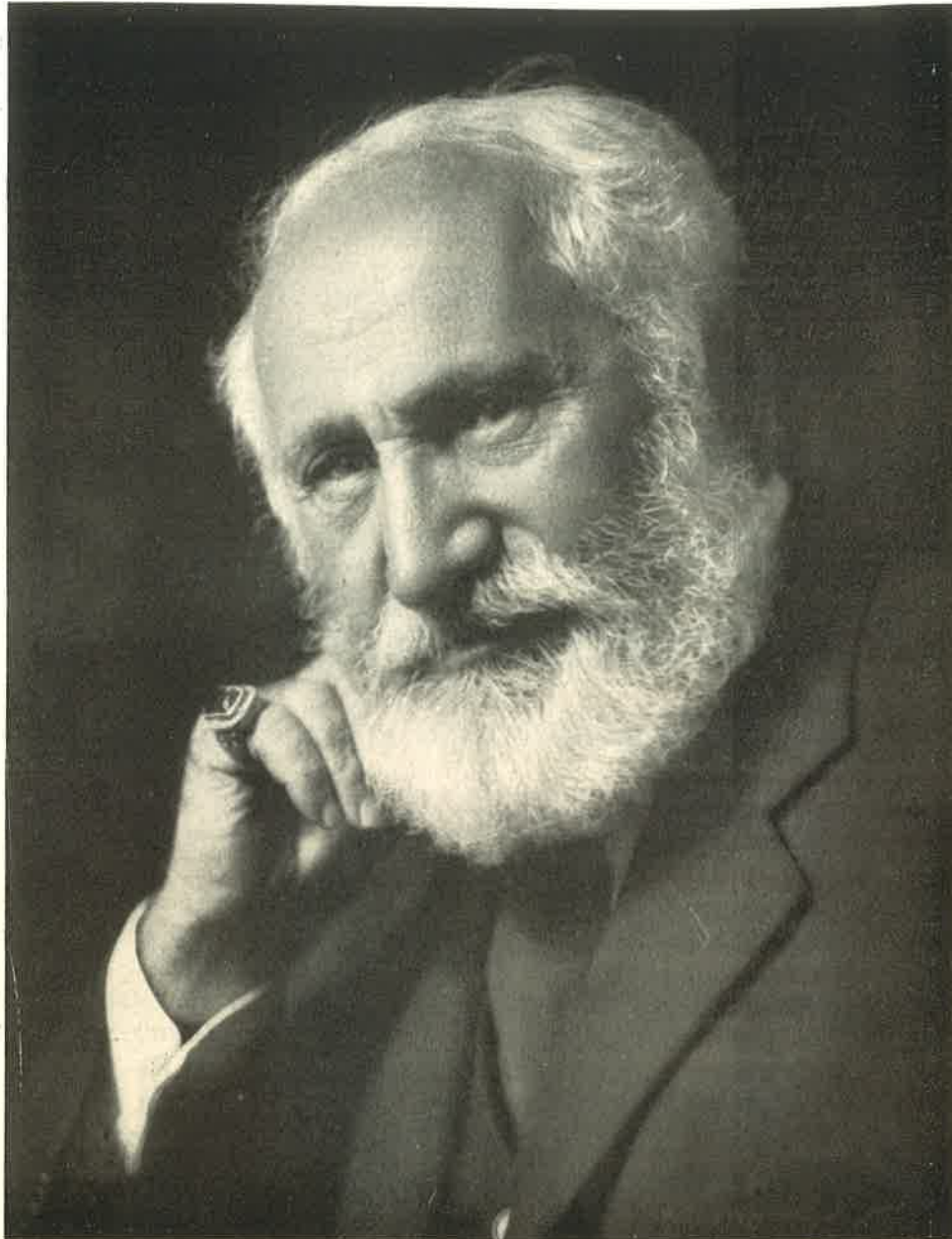
Ուստի, այս ուրախալի առթիւ մեր ջերմ շնորհակալութիւնները կը յայտնենք մեր հին ու նոր Հովիւներուն, Հոգաբարձութեանց, Խնամակալութեանց, Տիկնանց Եկեղեցասէր Միւրեան, Գպրտց Գասին, ինչպէս նաեւ Գնման, Հանգանակիչ եւ Օժանդակ Յանձնախումբներուն, բոլոր նուիրատուներուն եւ Եկեղեցւոյս համայն ժողովուրդին:

Մեր սրտագին շնորհակալութիւնները կը յայտնենք Տասնամեակի Տօնակատարութիւնը կազմակերպող Յանձնախումբներուն, նաեւ Յիշատակարան - Գրքոյկիս պատրաստութեան մէջ իրենց աշխատակցութիւնը բերող հետեւեալ անձներուն, որոնք Եկեղեցւոյս համար իրենց սէրը այս կերպով փափաքեցանք յայտնել: Մեր այդ անդամներն են. — Տկն. Զարուհի Գալէմֆեարեան, Տեարք Գր. Հ. Գալուստեան, Մկրտիչ Թօփալեան եւ Արսւմ Ճօպուլեան:

Շնորհակալութիւններ նաեւ ամէն անոց, որոնք նուիրատուութիւններով, պատկերի կադապարներ (*պլեթ*) շինելով մասնակցեցան այս Գրքոյկիս հրատարակութեան ծախֆերուն: Նաեւ այն ամէնուն, որոնք փոքր կամ մեծ սրտաբույս նուէրներով արդիւնաւորեցին Եկեղեցւոյս Տասնամեակի այս յաւէտ յիշատակելի Տօնակատարութիւնը: Աստուած ամէնուն վարձատրուոյց ըլլայ:

Սրտագին կը մաղթենք որ Աստուած մեզ եւ մեր սերունդները արժանիք ընէ մեր այս սիրելի Եկեղեցիին Քսանրհինգամեակը, Յիսնամեակը, Հարիւր-

ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆԷՆ

ԳԵՐԱՇՆՈՐՀ Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՅՈՎԱԿԻՓԵԱՆ

Նիւ Եօրքի Ս. Խաչ Եկեղեցու Հովիւ Տէր Եղիշէ Վարդապետին, Պատուարժան Հոգաբարձութեան եւ Համայնքի Բոլոր Ժողովուրդին Հայրական սղջոյն եւ օրհնութիւն,

Այս տարի Հոկտ.ի 28-ին լրանում է Ձեր Եկեղեցու հաստատութեան տասնամեակը: Ուրախ ենք, որ Պատուարժան Հոգաբարձութիւնը իւր Հովուի հետ որոշել է սօնել այդ տարեդարձը: Յետ նայել, գնահատել անցեալը, լուսաւոր եւ պակասաւոր կողմերը տեսնել եւ քննութեան ենթարկել, կարգաւորեալ ամեն հիմնարկութեան ուղիղ ընթացքն է: Գովում ենք Հոգաբարձութեանդ այդ ձեռնարկը, որի նպատակն է միայն անցեալի դասերից օգտուելով, առաւել եւս եռանդով յառաջ տանել Եկեղեցւոյ պայծառութեան գործը, համայնքի ամբողջութեան աստղ զնելով եւ ներկայի հուշալիք պահանները:

Տաս տարիներից ի վեր Հոգաբարձութիւններ եւ Հովիւներ յաջորդել են իրար, իրենց լուսագոյնը բերել, բաւարարելու Համայնքից կրօնական եւ կրթութեան կարիքներին: Ընդ այժմ գոյտրիկ եկեղեցի, ներքնասրահով, սղջային եւ Կիրակնօրեայ դպրոցներ, երգչական խումբ: Յատկապէս արժանի է յիշատակութեան Եկեղեցասէր Տիկնանց Միութիւնը իւր գովելի ջանքերով, նըւերուած եկեղեցու պայծառութեան եւ դպրոցի օժանդակութեան, ունենալով եւ սուսնձին յանձնաժողով «Լուսաւորչի Լուսնայի» հաստատութեան համար: Գանիցս առիթ ենք ունեցել ներկայ լինելու այլ եւ այլ բարեսիրական նպատակներով կազմուած հաւաքոյթներին եւ հանդէսներին, եւ միշտ հեռացել ենք գոհունակութեան զգացմունքով:

Բայց միշտ լաւից լաւագոյնը կայ, եւ պէտք է ձգտել այդ բարձրագոյնին հասնելու համայնական կեանքի բոլոր երեւոյթների մէջ: Որքան եւ գոհացուցիչ Հոգաբարձութեան, Եկեղեցասէր Տիկնանց եւ Դպրաց Դասի գործունէութիւնը, Ձեր Ազգային եւ Կիրակնօրեայ դպրոցները, բայց դեռ վարպտեման եւ բարեկարգման շատ պէտք ունին: Բաւական է յիշել, թէ Եկեղեցին ճնշուած է պարտքի տակ եւ համայնական աւելի զգալի գոհարեւութիւն է սպասուում պատ սեպհականութիւն գարձնելու տեսակէտով:

Մեր հայրական փափազն է եւ յորդորը Ս. Խաչի շրջակայքում եղած բոլոր հաւատացեալներին, խմբուել Եկեղեցու շուրջը, աւելի սերտ աջակցութիւն բերել նորա կարիքների լրացման մէջ, կրկնապատկելով եւ եռապատկելով արատու անդամների թիւը: Եկեղեցին ժողովուրդինն է, համայնքի ամբողջութեանը, ստտի եւ ամենքը պէտք է մասնակից լինին նորա պայծառութեան, նորա դպրոցների բարգաւաճման եւ համայնական կեանքի բոլոր խնդիրներին: Ոչ մի հայ քրիստոնեայ, Հայաստանեայց Եկեղեցու դաւակ, չպէտք է դուրս մնայ Եկեղեցու անդամների ցանկից: Թո՛ղ տասնամեայ այս տոնախրմբութիւնը առիթ լինի աւելի կենդանի կերպով ձգտելու այսպիսի հասկացողութեան, որի իրականացումից է կախուած մեր կրօնական-եկեղեցական-մշակութային կեանքի յաջող ընթացքը:

Ս. ԽԱԶ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԳՆՈՒՄԷՆ ԱՌԱՋ

Տնտեսական տաղանայի ճնշումներէն առաջ, 1926-ի համեմատարար երա-
նելի օրերուն էր, որ կէս դարու չափ 27-րդ փողոցի եւ 3-րդ կ'վրնիւի շրջա-
նակին մէջ հաստատուած հոծ հայութիւնը սկսաւ, ընտանիք ընտանիքի ետեւէ
տեղափոխուել Բփ-թաուն, Լոնկ Այլէնտ եւ Պրանքս, բայց առաւելագէս Բփ-
թաունն էր նախընտրուած թաղամասը: Շատ չանցած, Ուաշինկթըն Հայթսի
մէջ փողոց չէր մնացած ուր հայերէն խօսակցութիւն չի լսուէր:

Ահա այդ օրերուն էր որ քանի մը եկեղեցասէր ազգայիններ, մտերմական
հանդիպումներով սկսանք խորհրդակցել ազգութատեղի մը ու անոր յարակից
գոյրոց մը ունենալու կարելիութիւններու մասին: Եկեղեցի մը գնելու կամ կա-
ռուցանելու ծրագիրը անշուշտ կը մնար հեռանկար մը, քանի որ տրամադրելի
ոչ մէկ դրամագումար կար պատրաստ, բայց կը յուսայինք իբր սկզբնաւորու-
թիւն, բարեացակամ եկեղեցւոյ մը հետ համաձայնութեան գալ Կիրակի կէս
օրէ ետք եկեղեցական պաշտամունք ունենալու համար, վճարելով լրիկ պա-
տահական ծախքերը: Այժ. Տ. Յարութիւն Ա. Քհնյ. Սարգիսեան տրամագիր
էր հոգեւորագէս մեկ հովուելու: Այս ծրագրով, եկեղեցիով հետաքրքրուող-
ներս կազմեցինք սոժամեայ Յանձնախումբ մը ու սկսանք գիմել շրջանի բո-
լոր եկեղեցիներուն:

Շուտով մեր պրոպոզիցիոն արգիւնաւորուեցաւ, երբ 178րդ փողոցի եւ
Վատուօրթէ կ'վրնիւի անկիւնը գտնուող Եւլիօլիպոլիսի եկեղեցւոյն Հոգա-
բարձութիւնը յօժարեցաւ ծախելու կամ վարձու առաւ եկեղեցին: Մեզի կը
տրուէր կատարեալ իրաւունք մեր ուզած ձևով խորան մը կանգնելու:

Այս գործնական ու նպատաւոր առաջարկին պատասխանելու համար,
ինչպէս չենք որ օր մը եկեղեցին մեզի ժողովի տրամադրեն: Յայտարարութիւն
մը ցրուելէ ետք, 1926 Սեպտ. 24, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8-ին հոգ Գումար-
ուեցաւ անդամնիկ ժողովը, մօտաւորագէս քառասուն ազգայիններու մաս-
նակցութեամբ: Ատենապետելու հրահրուեցաւ Պ. Յովհան Կարապետեան՝ որ
պերճախօս ու պերճով մը շնչաց եկեղեցւոյ մը անհրաժեշտութիւնը ու պարզեց
ներկաներուն այդ եկեղեցւոյ հետ մեր ունեցած բանակցութիւններուն ար-
դիւնքը: Ուրիշ ծանօթ ազգայիններ ալ երկրորդեցին իր խօսքերը ու խանդա-
վանեցին բոլորը:

Ներկաներուն միահամուռ բողձանքն էր օգտուել սոխիթէն ու անմիջապէս
Վերին Իշխանութեան արտօնութիւնը ստանալ եկեղեցին սկսելու, նկատելով
որ այս համայնքին համար որեւէ լուրջ գեթուարութիւն չէր ըլլար հաւաքել
չարաթը դէթ 15—20 տարր:

Ժողովը անմիջապէս ընտրեց եօթը հոգիէ բաղկացած սոժամեայ Յանձ-
նախումբ մը, ընթացք առաւ գործին: Որոշուեցաւ երկուական տուրք անդա-
մազին գանձել նախնական ծախքերու համար: Ներկաներուն փափաքին հա-
մեմատ, որոշուեցաւ եկեղեցին կոչել առաջին նախաՎկային անունով Ս.
Ստեփաննոս:

Շարաթ մը ետք, նորընտիր Յանձնախումբը ունեցաւ իր առաջին ժողո-
վը Պ. Յովհան Կարապետեանի բնակարանը ու իր գիւղանը կազմեց հետեւեալ

անյապազ մեր պատասխանին կ'սպասէր, այս ժողովին որոշուեցաւ թէ աւելի
գործնական պիտի ըլլար մեր Առաջնորդարանի գիմումը ընել յանձնարարակա-
նով մը լիազօրուած պատուիրակի մը միջոցով: Մեր գիմումին վրայ Պ. Յ.
Կարապետեան յանձն առաւ հետեւեալ օրն իսկ Պօսթոն երթալ ու Առաջնորդ
Սրբազանին ներկայացնել մեր խնդրագիրը, որով զինք կը լիազօրէինք պաշ-
տօնագրով մը գիմելու Առաջնորդարան եւ ստանալու պաշտօնական արտօ-
նութիւն:

Հետեւեալ առաւօտ ստիպին, երբ Պ. Կարապետեան կը պատրաստուէր
Պօսթոն մեկնելու, հեռախօսով կը կանչուի գնուելիք եկեղեցւոյն Հոգաբարձու-
թեան Ատենապետին կողմէ ու կը տեղեկացուի թէ՛ նկատելով որ մինչեւ այդ
օր մեզմէ որեւէ վերջնական պատասխան մը չէ ստացած՝ ոչ ալ կանխավճար
մը, իրենց եկեղեցւոյն շահը նկատի առնելով, եկեղեցին վարձու տուած է ու-
րիշներու:

Յանձնախումբը ունեցաւ երկրորդ ժողով մըն ալ Հոկտ. 19-ին, Պ. Յ.
Մալեանի բնակարանը, երբ վերստին արժարձուեցաւ յարմար եկեղեցիի մը
հետ պայմանաւորուելու հարցը, Կիրակի կէսօրէ ետքերուն պաշտամունք ընե-
լու համար, ու ամէնուս պաշտօն տրուեցաւ նորէն եկեղեցիները շրջելու:

Մեր բոլոր գիմումները թէեւ ապարդիւն եղան երկար ժամանակ, բայց
այս պրոպոզիցիոնը ընթացքին, գիմած էինք նաեւ այժմու Ս. Սաչ Եկեղեցւոյ
տէր Լուսերական եկեղեցիին ալ: Հովիւր, քաղաքապարօրէն մերժելէ ետք
մեր խնդրքը, տեղեկացուեցաւ էր թէ եկեղեցին այդ հօտին համար այլեւս
պրակի ըլլալով կը ծրագրէին նոր մեծ եկեղեցի մը կանգնել ուրիշ տեղ: Այդ
պարագային, պատրաստ պիտի ըլլային եկեղեցին ծախելու: Եւ իրապէս, ժա-
մանակ մը ետք, տեղեկացուցին թէ պատրաստ են բանակցելու եկեղեցիին
համար:

Այսպէսով, եկեղեցին տրամադրելի եղաւ սակարկութիւններու ու միա-
ժամանակ Տաուն-թաունի եկեղեցիին Հոգաբարձութեան մաս մը ժրջան ու
անձնուէր անդամներ ալ մեզի միացած ըլլալով, մեր առաջին ժողովէն երեք
տարի ետք, վերջագէս ունեցանք մեր սեփական ազգութատեղին:

Մ. Թ.

Ս. ԽԱԶ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԳՆՈՒՄԷՆ

Այս երեք տարիներու շրջանին (1925 — 1928) Արթուրնի մէջ եկեղեցի մը
ունենալու գորաւոր փափաք մ'ալ արթնցած է 30-րդ փողոցի Ս. Գր. Լուսաւո-
րիչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան եւ անդամներու մէջ: Այս նպատակաւ տօնի
օրեր մասնաւոր պնակ շրջագայելով, եւ ուրիշ միջոցներով, դրամատան մէջ
անձնամիտելի գումար մը հաւաքելով երկու հազար տուրքի հիմնադրամ մը
գոյացած է: Նոյն առեւ 1926-ին ժողովուրդի եւ եկեղեցւոյ անդամներու կող-
մէ հանրագրութիւններ պատրաստուած են եւ ներկայացուած Հոգաբարձու-
թեան Արթուրնի եկեղեցի մը գնելու եւ հոն փոխադրուելու համար: Հանրա-

լու համար Եկեղեցւոյ Հովիւ Տ. Յարութիւն Ա. Քհնյ. Սարգիսեան եւ Հոգաբարձութիւնը Նիւ Եորքի ազգայիններէն Տեառք Յովհաննէս Տօնէլեանը եւ Ոսկան Յարութիւնեանը հրաւիրած են իրրեւ Եկեղեցւոյ Գնման Յանձնախումբը գործակցելու Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան:

1928-ի վերջերը կազմուած է Հանդանակիչ Յանձնախումբ մը, Տիար Կ. Հարենց՝ Ատենապետ, Տիկ. Զ. Գալէմքեարեան՝ Բ. Ատենապետ, Տիար Յ. Արութեան՝ Ատենադպիր, Տիկ. Լ. Քէօլէեան՝ Բ. Ատենադպիր, Տիար Տիրան Քէհեանեան՝ Գանձապահ: Խորհրդակիցներ՝ Տիկնայք Զապէլ Երկանեան, Միւշիւհեանց Թաշճեան, Կիւլմինա Մարտիրեան, Վարսենիկ Յակոբեանց, Օր. Մաննիկ Նէվրուզ, եւ Տիկն. Զմբուխ Քիւրքճեան: Տեառք՝ Վարդան Արխանեան, Մկրտիչ Թօփալեան, Միհրան Իսպէնչեան, Միտաք Վաղասեան, Անդրանիկ Տէսթէեան, եւ Տոքթ. Կարապետ Եղիտեան: Սոյն Յանձնախումբին մասնակցած են նաեւ Տիար Տիրան Զապէմպեան, Տիկին Ալինա Քիւրքեան, Տիկն. Վարդանուշ Ապաճեան, Տիկն. Ազապի Տաւրեան, Տիար Թազնոս Փառուկեան, Օր. Աստղիկ Տադաւարեան եւ ուրիշներ: Յիշատակելի է այս Յանձնախումբին, Հոգաբարձութեան, ինչպէս նաեւ Տ. Յարութիւն Ա. Քհնյ. Սարգիսեանի, եւ Գնման Յանձնախումբի թափած ջանքերը եւ անխնայ աշխատութիւնը:

Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան, Յունուար 1, 1929, արձանագրութեան մէջ կը կարգանք.— «1928 Տարւոյ Դեկտեմբեր ամսոյն մէջ Կեդրոնական Վարչութիւնը Հոգաբարձութեան հետ խառն ժողով մը ունեցաւ եւ որոշեց որ նոր գնուած Եկեղեցիին մէջ Ս. Ծննդեան տօնը կատարուի, եթէ Հոգաբարձութիւնս կրնայ պատրաստութիւն անենլ ամէն կերպով: Ժողովս սոյն որոշման համեմատ հարկ եղած կարգադրութիւնները ըրաւ անօթներու, յայտարարութիւններու եւ ուրիշ պէտքերու համար: Ժողովի հաւանութեամբ որոշուեցաւ Եկեղեցւոյ անունը գնել Ս. Խաչ:»

Եկեղեցւոյ մէջ առաջին անգամ Հայ պաշտամունքը կատարելու համար Ժողովուրդին զրկուած պատկերազարդ թուացիկ մը, որ կ'սկսի հետեւեալ սուղերով, «Հայ Ժողովուրդ, 30-րդ Փողոցի Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը եւ Եկեղեցւոյ Գնման Յանձնախումբը կուզայ ձեռք աւետելու թէ Եկեղեցիին զընուած է Ուաշինկթըն Հայթաի 187-րդ փողոցին մէջ, ուր Ս. Ծննդեան առթիւ անդրանիկ Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Յունուար 6, 1929-ին:» Կոչը ստորադրած են.—

30րդ փողոցի Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ Հովիւ՝ Յարութիւն Ա. Քիւնյ. Սարգիսեան:

Ի դիմաց յիշեալ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան՝ Ատեմապետ՝ Գ. Գալէնաւէրեան, Բ. Ատեմապետ՝ Տոքթ. Ս. Ալլապեան, Ատեմադպիր՝ Ն. Մաղաքեան, Բ. Ատեմադպիր՝ Գ. Աղամեան:

Ի դիմաց Եկեղեցւոյ Գնման Յանձնախումբին՝ Յ. Տօնէլեան, Ո. Յարութիւնեան:

* * *

Արդէն նախ քան պաշտամունքը կատարուիլը եւ Եկեղեցիին իր յարակից Երիցատունով գնելու համար բանակցութեանց վերջնական հանգամանք ստանալը Եկեղեցւոյ աէրերուն արտօնութեամբ եւ հաճութեամբ գումարուած է անդամական ժողով հրաւիրելով թէ անդամներ եւ թէ ծանօթ ազգայիններ,

Տեառք Յովհաննէս Տօնէլեան եւ Ոսկան Յարութիւնեան հազարական տուար փոխատուութիւն մը ըրած են Եկեղեցւոյ աէրերուն կանխավճար մը տալու համար:

Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը, թէեւ իր ամբողջ կազմովը համաձայն այս եղած գործառնութեանց, վերջին պահուն փոքրամասնութիւն մը հակառակած է Արթուրնի մէջ Եկեղեցի ունենալու, սեւտի Եկեղեցւոյ գնման համար հանդանակուած երկու հազար տուարը իր նպատակին յատկացնելու դժկամակամ է: Բայց այդ չըջանի Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան որոշումով պահեստի գրուած գումարին կէսը, հազար տուար, յանձնած է Գնման Յանձնախումբին:

Եկեղեցւոյ անդրանիկ Հոգաբարձութեան կազմութեան շուրջ Աղբ. Կեդրոնական Վարչութեան 1929, Յունուար 18-ի ատենագրութեան մէջ հետեւեալ անգեկութիւնները կը գտնենք.— «Կարգացուեցան Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ եւ Արթուրնի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Յունուար 15-ի նամակները, հոգաբարձական կազմերու, ընտրութեան եւ յարակից խնդիրներու մասին: Յետ խորհրդակցութեան որոշուեցաւ ընդունիլ կացութիւնը եւ հետեւիլ գործերու զարգացման ընթացքին: Ս. Խաչ Եկեղեցիին ընդունիլ որպէս առանձին թեմ եւ Հոգաբարձութիւնը ընդունիլ ամսամեայ հանգամանքով եւ թելադրել, որ անգամադրութեան աշխատին եւ ընտրութիւն կատարեն 1929-ի ընթացքին: Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցիին եւս ընդունիլ առանձին թեմ:»

Գարձեալ Եկեղեցւոյ անդրանիկ Հոգաբարձութեան կազմութեան շուրջ Եկեղեցւոյ ատենագրութեանց մէջ, Յունուար 16, 1929, կը գտնենք հետեւեալը.— «Նկատելով որ 30-րդ փողոցի Եկեղեցւոյ համար հոգաբարձական ընտրութիւն կատարուած է, եւ Հոգաբարձութեան անգամներէն երեքը անգամակցած են նորընտիր Հոգաբարձութեան եւ այս կերպով զազրած են Հոգաբարձութեան անգամակցութենէ, եւ նկատելով որ նոր Եկեղեցւոյ համար շատ կարիքներ կան անյետաձգելի, ժողովս կ'որոշէ երեք նոր անգամներ հրաւիրել Հոգաբարձութեանս կազմը լրացնելու համար, Տեառք՝ Յովհաննէս Տօնէլեանը, Ոսկան Յարութիւնեանը եւ Յարութիւն Արութեանը:» Դիւանը կը կազմուի այսպէս, Գ. Գալէնաւէրեան՝ Ատենապետ, Տոքթ. Ս. Ալլապեան՝ Բ. Ատենապետ, Նշան Մաղաքեան՝ Ատենադպիր, Գալթի Աղամեան՝ Բ. Ատենադպիր, Ոսկան Յարութիւնեան՝ Գանձապետ, Սարգիս Տէմիրճեան, Յովհաննէս Տօնէլեան, Յարութիւն Արութեան եւ Յարութիւն Խանիաշեան՝ Խորհրդականք:

Ս. ԷԶՄԻԱՄԻՆ

Է Զ Մ Ի Ա Մ Ի Ն Ն Ի Հ Օ Ր Է

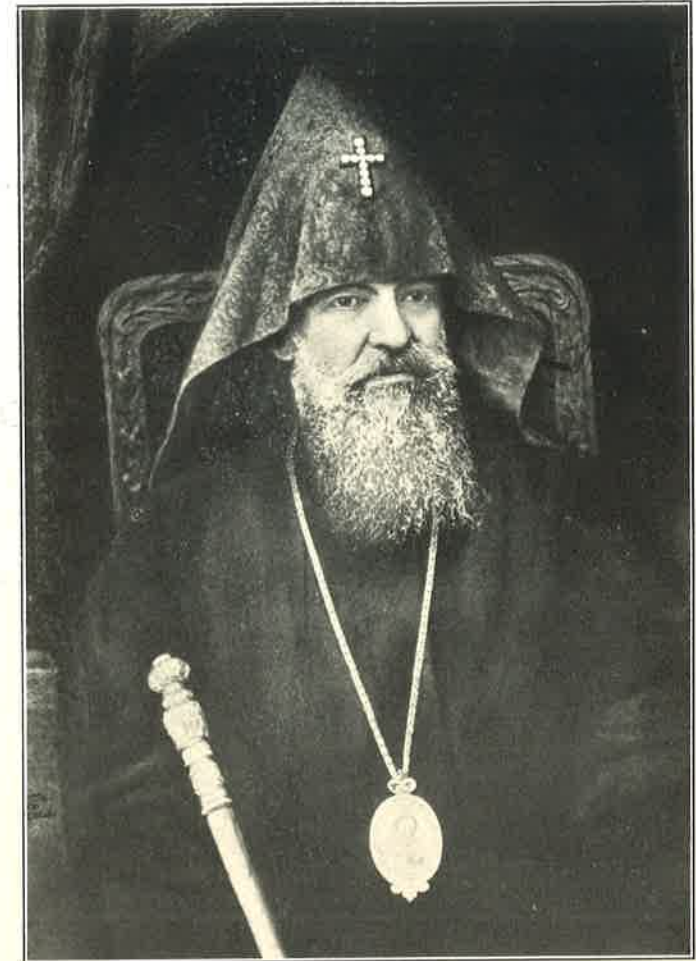
(Ա Շ Խ Ա Ր Հ Ա Բ Ա Ր)

Իջա՛ւ Միա՛ծինը Հօրմէն եւ հետն անոր փառաց լոյս .
Զայնե՛ր հրնչեցին սանդարամետ անդունդէն :

Տեսա՛ւ լոյսը մեծ Հայրապետը Սուրբ Գրիգոր ,
Պատմէր ցնծութեամբ հաւատացեալ արքային :

Եկէ՛ք , մենք շինենք այն սուրբ խորա՛նը լոյսին ,
Զի ասոր մէջ լոյս ծագեցաւ մեր Հայաստան աշխարհին :

Թարգմ . ԳՐ . Հ . ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ԵՐԶԱՆԿԱՅԻՇԱԿ Տ . Տ . ԽՈՐԷՆ Ա .
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՎԱԽՃԱՆԵԱԼ ԽՈՐԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿՈՆԴԱԿԷՆ

Ողջունեմք եւ օրհնեմք նաեւ զվտարանդի զաւակունս Մեր , նժդեհեալս յայլ եւ յայլ սահմանս եւ ի քաղաքս արաստահամանեան արդաց : Կենդանութիւն եւ սրահպանութիւն հողեւոր եւ թանկագին ժառանգութեանս , որ է Հայաստանեայց Եկեղեցի , կախեալ կայ ի հաւատոյ , ի սիրոյ եւ ի բարեպաշտական զգացմանց հաւատացելոց , զի չիք եկեղեցի աւանց ժողովրդեան , զի նա կայ եւ մնայ յաւիտեան ի վերայ Վիմին կենդանոյ , որ հաւատք քրիստոնէական ի սիրտ հաւատացելոց : Արդ սիրեցէք զմայրն Ձեր հաւատոյ , զՍուրբ Եկեղեցի եւ եղերուք հաւատարիմ որդիք նորա՝ ուր եւ գտանիցէք : Կատարեցէք զպարտիս Ձեր ծնողական դաստիարակելով զզաւակունս ի հողի քրիստոնէա-

յորոց միջի բնակեալ կայք, աշխատութեամբ, մաքուր եւ ազնիւ կենցաղովա-
րութեամբ, բարեպաշտութեամբ եւ կատարեամբ քաղաքացիական պարտաւո-
րութեանցդ: Մի անջատեցին զՁեզ սարածութիւնք հետաւորք, ծովք եւ ու-
կիանսք ի սիրոյ բնիկ ժողովրդեան, բնակիրոյ ի պատմական հայրենիս եւ ի
Մայր Աթոսոյ, որ սիրա կենդանութեան եղեալ է հողեւոր կենաց համայն աղ-
պի, վկայ եւ կաթող յաւիտենական պատմական անցից, ուրախութեան եւ վըշ-
տի, յաջողութեան եւ աստազանաց ժողովրդեան Մերոյ պարուց ի պարս:

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՎԵՆ. ՍԱՀԱԿ ԿԱԹՈՂԻՈՍԻ

«ԵՕՄԲ ԱՌ ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՅՍ ԿԻԼԻԿԻՈՅ» ԿՈՆՒԱԿԵՆ

Ողջո՛յն Հայոց Կիլիկիոյ զաղթականութեամբ ցրուեալ ի սփիւռս աշխար-
հի, ողջո՛յն աստազելոցդ ի աստազակիր Հօտայեաէ ի Սաիակայ Բ. Կա-
թողիկոսէ, երբեմն Մեծի եւ աթմ Աւերեալ Տանն Կիլիկիայ:

Աներկմիս յոյսը կեանք է, իսկ երկմիս յոյսերն անիրական երացներ են:
Մեր նախնեաց իրական յոյսը կործանեալ թագաւորութիւններ վերականգնեց.
Հայկազանց, Արշակունեաց, Բագրատունեաց եւ Ռուբինեանց հարստութիւնք
իրարու յաջորդեցին. անկեալ հայրենանուէր զիւցազանց նոր կորիւններ փո-
խանորդեցին: Եթէ երբեմն մոռցլտեցաւ ալեւորն Մասիս, երիտասարդական
ժպիտներ փթթեցան Տաւրոսի այսերուն վրայ: Այսպէս, հայրերու յոյսն ու
հաւատքը մեր կեանքն եղան. եթէ յուսալքուինք ու սկարանանք ի հաւատս,
ո՛չ թէ սպազայ սերունդին, այլ մեր զերեզմանափորը կ'ըլլանք: Գծախտա-
բար՝ երացատես մարգարէներ, թովոյ ու թովիչներ շատ կան ներկայիս ու-
րոնք «Չանձինս աս իմաստունս ունին եւ յաջա իւրեանց խորհրդականք:» Վա՛յ
ինքնակոչ եւ ինքնավկայ իմաստնոց եւ խորհրդականաց, որ միամիտ ժողո-
վուրդը մոլորեցնելով նախնեաց խոհական խոհեմութենէն եւ հաւատքէն՝ բար-
ձունքներու պաշտամունքին հրաւիրեցին: Աստուծոյ յոյսն աշխարհի իշխան-
ներուն յոյսին փոխանակեցին, յորս «ոչ գոյ փրկութիւն:»

Մոռցանք հայրենի բարձունքները. ըսել չեմ ուզեր թէ մոռցանք Մասիան
ու Տաւրոսը, մոռցանք Արագածն ու Վարագը՝ որոնց կատարները զեղադար-
ձող փածանները ծիծաղներն են անասհման բարձունքին ու Բարձրելոյն. այլ
թէ մոռցանք հողեւոր կեանքի Աշտարակը, Մայրենի Եկեղեցւոյ գութն ու գո-
րովանքը. մոռցանք կամ զաղջացանք ի հաւատս մեր հարց, Գրիգորի, Ներ-
սիսի, Սահակայ, Վարդանանց եւ Վահանեանց Աստուծոյն՝ որ երբեմն բուռ
մը Հայութիւնը յաղթանակէ յաղթանակ կ'առաջնորդէր հզոր Պարսից, աշ-
խարհասասան Մոնկոլներու, Սելճուկներու եւ Թաթարաց աւերող եւ քանդող
հեղեղներուն մէջ:

Դաւիթ ալ հալածական դիւահար Սաւուդի երեսէն, պահ մը մոռցաւ ճըշ-
մարիտ բարձունքը, եւ Յուդայի լեռներէն սպասեց իրեն հասնելիք օգնութիւ-

ՇՆՈՐՀԱԶԱՐԴԻ Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Բ.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵՇԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

րուն վրայ եւ վարսաւոր ծառոց տակ Բահագները կ'երկրպագուէին ու կը խըն-
կաւէտուէին, ուստի տեղի ապաստանի չեղան Դաւիթ. ամենուրէք հասան
Սաւուդի քինախնդիր սուրն ու նիզակը: Դաւիթ ճարահատ աչքերը Յուդայի
բարձունքներէն շատ աւելի բարձրն ուղղեց, արեւներէն ու աստղերէն անհա-
մեմատ բարձր, եւ ազազակեց. «Օղնութիւն ի Տեառնէ եկեցէ որ արար զեր-
կինս եւ զերկիր:» Այնուհետեւ ապստամբ ու ասպատակող համարուած Դա-

անգաւորուած են, Մայրենի Եկեղեցին իրենց կապը անխզելի պահելու ջանքով, փութացած են կանգնել սաճարներ եւ վանքեր եւ անոնց կամարներուն ներքեւ աստուածաշունթեան կարգերը կատարել, քաջ գիտնալով՝ թէ մեր առաքելական եւ ուղղափառ Սուրբ Եկեղեցին, իբրեւ յողակապ եւ կեդրոն միութեան եւ իբրեւ դաշեակ ու դաստիարակ իր սրբիներուն, իր մայրենի ծոցին մէջ կը պատասպարէլ գանձեց ու անոնց կը ջամբէ սուրբ կրօնիս մաքուր եւ անարատ կաթը ու կը կրթէ Սուրբ Աւետարանի առաքելական կեանքին մէջ:

Աւ իսկապէս յայտի միակ լատտափայտը եւ փրկութեան խորխորն է մեր Սուրբ Եկեղեցին, որ իր վայրափայտին գաւակներու գոյութիւնը կը պահէ հետաւոր աշխարհներու օտար ու աչքասեռ ազգերուն մէջ, ուր ոչ նուազ վրտանդներ եւ սրտազայթներ դէմ կ'ելլեն ու կը սպառնան մոռցնել իրենց մայրենի լեզուն եւ ուժացնել իրենց Ազգէն ու Հայրենիքէն:

Այս իրողութեան գիտակցութեամբ է որ, ինչպէս մեր ազգայինները նոր Աշխարհից գանազան վայրերուն մէջ, Գուք եւս, Սիրելի Որդիք մեր ի Տէր, տասը տարի առաջ կանգնեցիք Ձեր այդ Ազգիքի Տունը յանուն Կենսատու Սուրբ Թաշին, որուն հաստատութեան տանամեակը հանդերձեալ էք ամեն ջրէ ժամանակէն:

Այս բարեպատեհ առիթով՝ Մենք եւս Սուրբ Բաղաքէս, Սրբանուէր Միարանութեանս հետ միասին, կը շնորհաւորենք եւ խնդակից ու ամակից կը լինիք Ձեզ, սրտազին ազգիքներ փրկողներ սա Աստուածն մեր հայրերուն, որ ամուր եւ հաստատուն պահէ եւ բարեպարզ պայծասացնէ Ձեր Սուրբ Եկեղեցին ու նիւթականին հետ՝ պահէ նաեւ անոր բարոյական շէնքը, այսինքն՝ բարեպաշտօն ու աստուածասէր ծրարաններուդ համարումը միութիւնը, սուրբ սիրոյ եւ մեր քրիստոնէական կրօնին անխախտ հաւատքին մէջ:

Հուսկ ապա՝ սիրովն Աստուծոյ եւ Ազգիս՝ կ'ողջունենք Պատուարժան Հոգարարձութեան եւ Սուրբ Եկեղեցւոյ Տօնակատարութեան Գործադիր եւ Պատուակալ Մարմիններուն մէջն մի անդամները ու անոնց Հոգեշնորհ Նախադահր, նուիրելով ամէնուն մեր Տիրոջ Բրիտանի Տնօրինական Սուրբ Տեղեաց կենդանորար շնորհն ու օրհնութիւնը եւ կը մաղթենք որ տիեզերաց Ամենախնամ Արարիչը խաղաղութիւն պարգեւէ աշխարհի, բարօրութիւն՝ Հայ Ազգիս եւ քաջողջ ու անդորր կեանք՝ Մեր սիրեցեալ ու աստուածասէր սրբիներուդ, բարեբաւարիկ ու միութարեան օրերով, Ամէն:

ՄԵՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԴԵՐԸ

...«Հայ Եկեղեցին վատարանը եղած է այն ուղիին որ կը յատկանշէ Հայուն քաղաքակրթական ընդունակութիւնը, ան կը մարմնացնէ իր դարաւոր անհատականութիւնը եւ իր իտէալները: Կրօնական պարզ ժողովատեղի մը չէ մեզի համար, այլ ազգային ամենանուիրական տաճար մը եւ հաստատութիւն մը, ուր կը խտանայ մեր դարաւոր կեանքը, իր բոլոր իրադարձութեանց օղակաւորումներով: Մեր դիւցազն նախահայրերը իրենց պերճ լեզուով կը խօսին մեր սիրտին. մեր նահատակներու պսակեալ շարքը իրմով կը հմայէ մեզ. մեր դրական տաղանդը եւ բանաստեղծական խոյանքը իրմով հրաշակերաւուած ու վսեմացած են:

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻԻ Տ. ՄԵՍՐՈՊ
ԱՐԻԵՊՍ. ՆԱՐՈՅԵԱՆ
Պատրիարք Կ. Պալատ

Եկեղեցին մեր բարոյական հայրենիքը եղած է, ուր մեր անկախութեան եւ աղատասիրութեան ծարուր դտած է իր լիալիւր յազուրդը: Բոնակարութեան շատ մարիկներ յուլած են մեր աշխարհը, աւերումի եւ թըլուստութեան երկար դարեր սահած են, արիւնի եւ արցունքի վտակներ սուղած են մեր հայրենի հողը. Եկեղեցին այդ ճգնաժամերուն մէջ խանդակաթ մօր մը քնքուշ բազուկներով ջանացած է սիրտիւ վարատական հօտը: Կամ օտարաշունչ հովերէ դէպ անձանթ հորիզոններ քշուող հայը, որուն կը մատուցուի պանդխտութեան դառն բաժակը, հայակրօն-հայածէս Եկեղեցիին հու-

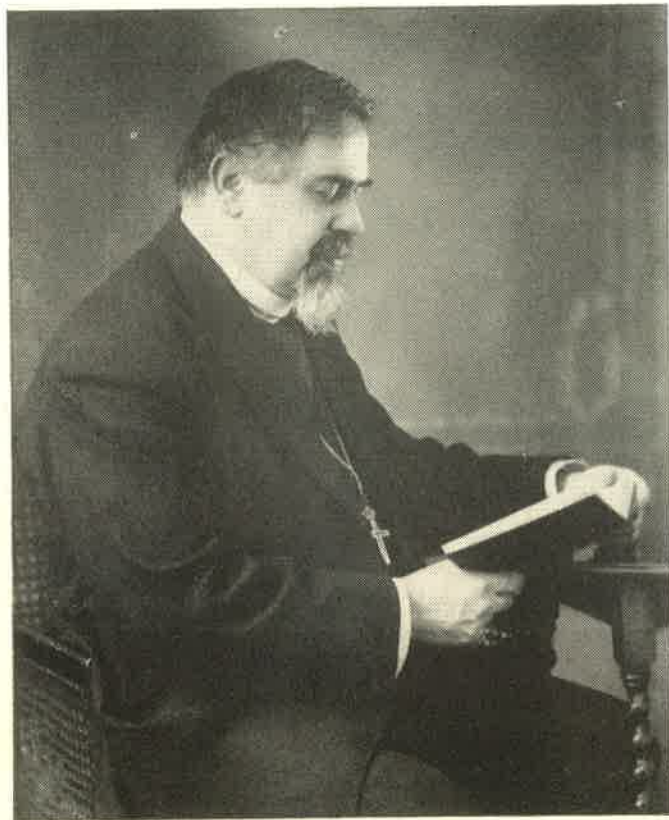
հովանիին տակ երջանիկ ու հանդիսա դտած է ինքզինքը, իբրեւ հայրենի հողին վրայ: Այս պարագան կը բացատրէ հոգեբանութիւնը նոր-նախիջեւանցիներուն, որոնց վառ հայրենաբաղձութիւնը իր բաւականութիւնը դտաւ Մ. Էջմիածնի նիւթական քարերուն մէջ:

Այսպէս Հայ Եկեղեցին հիանալի ճկունութեամբ եւ հետանկատ իմաստութեամբ շատ փառաւոր եւ փրկարար դեր մը կատարած է ցարբ մեր ազգային գոյութեան պահպանումին եւ պարզացման գործին մէջ: Հայը անով յայտնագործած է ինչ որ ունի ազնիւ իր էութեան խորը: Ան գեկավարած է ազգային նաւը դարերու փրկիւրակոծ եւ ամենհի կոհակներուն վրայ:»

ՂԵՒՈՆԴ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ

Եկեղեցւոյս պատմութեան միակ սեւ թուականը կը կազմէ 1933 Դեկտ. 24-ի տիրադոյն օրը՝ երբ իր կամարներուն տակ անլուր վայրագութեան մը դոհուելով, մեզմէ առյուծա խլուեցաւ մեր սիրեցեալ Առաջնորդը, քաջարի հովիւր ու անբասիր եկեղեցականը:

Նահատակ Դուրեան Արքայան ծնած էր Կ. Պոլիս, Իւսկիւտար 1881-ին: Ինք թոռն էր Լուսահայի Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարք Դուրեանի հօրաքրոջ: Իր

ՂԵՒՈՆԴ ԱՐՔԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ

նախնական կրթութիւնը ստացած էր Իւսկիւտարի թաղային վարժարանին մէջ ու ապա շրջանաւարտած Պէրպլէրեան Վարժարանը:

1898-ին մտած է Արմաշի Դպրեվանքը ու ձեռնադրուած Սարկաւազ՝ 1899-ին, Կուսակրօն Արեղայ՝ 1901-ին ու Վարդապետական դաւադան ընդունած միեւնոյն տարին, միշտ Գեր. Տ. Եղիշէ Արքայան Դուրեանէ: 1908-ին Մայրապետութիւն ընդունած Ամեն. Իգմիրլեան Պատրիարքէն, Եպիսկոպոսութիւն՝ 1913-ին, Վեհ. Գէորգ Ե. Կաթողիկոսէ ու Արքութեան աստիճանը իրեն շնորհած է Վեհ. Խորէն Ա. Կաթողիկոս, 1933-ին:

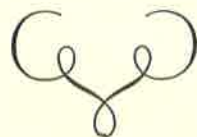
գար: Ընտրուեցաւ անդամ Կրօնական Ժողովի ու երկար տարիներ վարեց Գաւարգիւղի Ս. Թադատր Եկեղեցւոյն քարոզչութիւնը: Պաշտօն Պատրիարքական փոխանորդութիւնը վարեց չորս յաջորդական Պատրիարքներու շրջաններուն:

Ընտրուելով Առաջնորդ Այրեանուպոլսոյ, Պալքանեան պատերազմին այդ պաշարեալ քաղաքին մէջ անցուց ճշմտամային օրեր: Կ. Պոլիս վերադառնալէ ետք, բնդուեց Զմիւռնիոյ Առաջնորդութեան հրաւերը ու կրկին անգամ հրաշքով ազատելով այդ հրկիղեալ քաղաքին արհաւիրքներէն, անցաւ Աթէնք: Հանկէ՝ կոչուեցաւ Մանչէսթրիի հովուութեան, ուր սեթ տարիներ պաշտօնավարեց ետք, 1931 Մայիս 28-ին ժամանեց Ամերիկա, Առաջնորդ ընտրուած ըլլալով զաղութիւն Երեսիտիանական Ժողովէն:

Դուրեան Արքայանի Ամերիկահայոց Առաջնորդութեան կարճատեւ շրջանը եղաւ շատ արդիւնաւոր ու պատմական: Պերճախօս քարոզիչ ու անձնուրաց հովիւ, ան թեմէ թեմ վազեց իր հօտին մէջ արթնցնելով Հայ եկեղեցւոյն ու զարոցին համար մեծ ոգեւորութիւն: Կազմեց Եկեղեցասէր Տիկնանց եւ զպիւրներու միութիւններ: Մեծ դարկ տուաւ կրթական դործին, ու իր հովանաւորութեան տակ ամէն կողմ բացուեցան բազմաթիւ զարոցներ: Մշակեց դործնական ծրագիր-կանոնադիրներ այս բոլոր կազմակերպութիւններուն համար ու ստղծեց ամուր կապ ցանուցիւր տարածուած զաղութիւն ու Առաջնորդարանին միջեւ:

Առաջնորդարանը մտաւ իր բուն դերին մէջ ու ստեղծուեցաւ զիւանական կազմութիւն: Հիմնուեցան Ուսումնական ու Տնտեսական Խորհուրդներ համայնքին աչքառու անհասներու մասնակցութիւնով:

Նահատակ Արքայանը անբասիր կրօնաւորին մէջ կը մարմնաւորէր նաեւ շնորհալի զբաղէտը: Հայ մամուլին մէջ տարիներու ընթացքին իր ցանցնած բազմաթիւ արժէքաւոր զրութիւններէն զատ, ան հրատարակած է առանձին հատորներով. — «Մկրտութեան Խորհուրդը», «Չորս Աւետարաններու Ծագումն ու Վաւերականութիւնը», «Պարզ Քարոյներ» ու շարք մը հինգ հատորներով, «Ս. Գրոց Բնագատմութիւնը», «Դպրեվանքեան Քարոյներ», «Կրկնակ Նշանաբանը» եւ «Աղօթքը»: Անդրէն լեզուով հրատարակած է «Հայ Եկեղեցւոյ Եօթը Խորհուրդները» ինչպէս նաեւ հայերէն բնագրով միասին, «Ձեռնաց Պատարագամատոյց»ը:

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՒԱԳ ՔԼՆՅ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Ս. Սաչ Եկեղեցւոյ հիմնադիր բազմաժամանակ հովիւը ծնած է Սեւերէկ: Ըլլալով ուսումնասանչ պատանի մը, շատ փոքր հասակէն զրկուած է Երուսաղէմի ժառանգաւորաց Վարժարանը՝ որու շրջանը աւարտելէ ետք, ան ընդգրկած է ուսուցչական ասպարէզը, պաշտօնավարելով Տրապիզոն, Եգիպտոս եւ ուրիշ վայրեր:

1893-ին, Տ. Գրիգորիս Եպս. Յովհաննէսեանէ քահանայ ձեռնադրուած է Չմիւսնիոյ թեմին էօռէմիլ զաղաքին վրայ: Իզմիր փոխադրուելով, իր բազմաբարձր գործունէութիւնով շահած է մեծ ժողովրդականութիւն, արժանանալով Աւագութեան աստիճանի, վարելով Առաջնորդական Փոխնորդի պատասխանատու պաշտօնը:

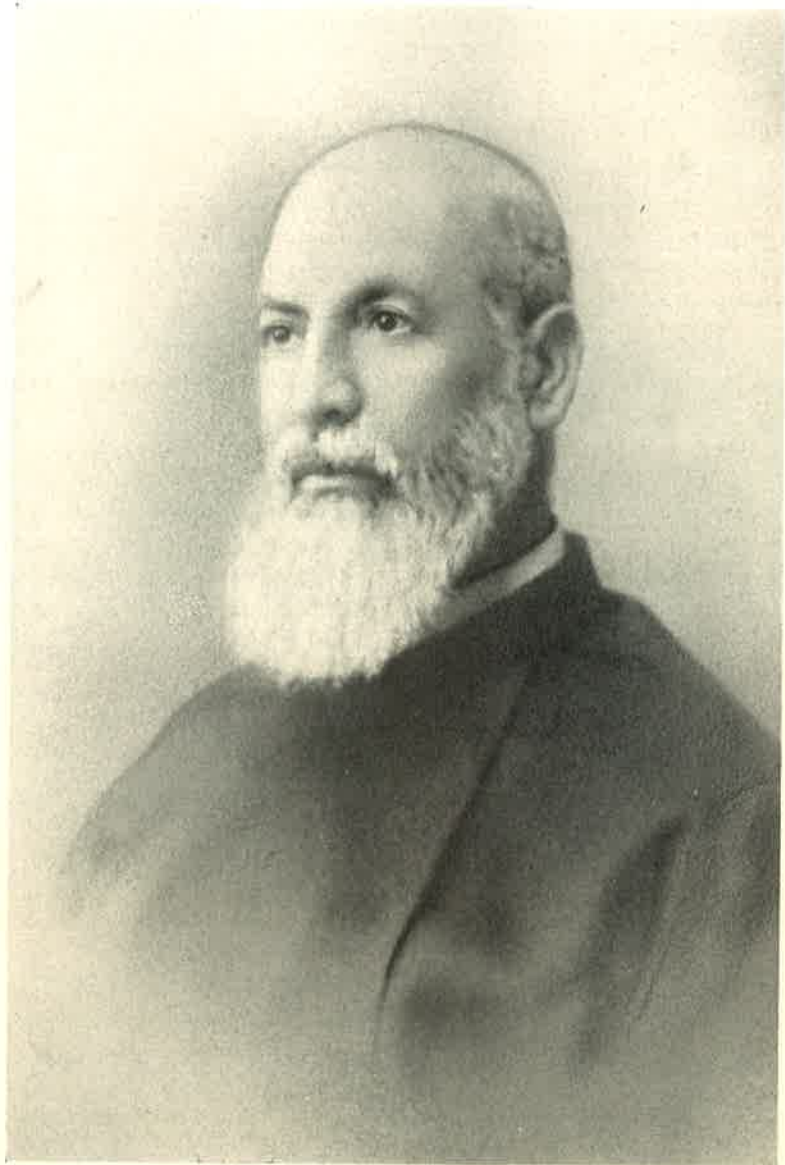
Չմիւսնիոյ ազգային, կրած է անբար աստապանք իր հօտին հետ: Երկար ու տաժանակիր բանասիրութենէ մը հրաշքով աղատելէ ետք, եկած է իւր Եսոբ իր զաւակներուն քով: Ամերիկայի մէջ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ ժամանակ մը պաշտօնավարելէ ետք, ստտար ու զլխաւոր ազգակ հանգրսացած է Լի-Քաուն սեփական եկեղեցի մը ունենալու գաղափարին: Անխնջ ու անդադար նեցուկ ըլլալով գնման Յանձնարումբին, ան յաջողած է գործնականացնալ արդիւնաւորելու ծրագիրը ու եղած Ս. Սաչի առաջին հովիւը, 1929 Յունուարէն մինչեւ իր վախճանումը՝ 1932-ին:

Եկեղեցւոյ նախնական դժուարին ու նեղ օրերուն, Հոգաբարձութիւնները երախտադիտօրէն կը յիշեն թէ՛ Տէր Յարութիւն Հայր Ժողովներու երբեք չէր զար ձեռնուէն: Ան՝ կ'այցելէր ամէն բնակարան ու վաճառատուն ու նորահաստա եկեղեցւոյն համար կը հանգամակէր անընդհատ: Եկեղեցւոյն նիւթական սէպերէն գատ, բազմաթիւ կարիքներու ան կը համէր յոյնատանջ աշխատութիւնով: Բազմաբարձր ու համեա իր բնաւորութիւնով Տէր Հայրը միշտ կը գտնէր ջերմ բնորոնելութիւն ուր որ կը զիմէր: Ազատներ, անթիներ ու դոյքեր կը ձոխացնէին նոր աղօթատեղին: Բարի հովիւը իր զոհանակութեանը մէջ կը մտնար իր անքուն զիշերներն ու յայնութիւնները:

Տէր Յարութիւն Քահանայ վարած է նաեւ Ամերիկահայոց Առաջնորդի տեղապահական պաշտօնը ու օգտակարապէս ծառայած ամբողջ թեմին: Անոցք հիւանդութիւն մը՝ սակայն՝ տանկութիւն երկար ամիսներ անկողին քամեց զայն, մինչեւ իր վախճանումը:

1932 Փետր. 20-ին, իր խոկ հիմնած եկեղեցւոյն մէջ տեղի ունեցաւ իր օծումն ու յուղարկաւորութիւնը, վշտակիր խուռն բազմութեան մը ներկայութեան, Գեր. Տ. Տիրայր Արք.ի նախագահութեամբ ու մասնակցութեամբ Տ. Յովսէփ Եպս. Կարապետեանի ու շրջանի ամբողջ կրօնական գասուն: Մարմինը ամփոփուեցաւ Ուալօն դերեղմանատունը:

Տէր Յարութիւն Հօր անունը կապուած է Ս. Սաչ Եկեղեցւոյ հետ ու իր օրհնեալ յիշատակը միշտ կենդանի պիտի մնայ ամէն անոնց հետ՝ որոնք իր բարեհամբոյր անձին ու հայրական ժպտին մէջ դտած էին Եկեղեցւոյ արժանաւոր ու արդիւնաւոր պաշտօնեան:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ՔԼՆՅ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՀԻՄՆԱԳԻՐ ՀՈՎԻՒ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Ս. ԽԱԶ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Այս սրբազան Հայ Տունն երթալով, հեռո՛հեռո՛ք, աւելի եւս հոգեկան, կըրթական, բնկերական եւ հայրենական Տուն մը կը դառնայ, քաղաքիս վերնամասերուն մէջ բնակող Հայ ժողովուրդին համար:

Հայ մայրն ու հայրը, ամէն Կիրակի, ըստ հայրենի եւ մեր նախնեաց բարեպաշտ սովորութեան, իրենց գուսակներն տաճ, կուզան եկեղեցի, ուր կը լսեն հոգեչունչ քարոյ եւ ներգաշնակ երգեցողութիւն: Ծառեր հեռու տեղերէ իսկ կուզան այս եկեղեցին ուխտի:

Շարժուան սրուց օրերուն, Հայ մանուկները կը փութան դալ դպրոց, հայերէն սորվելու: Հիմա Կիրակի օրերն ալ կրօնա-բարոյական դասեր կ'աւանդուին Հայ մանուկներու ու պատանիներու:

Իրիկունները, յաճախ, եկեղեցւոյ ներքեւ սրահը, այլեւս Ազգային Սրահ մը դարձած, կը լեցուի բարձրութեամբ: Այնտեղ արդային, հասարակական մարմիններ ժողովներ կամ դեղարուեստական հանդէսներ կը կատարեն, թէյսեսեղաններ կը սարքեն, ճաշկերոյթներ կը կազմակերպեն: Հայ ընտանիքներ, իրենց հարսանեկան եւ այլ բախտական հանդէսներն ու բնուանելութիւնները կը կատարեն սոյն սրահին մէջ, որ հիւրասիրութեան ամէն յարմարութիւններն ու զիւրութիւններն ունի: Ծառ անդամ ցորեկներն ու իրիկուններն ալ ներկայացումներու կամ երգեցողութիւններու եւ փոքրիկներու պարի փորձեր կ'ըլլան: Վերջապէս «Տունը մարդ կայ», զրեթէ միշտ:

Այս բոլորը լաւ են, խրախուսիչ: Եւ եկեղեցւոյ Հովիւ, Հոգաբարձութիւն, Հանդանակիչ Զանձնախումբ, եւ եկեղեցական ու դպրոցական Խնամակալութիւններ ու Ենթայանձնախումբեր, տեսնելով ժողովուրդին կողմէ դէպ այս նուիրական հաստատութիւնը ցոյց տրուած ջերմագին սէրը, կը քաջալերուին, եւ միշտ աւելի եռանդով մը կը դործեն:

Անձնուիրաբար աշխատող այս եկեղեցական բոլոր մարմինները սակայն դժբախտ հոգ մը ունին, հոգ մը, որ կը պատկանի նաեւ ժողովուրդին: Այդ հոգը եկեղեցւոյ պարտուց ծանր բեռն է: Բայց նոյն առեւն, անոնք համոզու՛մ, վաստահութիւն ունին, թէ ժողովուրդը միահամուս կերպով, հաւաքական նշխիրեալ ջանքերով, պիտի թեթեւցնէ եկեղեցւոյ պարտուց այդ բեռը, եւ իրենք ալ նոյն հոգէն դերձ զտնուելով, իրենց պիտանն եկեղեցին աւելի եւս պիտի շէնցնեն ու պայծառացնեն, եւ ներքին մշակութեան բոլոր ձեռնարկութիւնները հասցնեն բարձրագոյն մակարդակներու:

Ս. Մ. Ծ.

«Զուարթնոց», Մարտ, 1930

Ս. ԽԱԶ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Անկարելի է այս սահմանաւորուած միջոցին մէջ մի առ մի թուել այն բազմապիսի ու յաճախ վհատեցուցիչ աշխատանքները՝ սրոնք տարիներու ընթացքին բաժին ինկած են եկեղեցւոյս բոլոր՝ Հոգաբարձութիւններուն ու Խնամակալութիւններուն: Սակայն, անոնց բոլոր ազամներն ալ անտրտունջ, ճշմարիտ Քրիստոնէական սուտ ասարած են իրենց խաչերը, գոհելով թէ՛ իրենց նիւթահանէն եւ թէ՛ հանգիստէն:

Եթէ չլինէին անտեսական ասպնապի անբնական պայմանները, հաւանականօրէն բոլոր վարիչ մարմիններու գործերն ալ համեմատաբար ըլլային եթէ ոչ աւելի թեթեւ, գէթ աւելի հեշտ ու զիւրաբար: Բայց եկեղեցւոյն գնման ու սրահպանման պէս ծանրագին պատասխանատուութեան մը ստացումէն ետք,

ԳԱՐԵԳԻՆ ԳԱԼԵՏՏԵՐԵԱՆ

ՅՈՎՀԱՆ ԿՈՐԱՊԵՏԵԱՆ

անմիջապէս վրայ եկած էր անօրինակ ընդհանուր անտեսական անկում մը՝ որ իր չարազդեցիկ արդիւնքը ցոյց կուտար մեր համեստ համայնքին մէջ ալ:

Ինչպէս յիշեցինք, ամենախոր չնորհակալութեամբ ու գնահատութեամբ կ'արձանագրենք որ՝ մէկ կողմէ խնամակալութիւնները ու միւս կողմէ հոգաբարձութիւնները տարուէ տարի, վերադարձնուած աշխուժով կարողացան ըստեղծուող բոլոր ասպնապներուն առաջը ստնել ու ոչ թէ միայն եկեղեցին փրկել սպառնացող վտանգներէ, այլ եւ ներքնապէս ալ զօրացնելով ու շէնցնելով պահել գայն իր արժանի բարձրութեան վրայ:

Եթէ եկեղեցիս ամբողջու արդիւնքն է համայնքիս գոհաբերութեան, ուրեմն Հոգաբարձութիւնները ու Խնամակալութիւնները պահապանները ու

տարած եկեղեցաչէն գործը ու կը տածէ շնորհակարտութեան զգացում մը անոնց նկատմամբ :

* * *

Ա.— Եկեղեցւոյ աստղին Հոգաբարձութիւնը իր աստղին ժողովը դուժմարած է Յունուար 11-ին, 1929, նախազահութեամբ՝ Տ. Յարութիւն Ա. Քհնյ. Սարգիսեանի, — Գարեգին Գոյէնտէրեան՝ Ատեմապետ, Տոքթ. Ս. Այվազեան՝ Բ. Ատեմապետ, Նշան Մաղաքեան՝ Ատեմաղայիր, Դաւիթ Աղամեան՝ Բ. Ատեմաղայիր, Ոսկան Յարութիւնեան՝ Գանձապետ, Սարգիս Հ. Տէմիրճեան, Յարութիւն Արութեան, Յարութիւն Խանիաշեան, Յովհաննէս Տօնէլեան՝ հորհրդակազմներ :

Գարեգի Գոյէնտէրեան կը մեանի Մարտ 15-ին, 1929, իր տեղ Ատեմապետ կ'ընտրուի Տիար Յովհաննէս Տօնէլեան :

Բ.— 1930 Ապրիլ 3-ին, Եկեղեցւոյ մէջ գումարուած Անդամական Ժողովը

ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՅՅԱՃԵԱՆ

ԱՐՏԱՇԼՍ ՀԱՄԲԱՐ

վի մէջ կ'ընտրուի հետեւեալ Հոգաբարձութիւնը.— Յովհաննէս Տօնէլեան՝ Ատեմապետ, Յարութիւն Արութեան՝ Բ. Ատեմապետ, Նշան Մաղաքեան՝ Ատեմաղայիր, Թադէոս Մատուկեան՝ Բ. Ատեմաղայիր, Ոսկան Յարութիւնեան՝ Գանձապետ, Տոքթ. Կարապետ Եղիաեան՝ հորհրդակազմ, Մեսրոպ Աղամեան՝ հորհրդակազմ, Յարութիւն Խանիաշեան՝ հորհրդակազմ, Միքայէլ Չաքեան՝ հորհրդակազմ :

Գ.— Հետեւեալ Հոգաբարձութիւնը կ'ընտրուի 1931, Յունուար 25, Կիրակի օր գումարուած Անդամական Ժողովի կողմէ.— Յովհան Կարապետեան՝ Ատեմապետ, Կարապետ Չաթմաճեան՝ Բ. Ատեմապետ, Մկրտիչ Թօփալեան՝ Ատեմաղայիր, Սարգիս Մ. Տէմիրճեան՝ Բ. Ատեմաղայիր, Նշան Մաղաքեան՝ Գանձապետ, Յարութիւն Խանիաշեան, Սարգիս Տէօքմէճեան, Տիգրան Չաղ-

պետ Չաթմաճեան՝ Բ. Ատեմապետ, Վարդան Արիանեան՝ Ատեմաղայիր, Տիգրան Թիւֆէնդճեան՝ Բ. Ատեմաղայիր, Կամսար Սարաֆեան՝ Գանձապետ, Մկրտիչ Թօփալեան, Սարգիս Տէօքմէճեան, Սարգիս Մ. Տէմիրճեան, Ասատուր Երիանեան՝ հորհրդակազմներ :

Ե.— Եկեղեցւոյ Հինգերորդ Հոգաբարձութիւնը ընտրուած է Յունուար 15, 9933, Կիրակի օրուան Անդամական Ժողովի մէջ.— Արտաւազդ Գուլումճեան՝ Ատեմապետ, Արամ Մնտիկեան՝ Բ. Ատեմապետ, Վարդան Արիանեան՝ Ատեմաղայիր, Տիգրան Թիւֆէնդճեան՝ Բ. Ատեմաղայիր, Վահրամ Տէրաթեան՝ Գանձապետ, Արամայիս Բաղրատունի, Յարութիւն Խանիաշեան, Վահրամ Մանուկեան, Սարգիս Տէօքմէճեան՝ հորհրդակազմներ :

Զ.— 111 անդամներու ներկայութեամբ հետեւեալ Հոգաբարձութիւնը կ'ընտրուի Փետրուար 25, 1934, Կիրակի օր.— Արտաշէս Համբար՝ Ատեմա-

ՏՈՒԹ. ԵՐՈՒԱՆԻ ՀԵՐԵԱՆ

ԳԵՈՐԳ ԳՍԵՆԷԼԵԱՆ

պետ, Վահրամ Մանուկեան՝ Բ. Ատեմապետ, Գր. Հ. Գալուստեան՝ Ատեմաղայիր, Անահիտ Թիւֆէնդճեան՝ Բ. Ատեմաղայիր, Արամայիս Բաղրատունի՝ Գանձապետ, Յարութիւն Կոստանեան, Աննա Աղամեան, Գէորդ Դանիէլեան, Յարութիւն Յարութիւնեան՝ հորհրդակազմներ :

Քանի մը անդամներու հրաժարման սրտճառու Սմբատ Վարդապետեան հրաւիրուած է անդամակցելու Սեպտեմբեր 13-ին, 1934 :

Է.— Մարտ 3, 1935-ին 193 անդամներուն ներկայութեամբ գումարուած Անդամական Ժողովի մէջ կ'ընտրուի հետեւեալ Հոգաբարձութիւնը.— Տոքթ. Երուանդ Հերեան՝ Ատեմապետ, Գր. Հ. Գալուստեան՝ Բ. Ատեմապետ, Սմբատ Վարդապետեան՝ Ատեմաղայիր, Գէորդ Մակարեան՝ Բ. Ատեմաղայիր, Եղիշի Թիւֆէնդճեան՝ Գանձապետ, Չարեհ Գարիկեան՝ Փոխ Գանձապետ, Յարութիւն Կոստանեան, Սարգիս Տէմիրճեան, Արթուր Տամատեան՝ հորհրդ-

Ը.— Փետրուար 23, 1936, Կիրակի, Անդամակն ժողովի մէջ կ'ընտրուի ութերորդ Հոգարարձութիւնը հետեւեալներէ.— Տարթ. Երուանդ Հերեան՝ Ատեմապետ, Սմբատ Վարդապետեան՝ Ատեմապետ, Եղնիկ Թիւֆէնգճեան՝ Գանձապետ, Գր. Հ. Գալուստեան, Գէորգ Մակարեան, Զարեհ Գարիկեան, Նշան Մաղաքեան, Մկրտիչ Գալուստեան, Արթաքի Տամատեան՝ Խորհրդականներ:

Թ.— Փետրուար 15, 1937, Կիրակի օրուան Անդամական ժողովի մէջ ընտրուած է հետեւեալ Հոգարարձութիւնը.— Յովհաննէս Տօնէլեան՝ Ատեմապետ, Արթաքի Տամատեան՝ Բ. Ատեմապետ, Երուանդ Մալեան՝ Ատեմապետ, Արամայիս Բաղդասարեան՝ Գանձապետ, Նշան Մաղաքեան՝ Հաշուակալ, Գէորգ Մակարեան, Սմբատ Վարդապետեան, Սուրէն Մէքէնեան, Եղուարդ Ճօպուլեան՝ Խորհրդականներ:

Աղբային Առաջնորդարանէ Եկեղեցւոյ հովիւին գրուած Փետրուար 8,

ԽՄԲԱՆԿԱՐ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԵԱՆ 1936 ՏԱՐԻՈՅ

ՋԱԵՆ Ա.Ձ.— Մկրտիչ Գալուստեան, Գէորգ Մակարեան, Եղնիկ Թիւֆէնգճեան՝ Գանձապետ, Գր. Հ. Գալուստեան, Տ. Եղիշէ վարդ. Սիմոնեան, Տարթ. Երուանդ Հերեան՝ Ատեմապետ, Սմբատ Վարդապետեան՝ Ատեմապետ, Զարեհ Գարիկեան եւ Արթաքի Տամատեան:

1938. Թուակիր նամակէ մը կը քաղենք հետեւեալը.—

«Այսու կուգանք յայտնելու Ձեզ, թէ Եկեղեցւոյ Պատ. Հոգարարձութեան մեծամասնութիւնը ներկայացուցած է իր պատճառաբանեալ հրաժարականը, եւ հակառակ որ ի պաշտօնէ մերժած էինք, խնդրելով որ բարեհաճին շարունակել իրենց պաշտօնը մինչեւ Հոգարարձական նոր ընտրութիւնները, սակայն իրենց երկրորդ անգամ պնդումին վրայ, հարկադրուած ներկայացուցինք զայն Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան վերջին նիստին:

«Աղբային Կեդրոնական Վարչութիւնը անցկանայով հրաժարականի մանրամասնութեանց եւ նկատելով որ, Պատ. Հոգարարձութեան հրաժարականը ներկայացնող մեծամասնութիւնը կը պնդէ իր հրաժարականին վրայ, ի սէր համայնքի ներքին խաղաղութեան եւ Եկեղեցւոյ ընդհանուր շահերուն, սակայն սեռատար եւ նկատեն օրն կանոն ստատոսը, անհատութեամբ արձանագարուած Եկեղեցւոյ Հոգարարձութիւնը կը քաղենք հետեւեալ անդերը.—

նշանակել Առժամեայ Հոգարարձութիւն մը, ժամանակաւորապէս վարելու Եկեղեցւոյ Հոգաւարութիւնն ու մատակարարութիւնը:»

Ժ.— Առժամ. Հոգարարձութիւն.— Գէորգ Դանիէլեան՝ Ատեմապետ, Յարութիւն Թաղոսեան՝ Բ. Ատեմապետ, Գրիգոր Յարութիւնեան՝ Ատեմապետ, Լեւոն Արարանեան՝ Գանձապետ, Սարգիս Տէօքմէճեան, Ճարճ Ֆէհմեան՝ Խորհրդականներ:

ԺԱ.— Դեկտեմբեր 19, 1938, Կիրակի, Անդամական ժողովի մէջ ընտրուած սոյն Հոգարարձութիւնը.— Գէորգ Դանիէլեան՝ Ատեմապետ, Յարութիւն

ՆԵՐԿԱՅ ՇՐՋԱՆԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԽՄԲԱՆԿԱՐԸ

ՋԱԵՆ Ա.Ձ. (Նստած).— Յովհաննէս Կարապետեան, Գէորգ Դանիէլեան՝ Ատեմապետ, Տ. Եղիշէ վարդ. Սիմոնեան, Լեւոն Արարանեան՝ Գանձապետ, Յարութիւն Թաղոսեան: (Բ. Կարգ, կանգնած).— Արամ Ճօպուլեան, Մկրտիչ Գարիկեան, Գրիգոր Յարութիւնեան՝ Ատեմապետ, վահրամ Բեկապետեան, Ճարճ Ֆէհմեան:

Թաղոսեան՝ Բ. Ատեմապետ, Գրիգոր Յարութիւնեան՝ Ատեմապետ, Վահրամ Բեկապետեան՝ Բ. Ատեմապետ, Լեւոն Արարանեան՝ Գանձապետ, Յովհաննէս Կարապետեան՝ Բ. Գանձապետ, Արամ Ճօպուլեան, Ճարճ Ֆէհմեան, Մկրտիչ Գարիկեան՝ Խորհրդականներ:

1936-ի չըջանի Հոգարարձութեան ներկայացուցած Տարեկան Տեղեկագրէն կը քաղենք հետեւեալ անդերը.—

մագլցելու: Մեզի համար ամենէն կարեւորը նիւթական շահը չէ, այլ բարոյ-
յական հաշուետուութիւնը:

«Եկեղեցին հոգեկան ու բարոյական գործարանուոր մարմին մ'ըն է, որուն
անդամները բոլորը միասին համադրածակցաբար եկեղեցւոյ պահպանումին եւ
ուժեղացման պարտին ստատրել անխտիր: Ահաւասիկ այն սկզբունքը որ մեր
ուղեղիձը կազմած եւ մեզ ատաճնորդող բնականային աստղը եղած է:

«Մենք յաւակնութիւնը չունինք երբեք կատարեալ ու անխեղի գործ մը
կատարած ըլլալու: Միայն Աստուած է մեծ ու կատարեալ: Աչ ոք մեզմէ ա-
ւելի կը գրայ թէ չենք հասած երբեք այն խոչալին որուն ձգտեցանք: Կը աւա-
նենք այն մեծ կարօտութիւններն ու պէտքերը գորս ունի մեր համայնքը: Այժի
զեա մը կայ որ կը հոսի յամպէտս, չ'օգտագործուիր: Այս ամէնը ժամանակի,
զբամի, այլ մանաւանդ անձնուէր, կարող, ու անշահախնդիր մարդու կարօտ
են ի մասնաւորի այս նիւթապաշտ երկրին մէջ: Ահաւասիկ ծառայութեան ընդ-
արձակ գաշտ մը,— Մեր Եկեղեցիին, որ մեզի համար պէտք է գլորոցի զերը
կատարէ, ու հակադէ այս ընչաբաց միջավայրի աննպատ ասպեցութեանց,
նուաճ մեր փոքրոցի փոտաւորութիւնները եւ անձնատիրութիւնը, եւ մեզ ընէ
աւելի անձնուէր, անշահախնդիր, ներսպմիտ, աւելի լայնամիտ ու հանդուր-
ժող իրարու կարծեաց եւ տեսակէտներուն, եւ աւելի յարգալից իրարու հան-
դէպ, զի մարդիկ կ'ապրին ու կը մեծնան յարգանքով, ու կը կորչին ծաղ-
րանքով:»

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ս. Սոջ Եկեղեցւոյ շէնքի եւ Երկնասան կայուածագիրը նիւ Եորք Նա-
հանգի գորբորէյշքի օրէնքներով կազմուած խնամակալութեան մը յանձնուե-
լու համար, Մարտ 19-ին, 1930, գումարուած է Անդամական ժողով նախա-
դահութեամբ Տ. Յարութիւն Ա. Քհնյ. Սարգիսեանի եւ տաննապետութեամբ՝
Տիար Յովհաննէս Տօնէլեանի, օրէնադէտ Տիար Պետրոս Թէրզեան կարգացած
է նիւ Եորք Նահանգի գորբորէյշքի օրէնքները: Ժողովը բաժն է նաեւ ուրիշ
բացատրութիւններ խնամակալութեան մը կարեւորութիւնը շեշտող: Որոշուած
է ունենալ տասներկու հոգիներէ կազմուած խնամակալութիւն մը, որոնցմէ ե-
րեքը ամէն տարի զազրելով կատարել նորերու ընտրութիւն: Ընտրուած են
հետեւեալները.—

Յովհաննէս Տօնէլեան՝ Ատեմապետ, Յակոբ Անտոնեան՝ Ատեմապետ,
Չաքարիա Աւետիքեան՝ Գաւնապետ, Տաքթ. Կարապետ Եղիաեան, Ռսկան Յա-
րութիւնեան, Յարութիւն Խանիաշեան, Յարութիւն Արութեան, Միքայէլ
Չաքեան, Նշան Մաղաքեան, Սարգիս Տէօքմէճեան, Գէորգ Դանիէլեան, Անդ-
րանիկ Տէսթէեան՝ Խորհրդակալներ:

1932, Մայիս 12-ի Անդամական ժողովի մէջ մասնակի ընտրութիւն կա-
տարուելով զազարեալ անդամներու տեղ կ'ընտրուին Թադէոս Ծառուկեան,
Ս. Սոջ Եկեղեցւոյ շէնքի եւ Երկնասան կայուածագիրը նիւ Եորք Նահանգի

Փետրուար 25, 1934, Կիրակի, հարիւր տասնեւմէկ անդամներու ներկա-
յութեամբ Անդամական ժողովի մէջ կ'ընտրուին երեք նոր անդամներ՝ Հայկ
Խօժասարեան, Վահան Սիմիտեան եւ Յարութիւն Պալեօզեան:

Նոր խնամակալութեան կազմը.— Թադէոս Ծառուկեան՝ Ատեմապետ,
Հայկ Խօժասարեան՝ Փոխ Ատեմապետ, Վահան Սիմիտեան՝ Ատեմապետ,
Ռսկան Յարութիւնեան՝ Գաւնապետ, Նշան Մաղաքեան՝ Փոխ Գաւնապետ, Յով-
հաննէս Տօնէլեան, Անդրանիկ Տէսթէեան, Տաքթ. Կարապետ Եղիաեան, Յա-
րութիւն Պալեօզեան, Երուանդ Մալեան, Սարգիս Տէօքմէճեան, Միքայէլ
Չաքեան՝ Խորհրդակալներ:

Խնամակալութեան այս շրջանի արձանագրութիւններէն կը տեղեկանանք
որ այս շրջանի Հոգաբարձութեան հետ յաճախակի խօսք ժողովներ զուժար-
ուած են՝ գլխաւորաբար Բ. Մորիզէճը վճարելու համար:

ԹԱԳԵՈՍ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

ՀԱՅԿ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

1935, Մարտ 3-ի Անդամական ժողովի մէջ կ'ընտրուին նորեր զազարեալ
անդամներու տեղ եւ խնամակալութիւնը կը կազմուի այսպէս.—

Տիար Հայկ Խօժասարեան՝ Ատեմապետ, Ռսկան Յարութիւնեան՝ Փոխ Ա-
տեմապետ, Երուանդ Մալեան՝ Ատեմապետ, Երուանդ Աշեանաք՝ Գաւնապետ,
Նշան Մաղաքեան՝ Հաշուակալ, Վահան Սիմիտեան, Յովհաննէս Տօնէլեան,
Միքայէլ Չաքեան, Անդրանիկ Տէսթէեան, Տաքթ. Կարապետ Եղիաեան, Արա-
մայիս Բաղդասարեան, Արտաշէս Համբար՝ Խորհրդակալներ:

Սոյն Անդամական ժողովին մէջ Հայկ Գալուպէան կ'ընտրուի անդամ
խնամակալութեան, բայց միայն պարտուց բարձրան համար սկսուած հանգս-
նակութեան Գանձապետութիւնը կ'ընդունի:

1937, Մարտ 21-ի Անդամական ժողովի մէջ Տիար Նախ Գալուպէան

հրաժարող անդամներու տեղ նորեր սրտել: Կ'ընտրուին հետեւեալները —
 Հայկ Գալուզճեան՝ Ատենապետ, Նշան Մաղաքեան՝ Ատենապետ, Վահան Սի-
 միոնեան՝ Գանձապետ, Յովհաննէս Տօնէլեան, Ոսկան Յարութիւնեան, Արա-
 մայիս Բաղդասարեան եւ Տօքթ. Կարապետ Եղիաշեան՝ Խորհրդակազմներ:

ՊԱՐՏՈՒՑ ԲԱՐՁՄԱՆ ՀԱՐՅԸ

Մեր եկեղեցին հասաւ շրջանի մը 1935-ին՝ ուր հովիւներուն, խնամակա-
 լութեանց, Հոգաբարձութեանց եւ բոլոր ժողովուրդին ջանքերուն հակառակ, պարտուց վճարումը ծայրայեղ դժուարութեանց հանդիպեցաւ:

Ամերիկեան անաստական սաղմնապր տակաւին կը շարունակէր:

Վրդովուած էին սիրտերը, հոգեկան ներշնչումներու այս վատարանը, սրտասուչ իր կրօնական հանդիսութիւններով, իր ազգային նուիրականու-
 թեամբ խնկուած այս միջավայրը, կոր-
 սուելու վտանդին ենթարկուած էր:

Ժողովուրդը դուրբուրանքով հե-
 տեւեր էր ամէն Կիրակի եւ տօն օրերու
 հեշտօրը մեղեդիներու սիւսիարար եր-
 գեցողութեան, խոսնիկ քաղցրաբոյր
 գուրներով օծուած շորհ եւ օրհնու-
 թիւն տարեր էր իր աւանդին ներս:
 Վիրաւոր էր հայ ժողովուրդին սիրտը՝
 սրովհետեւ նուիրական յիշատակներով
 զեղուն էր անոր միտքը, մնայուն կամ
 օրուան անոցնող դայտը եկեղեցական-
 ներու, բարձրաշնորհ կրօնաւորներու
 Ս. պատարագի արարողութեանց ար-
 պաւորութիւններով: Նկուն էր անոնց
 հոգին աստուծաշունչ խօսքերուն հո-
 դեցունց ապաւորութեան ներքեւ, բայց
 ինչ որ ամենէն կականն էր, եւ կը փո-
 թորկէր հոգիները, ոչ միայն Ս. Խա-
 չի, այլ համայն ամերիկահայութեան,
 ողբերգական ահաւոր սպանութիւնն
 էր իրենց սիրեցեալ Աստղնորդ Ղեւոնդ:

ՀԱՅԿ ԳԱԼՈՒԳՃԵԱՆ

ապրումներով ծանրաբեռնած ու անմահացած Ս. Խաչ Հայաստանեայց այս
 եկեղեցին:

Անձկութեան այս վայրկեաններուն մէջ, օրուան Խնամակալութիւնն ու
 Հոգաբարձութիւնը խելացի մտածումն ունեցան բանայտ իրենց սիրտը Տխար
 Հայկ Գալուզճեանի:

Հայկական սրանձայի անուններով, կրօնական, ուսուցչական ու գրական
 հեղինակութեամբ ծանօթ միջավայրին՝ Պարոյ Խաս Գէօրջի սրտին վրայ ծնած
 այս հայը, կրօնական ու ազգային խմորումներով պատուական ընտանիքի մը
 այս գաւակը՝ սրուն մէջ արժատ ձգած էին հայրենի աւանդութեանց պա-
 ցումները: օր մը՝ ազգային նպատակի մը համար իրեն եղած պիտուէր մը սո-
 թիւ, յանկարծ բացուած պայտ իր սրտին մէջ հայկական ապրումներու գու-
 նագեղ բուրաստանը, եւ հետաքրքրուեցաւ ազգային շարենպատակ գործերով
 եւ սիրայօժար տուաւ աշխատակցութիւնը այլ մարդերուն մէջ, արդիւնաբեր
 գործունէութեամբ:

Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան գիտումն այ ընտանի է պիտի ըն-
 գունուէր իր կողմէ համակրութեամբ, մանաւանդ որ սրտազին ու եղբայրա-
 կան կապերով սիրած էր Նահատակեալ Սրբազան Աստղնորդը, եւ կը պար-
 թէ Անոր նահատակութեան վայրին կորուստը ծանր պիտի ըլլար ամերիկա-
 հայութեան համար:

Պ. Հայկ Գալուզճեան խկապէս արդարացուց Հոգաբարձութեան վըս-
 տահութիւնը: Անուբանայի է այն աշխատութիւնը որ ստուա ինք եւ սրուն մը-
 դեց իր հովանուոյն ներքեւ կողմակերպած եւ իրեն օժանդակող անդամները:
 Ան իր յարատեւ ու մեթոտիկ աշխատութեամբ ցոյց տուաւ ճշմարիտ ազգասէ-
 րի օրինակելի սիրտը մը, արդիւնաբեր եղան իր վաստակները, իր սղջմիտ ու
 շինիչ թելադրութիւններով, իր ուղիղ եւ մաքուր նկարագրին շնորհիւ ընդհա-
 նուր համակրութեան շարժում մը ստեղծեց, սիրուեցաւ ու յարգուեցաւ ամե-
 նէն: Ինչ որ կականն է, տաք գործունէութեան լծեց իր շրջապատը, սրտնք
 խանդավառեցին ժողովուրդը եւ անոնց աջակցութեամբ վճարուեցաւ Երկրորդ
 Մորկէճը:

Իմաստութեամբ եւ անձնուիրութեամբ կը շարունակէ սակաւին ան իր
 գործը, միշտ վառ պահելով հաւատքը՝ զինքը շրջապատող Հոգաբարձութեան,
 Եկեղեցասէր Տիկնանց, Գարաց Դատուն եւ բոլոր անոնց որ կը սիրեն եկեղե-
 ցին եւ կը գոհարելին անոր համար, եւ մանաւանդ ներշնչեց անոնց՝ թէ աշ-
 խատանքը եւ կամքի ուժը կարելուր եւ միակ ազգակներն են գործի մը յա-
 ջողութեան:

Պ. Գալուզճեան, վստահ իր մտադրած ծրագիրներուն յաջողութեան
 ինչպէս եւ հայ ազգին կրօնական ու աւանդական պայցումներուն սպաւինած,
 ձեռնարկեց Դուբեան գամբարանի շինութեան եկեղեցւոյ կից եւ պատկան պար-
 տկին վրայ:

Այսօր գեղեցիկ ու ներշնչող սրբավայրի մը վայելչութեամբ կը կանգնի
 Դուբեան գամբարանը, սրուն արիւնտ ստուերին ներքեւ կ'երթան ազօթիւ ա-
 մէն Կիրակի Նիւ Եօքսի եւ շրջապայքի ինչպէս եւ հետուոր թեմերէ եկեղեցի
 այցելող ուխտաւորներ:

իր տիկնանց ու այլերու ժողովներով, իր Մատենադարանով ու իր երկասարգական Ակումբներով:

Ամենուն ծանօթ է թէ սակաւին պարտքի ներքեւ են եկեղեցին ու դամբարանը. արդէն ամէն ոք զինուած է նոր ուժերով ու նոր կամքով թեթեւցնելու համար Պ. Գալուզեանի ուսերէն պարտքի ծանր պատասխանատուութիւնը, ժողովուրդը սիրով կ'աջակցի ու կը հետեւի անոր թերազրութեանց, որպէսզի ստեղծուին ուրիշ նիւթական հնարաւորութիւններ, բոլորովին տէրը դառնալու համար մեր եկեղեցւոյն, որ դարձած է Արթուրի հայութեան ազգային ու կրօնական ապրումներու վառ հնոց մը:

Ս. ԽԱԶ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՈՒԸ

1928 — 1934

Եկեղեցւոյ շէնքը եւ Երիցատունը զնուած են 72,000 տուրքի:

1935-ի սկիզբները եկեղեցւոյ նախկին տէրերու հետ կնքուած է պայմանադրութիւն մը՝ որով Երկրորդ Մորկէճի 40,000 տուրքը զեղչուելով, երկուստեք համաձայնութեամբ, որչափ է վճարել միայն 12,500 տուրք նոյն տարուայ չըջանին:

Մ Ո Ւ Տ Ք

Ընդհանուր Հանգանակութիւններէ	\$23,652.90
Զանազաններէ	3,735.59
Պանգայի Փոխառութեանէ	9,245.71
Անհատներու Փոխառութեանէ	5,885.00
	<hr/>
	42,519.20

Ե Լ Ք

Առաջին Մորկէկին	\$ 500.00
Ա. Մորկէճի Տոկոսին	2,035.00
Երկրորդ Մորկէճին	20,000.00
Երկրորդ Մորկէճի Տոկոսին	3,756.76
Պանգայի Փոխառութեան Տոկոս	722.17
Անհատներու Փոխառութեանց վնասուած	3,980.00
Պանգայի Փոխառութեան վնասուած	8,620.71
Շէնքին Զուրի, Թէքս, Եւայլն	883.46
Ապահովագրութիւն	796.10
Զանազան վնասումներու	1,178.66
	<hr/>
	42472.86

ՊԱՐՏՈՒՑ ԲԱՐՁՄԱՆ ԳԱՆՁԱՊԵՏ ՏԻԱՐ ՀԱՅԿ ԳԱՎՈՒԳՃԵԱՆԻ

ԳԵԿՏ. 5, 1938-Ի ԱՆԴՈՍՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՈՒԸ
1935 — 1938

Մ Ո Ւ Տ Ք

Առաջին Պարահանդէսի Մրցանակաւոր Տումսերէ	\$4186.80
Երկրորդ Պարահանդէսի Մրցանակաւոր Տումսերէ	2951.03
Երրորդ Պարահանդէսի Մրցանակաւոր Տումսերէ	2488.50
Առաջին Պարահանդէսի Պիւֆէէն	406.30
Երկրորդ Պարահանդէսի Պիւֆէէն	215.97
Երրորդ Պարահանդէսի Պիւֆէէն	291.27
Գեղարուեստական Երեկոյթէ	609.75
Հանգանակութիւններէ	5941.65
Նուիրատուութիւններէ	197.50
Հայ Ամերիկեան Քաղաքացիներու Միութեանէ	137.08
Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեանէ	3708.30
Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Օժուէն	835.36
Փոխան Ծաղկեպատի Նուիրատուութիւններէ	
Հայկ Խօհասարեան	482.20
Մարութ Մարութեան	66.50
Խասիկ Խուպիկեան	19.00
Նշան Թաշեան	109.00
Յակոբ Նիկողոսեան	41.00
Մէրի Գալուզեան	200.00
Մկրտիչ Գալուզեան	84.75
Փոխառութիւն Տիար Հայկ Գալուզեանէ	
Երկրորդ Մորկէճը վնասելու համար	1000.00
Փոխառութիւն Մէնըֆէզըրըրս Դրամատունէ	
Դուրեան Սրբազանի Դամբարանի շինութեան համար	4500.00

ԸՆԴՀ. ԳՈՒՄԱՐՔ \$28471.96

Ե Լ Ք

Երկրորդ Մարկէնին վնարուած	\$12,000.00
Առաջին Մօրկէնին	1,550.00
Տոկոս	5,511.06
Ապահովագրութիւն	257.16
Ջուրի Տուրք	117.33
Շէնքի Տուրք	600.90
Ճանապարհածախս, Եղիշէ վարդապետի եւ Պր. Գազանեանի	108.00
Հայերէն Թղթակցութեանց համար Քարտուղարի	520.25
Տպագրութեանց, Նամակադրոշմ եւ Յայտարարութեանց	91.78
Երկու Շէնքերու Պատերու Մաքրութեան	70.00
Նոր Դուռ մը	15.00
Առաջին Պարահանդէսի Ծախս	556.41
Գեղարուեստական Երեկոյթի Ծախս	402.00
Երկրորդ Պարահանդէսի Ծախս	217.67
Տրուած Մրցանակներ	825.00
Մահազդի Համար Քարտեր	1.78
Փոքրիկ Աղջկայ մը Նուէր Աստուածաշունչ մը	1.17
Երրորդ Պարահանդէսի Ծախս	135.28
Հանգանակիչի մը տրուած	121.05
Երրորդ Պարահանդէսի, Սրահի, Նուգախումբի	381.82
Երրորդ Պարահանդէսի Մրցանակներ	115.00
Փոխառութիւն վերադարձուած Տիար Յ. Տօնէլեանի	575.00
Գօրն Էֆսէլեանի ի հաշիւ Փոխառութեան	100.00
Դուրեան Դամբարանի Շինութեան	2,950.00
Ճարտարապետի	200.00
Ռօպըրթ ձ. Էկըր. Էնկինիքը	35.00
Դուրեան Ս. ի Անիւններու Փոխադրութեան Արտօնագրի Աշխատութեան	100.00
Եկեղեցւոյ Պրանգէ Յուցատախտակի	70.00
Կոչնակ Տպարան — Նուիրատութեանց Տեսրակի	42.08
Մեռելաքաղի — Դուրեանի քաղման	220.00
Եկեղեցւոյ Սրահի Տախտակաւածը Մաքրելու	32.50
Ներկարարի — Սրահի համար	100.00
Տոկոս, Մէնիւֆէզըրըրս Թրքաթի	40.25
Ընդհանուր Գումար՝	28,063.49
Ընդհանուր Մուտք՝	\$28,471.96
Ընդհանուր Ելք՝	\$28,063.49
Դրամատան Մէջ Պատրաստ՝	\$408.47

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱՐՏՔԸ

Առաջին Մարկէնին

\$16,950.00

Տ. ՅՈՎԱԷՓ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Բարեկիչւտակ Տէր Սարգիսեան Հօր սկսած եկեղեցաշէն գործը աւելի մեծ թափով շարունակած է անոր յաջորդը, Գեր. Տ. Յովակի Եպս. Կարապետեան՝ որ Տէր Հօր երկարատեւ հիւանդութեան ընթացքին վարած էր աս-ժամեայ հովուութիւնը:

ԳԵՐ. Տ. ՅՈՎԱԷՓ ԵՊԻՍ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Կարապետեան Սրբազան ծնած է Քիւթաշիւ, ուր ստացած է իր նախնական կրթութիւնը: Երջանաւարտելէ ետք Պոլսոյ Պետական Համալսարանի դեղագործական ճիւղէն, մտած է եկեղեցական ստորակարգ: Երուսաղէմ այցելութենէ մը վերջ, անցած է Մայր Աթոս ու Միտրանութեան մեծապէս օգտակար հանդիսացած իր կրօնական գործունէութենէն զատ վարելով նաեւ վանքին ու վարդապետութեան շրջանին դեղագործի պաշտօնն ալ:

Նշանակուելով հովիւ Եթովպահայ գաղութին, ան իր պաշտօնավարութեան ընթացքին յաջողած է Ատիւ Ապապալի մէջ կանգնել սալ հայկական եկեղեցի մը: Իր ասպնութիւնը տեղւոյն անօրինակ տաքութենէն խանդարուելով, ստիպուած է հեռանալ իր հօտէն, ընդունելով Պրուքլինի նորակազմ եկեղեցւոյ կազմէ եղած հրաւերը ու եկած է Նոր Աշխարհ:

1932-ին Տէր Սարգիսեան Հօր վախճանումէն յետոյ, Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ

հովիւ ընտրուելով, եկեղեցիին պայծառութեան տուած է մեծ զարկ, իր անձնականէն, ի յիշատակ իր հանգուցեալ հօր, հայկական սօսով վերաշինել սալով Սեղանը, Խորանն ու կազմելով Դպրաց Դասը: Ինք կը վստիչէ ամենուրեք մեծ ժողովրդականութիւն իրր եկեղեցական երաժշտութեան քաջահմուտ շարակառուական ու մանուաւոր քաղցրալուր երգիչ մը:

Ի գնահատութիւն իր օգտաշատ ծառայութեան, եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը ներկայացուցած է խնդրազէր մը իր եպիսկոպոսոսացման համար 1932 Յուլիս 28-ին: Երբ բարեջան հովիւը էջմիածին կը զրկուէր իր Ամերիկահայ թեմին եկեղեցական պատգամաւոր Տ. Տ. Խորէն Ա. Սրբապետոյն Կաթողիկոսի ընտրութեան մտանայցելու: Նորընտիր Հայրապետը իր անդրանիկ ձեռնադրութեամբ կուտար իրեն եպիսկոպոսական աստիճան 1933 Նոյմ. 27-ին:

Գեր. Յովակի Եպս. Կարապետեանի օրով է որ աւելի ունեցաւ Առաջնորդ Դուրեան Սրբազանի յաւատարմութեան օճիրը: Այս պատահարէն խորա-

Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ

1937 Մայիս 17-ը, յիշատակելի թուական մը պիտի մնայ Եկեղեցւոյ տարեգրութիւններուն մէջ, որովհետեւ այդ օրն էր որ աղօթատեղին հանդիսաւորապէս օծուեցաւ ու կոչուեցաւ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉ, ձեռամբ Հայրապետական Լիազօր Նուիրակ Տ. Գարեգին Արքեպս. Յովսէփեանի:

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱԻԱԳ ԽՈՐԱՆԸ

Նախորդ եկեղեցւոյն սեպա Նաւասարեանը կործանուող հանդէս: Կիրակի

Սրբազանը «Ի յարկի սրբութեան» աղօթքէն ստաջ սկսաւ օծումի արարողութեան, սրբալոյս միւտոնով օծելով նախ Աւագ դրանը, Ս. Գրքի ընթերցումէն յետոյ ալ, Աջակողմեան Ս. Ղեւոնդեանց նուիրուած խորանը ու աւելի ետք, Եկեղեցւոյ չորս անկիւնները զետեղուած խաչերը՝ յանուն չորս Աւետարանիչներու:

Պօղոս, Պետրոս, Թադէոս ու Բարթողիմէոս Առաքեալներու անուններով օծուեցան պատերուն վրայի խաչերը: Աւագ դրան ու Զախակողմեան դրան վըրայի խաչերուն օծումէն ետք, Նորին Սրբազնութիւնը հանդիսաւոր անդատան կատարեց ու եկեղեցին մկրտեց «Սուրբ Խաչ»:

Գարեգին Սրբազան այդ պատմական օրը սուսա իր պմենէն զեղեցիկ հագեւունջ քարոզներէն մին, պերճխմաստօրէն պատկերացնելով Հայուն անցեալն ու ներկան: Յուզիչ գրուածներով ան նկարագրեց թէ ինչպէս դարերէ ի վեր զայլթական Հայը իր հայրենի երկրէն միշտ ամեն ուրեք կը տանի բեկոր մը, յիշատակ մը ու գոյն կը զետեղէ իր նոր զայլթափայրը կասուցած եկեղեցիին մէջ: Մաղթեց որ եկեղեցին այլեւս չի գանձայ ազգալի վայր մը, այլ հանդիսանայ համերաշխութեան ու եղբայրական սիրոյ վատարան մը: Այս յուզիչ ու շինարար քարոզէն ետք, սուարեցաւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագը ու կատարուեցաւ յուզիչ հոգեհանդիսոյ ի յիշատակ նահատակ Գուրեան Սրբազանի:

Եկեղեցական արարողութիւններէն ետք, վարի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հացկերութիւն մը, որու ընթացքին արուեցաւ զեղարուեստական ձախ յայտադրել մը, ընդմիջուած բազմաթիւ ծանօթ ազգայիններու ու զերձներով:

ՄԵՐ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՆԵՐԸ

Ս. Խաչի հաստատումէն ի վեր, երկար տարիներ, եկեղեցիս բախտաւորութիւնը ունեցած է Ազգ. Երեսօխոխանական Ժողովներու մէջ իրր երեսօխանն ունենալու երկու մեծանուն հանրային գործիչներ, Տեաք՝ Վահան Բերքճեան եւ Հայկ Սօճատարեան, որոնք բացի համայնքիս ձայնը ազդուօրէն ներկայացնելէ, իրենց տարիներու փորձառութեամբը, արժանաւորապէս հանդիսացած են լիալըներ ազդաչէն գործունէութիւններու մէջ ալ:

Հայկ Սօճատարեանի մահէն յետոյ, եկեղեցւոյ Ընդհ. Անդամական Ժողովը արդարացիօրէն զիտել սուսա Կեդր. Վարչութեան թէ՛ տարիներէ ի վեր իր ունեցած երկու երեսօխաններուն թիւը խոտոր կը համեմատէր իրմէ պահանջուած տարեկան սուրբին ու իր անդամներուն յաւա աճեցող թիւին հետ, ու ստացաւ արածուութիւն իր երեսօխաններուն թիւը բարձրացնելու չորսի:

Նախընթաց քանի մը տարիներէ ի վեր եկեղեցիս ըլլալով Ազգ. Երեսօ. Ժողովի նիստերուն Ժողովականի, սիրայօժան որած է իր կարեւորին հոսեւ հիւ-

Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի Ն

Այս պաշտելի թագուհին, որ է անշնչական Եկեղեցին, կեանք կուտայ եւ կ'իջիւն մահուան վրայ. ինչպէս Ագամի պատուրը՝ զինքը ճաշակողին. բանակներէն աւելի գերազանց՝ անշնչութեան մէջ ալ կը հրաշագործէ, կատարելութիւն եւ նորագում բնձնուելով, ու վերստին նկարելով մեր մէջ փառաց լոյսին կերպարանքը: Գրուած է նաեւ թէ երկնային կամարը իր մէջ բնակող հոգեպէս զօրութիւններէն աստղ շինուած է: Մարմինին նոր թուիչ մը կու տայ ան՝ հոգին թեթեւցնելով մեղքերէն, ու այսպէս պատուականին հարստութեամբը անարգը կը յարգաւորէ: Կը պղծուի ո՛չ թէ ինքնակիր ազատելով, այլ երբ չար մարդիկ կամ անհասաներ իր մէջ մանեն: Չարմանալի կնիք մըն է, մեր ըմբռնումէն գերիվեր. Բանաւորէն կառուցուած այդ անբանաւորը կ'օժանդակէ անոր, իբրեւ յաւէտ նուտասի մը, ինքն ըլլալով վեհագոյն: Մարդէն աւելի մեծ է, ինչպէս մեծ է յաղթող ցուպը ընտրեալ Մովսէսէն: Աւելի է քան Բանաւորը, ինչպէս ծաղկած խորհրդաւոր գաւազանը աւելի էր քան Ահարոնը: Գերազանց է քան մատուորը, ինչպէս Եղիայէն եւ Եղիսէէն աւելի գերազանց էր սքանչելահարաչ արուեստով փայլող գետահերձ մաշկեակը: Օգնութիւն կը պարգեւէ սրբասնեալ ձեռքերուն՝ աւելի մաքրելով քան թէ զինելով. քարէ եւ հողէ շինուած այս նիւթական մարմինը՝ զգայականներուն եւ սուրբերուն գոյակից է եւ հարազատ: Կենդանի անմահ վէմին պէս, թէ՛ կը կանգնէ եւ թէ՛ կը կործանէ. բոլոր հոգիներուն դատաւորներուն պէս, հրաշալի ներգործութեամբ թէ՛ կ'անիծէ եւ թէ՛ կ'օրհնէ. իբրեւ տեսող աներեւոյթ բաներու, մէկը կը հրաղարակէ միւսը կը հովանաւորէ. անունով իրեն կը կանչէ՝ իբրեւ էակներու հրամանատար Տէր: Իբրեւ յաւիտեական լեռ, անհատուածելի է ընդգիծմարաներէն: Կ'որտայ հոգեւորները, իբրեւ Աստուծոյ արուեստով կազմուած ուսկան մը. անմեղութեամբ եւ ատանց սխալելու, Քրիստոսի ընթացքին կը հետեւի. իբրեւ գովելի՝ բարձր հեղինակութեամբ եւ, ատանց քաշուելու, համարձակօրէն վեր կը բարձրացնէ իր գլուխը:

ՆԱՐԵԿ Բան ՀԵ. Ժ.

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՅԻ

ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Դարեր եկան, դարեր անցան, էջմիածին,
 Բո հիմն անշարժ ու անուստն, էջմիածին,
 Չես ձեռակերտ դու մարդկեղէն ու սուօրեայ,
 Դու Շոդակաթ լուսոյ խարան, էջմիածին:

Խաւարի մէջ դու վառուեցար որպէս կանթեղ,
 Վառ պահեցիր մեր սրտերում կայծն երկնային,
 Անփառունակ ստրուկ Իրկրի դու լուսագեղ
 Անշէջ փարոս ագառուքեան, էջմիածին:

Յրուած հօտի դու ժողովող անհայր փարախ,
 Հաստատ լինի քող մեզ վրայ քո հովանին,

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՁԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

«... Այդ ամէն եղելութիւնները բացարձակ կերպով կը հաստատեն, որ Հայոց ազգային եկեղեցին եղած է այն միակ յողակապը, որ Հայկայ սերունդին ցրուած մնացորդները կրցած է իրարմէ անքակտելի պահել, եւ իբրեւ մէկ ազգ պահպանել: Եկեղեցին եղած է, որ անվիճելի կերպով ներարկած է անոր մէջ ներքին կենսունակութեան տարրերը, եւ պատրաստած է արտաքին

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

միջոցներ եւ գործնական եղանակներ եւ գործառնական ձեռնարկներ՝ հայ ազգութեան գոյութիւնը ապահովելու: Եկեղեցւոյ շնորհիւ է, որ Հայութիւնը մնացած է իբր յատուկ եւ ինքնուրոյն մարմին մը, որ զարեւրու այլայլութեանց եւ արկածներու բռնութեանց ներքեւ ալ, ինքն իր մէջ շարունակուելով միշտ նոյն մնացած է:

«Հայը, զարեւի ի վեր քաղաքական միջոցէն զրկուած, սերտ փարած է եկեղեցական կեանքին, եւ զայն ճանչցած է իբր փրկութեան խարխի մը իւր արեւոյժ կեանքին մէջ: Անոր շնորհիւ է, որ թէպէտ վտանգը անուշ ու տկարացած, բայց վերջնապէս կրցած է իր գոյութիւնը պահել, եւ մահացու արկածներուն մէջ կեանքը ապահովել: Այդ մեծ զօրութիւնը, որ Հայուն անցեալին վրայ գործունեայ եւ արդիւնաւոր ազդեցութիւն ունեցաւ, չէ դադրած տակաւին իր կենսական ողին ներշնչել, եւ պիտի շարունակէ ալ ապագային միեւնոյն փրկարար դերը պահել, քանի որ նոյն կը մնայ քաղաքական եւ կենցաղական կացութեան պահանջը: Փորձառական ճշմարտութիւն է, որ ուր քաղաքական կապակցութեան կապը կը պակսի, եկեղեցական կապակցութեան կապն է որ զայն կը փոխանակէ, եւ միութեան եւ գոյութեան պէտք եղած ոյժը կ'ընձեռէ: Այս կերպով Ազգային Եկեղեցին կը լինի դադարեալ հայրենիքին հոգին ներկայացնող երեւելի նշանը, եւ սիրտի գերազանց ձգտումներուն սպեւորութիւն բաշխողը:»

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

«Հայ Եկեղեցին»էն

Խ Ա Չ Ը

Թէ պաշտումի քափն ունենաս՝
Տէրն գոյց մը քեւ քեզի կուտայ,
Որպէս զի իր Ոյժը անհաս
Սաւառնեցնես երկրի վըրայ:

ԵՂՆԷ ԱՐՔԵՊՍ ԳՈՒՐԵԱՆ

Թէ տեսիլներս ունենաս դուն՝
Յայտնուքիւն մ'ալ քեզի կուտայ,
Որպէս զի իր կաւքը սրբուն
Հանդիսացնես երկրի վըրայ:

Թէ բարձունքէ մ'իսօսիս իր հետ՝
Ինքը քեզի շեշտ մը կուտայ,
Որպէս զի իր հօսքը յաւէտ
Արձագանգես երկրի վըրայ:

Եթէ մըտնես իր ամպին մէջ՝
Ինքը քեզի շանք մը կուտայ,
Որպէս զի իր վըրէժը անշեջ
Փայլատակես երկրի վըրայ:

Իսկ իր լոյսին քէ երթաս մօտ՝
Ինքը քեզի ջահ մը կուտայ,
Որպէս զի իր Փառքն անաղօտ
Վարդավանես երկրի վըրայ:

Եթէ նետուիս իր գիրկն անուշ՝
Ինքը քեզի երգ մը կուտայ,
Որպէս զի իր Շնորհն երկնայուշ
Թըրթաւացնես երկրի վըրայ:

Թէ համբարուիս հետ իր վերքին՝
Ինքը քեզի կեանք մը կուտայ,
Որպէս զի իր Շունչը անգիմ
Ոգեւորես երկրի վըրայ:

Իսկ թէ քաղուիս իր շուքին տակ՝
Ինքը քեզի շող մը կուտայ,
Ոչինչին դէմ՝ Յոյսին անփակ
Ճառագա՛յթը երկրի վըրայ:

Ու այդ Ոյժը, այդ կաւքն ու հօսք,
Այդ կայծն ու վըրէժ, այդ Փառքը սակ,

Մ Ե Ծ Ն Ո Գ Ը

...«Եկեղեցին չէ՞ր որ կազմեց մեր մէջ մեր ազգային գիտակցութիւնը, ան չէ՞ր որ մեզի սուսա մեր գիրն ու գրականութիւնը, մեր պատմութիւնը, մեր կրթական եւ հասարակական կեանքին հիմերը, մեր օրէնքն ու կանոնները. իրմով չէ՞ր որ պահպանուեցան մեր ազգային արուեստն ու մշակոյթը, եւ այս ամէնը՝ ոչ միայն երբ յաճախ ունէինք մեր քաղաքական կեանքը, այլ եւ երբ յաճախագոյնս կամ երկար ստեն կորուսինք դանոնք, ու ո՛չ միայն մեր բնաշխարհ, հայրենիքին՝ այլ նաեւ ու մանաւանդ տարաշխարհիկ օտարութեան մէջ: Հայաստանեայց Եկեղեցին՝ երկրաւոր սահմաններու մէջ չը պարփակուած գաղափարա-կան հայրենիքն է ազգին, զեւ մինչեւ այսօր. առանց իրեն, շատանց կորուսած անյայտացած պիտի ըլլար ժողովրդային կեանքի ամէն ոյժ եւ թիւ, որոնք դուրս ելան կամ նետուեցան հայրենիքէն, անցեալին մէջ, դժուարին եւ դժխեմ պարագաներու հարկադրանքին տակ. հարկ չկայ դիմելու հոս պատմութեան արուր վիպութիւններուն այս մասին:

ԹՈՐԳՈՒՄ ԱՐՔԵՊՍ ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ

Առաւել քան որեւէ սառն այժմ՝ անո՛ր դադարարն է միայն որ պիտի կարենայ դարձեալ խմբել, դասաւորել եւ կազմակերպել ազգին հոգեկան եւ Ֆիլիքական դոյութիւնը կենսաւորող քայքայուած մասերը անոր, այս խկապէս ժողովրդական եւ լայնախոհ Հաստատութեան հովանին ներքեւ է որ պիտի կարելի ըլլայ օտարութեան մէջ ստաւերագոյն չափով նորէն սգեւորել հայութեան կրթական եւ գրական կեանքը, մշակոյթն ու աւանդութիւնը, ազգին վերականգնումին այդ անհրաժեշտ տարրերը:

Այս է բովանդակ ազգին հասարակաց դրացումը եւ հանրային համողումը: Հայ Եկեղեցւոյ այժմ եւ զեւ կատարելիք դերին մասին սմանց կողմէ ցուցուած թերահաւատութիւնը կամ վարանքը, անարդար եւ անճի՛շդ, հետեանքն է կա՛մ օտար հովերէ քամուած ազդեցութեանց ակամայ հետեւողութեան, եւ կա՛մ անտարբերութենէ ծնած անհասկացողութեան. անոնք որ այդպիսի վերաբերմունք մը կը հրապարակեն անոր հանդէպ, լաւազոյն ծառայութիւնը պիտի մատուցանէին անոր եւ ազգին, եթէ, փոխանակ հարուածող քննադատութեան եւ եզերերգի, սիրով խմբուէին իր շուրջը եւ զգօն մտադրութեամբ բռնէին եւ ցուցնէին միայն թէ իրերու ներկայ դրութեան մէջ ի՞նչ ընել հարկաւոր է զայն աւելի պատշաճեցնելու ազգին կենսական կարիքներուն:»

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Կրօնական բովանդակ պատմութեան մէջ չկայ բան մը որ Հայաստանեայց Եկեղեցիին չափ ուժգին ազդէ երեւակայութեանս, եւ խանդավառէ զիս համակ:

Պատճառը անոր հնութիւնն է սոսկ: Հաստատութիւնն մը կրնայ պատկանելի ըլլալ եւ սակայն ոչ շահեկան: Պատճառը անոր կայմութիւնն ալ է, թէ եւ ուշադրաւ ու հոյակապ է այդ: Պատճառը սա է մանաւանդ որ այս եկեղեցին ամէն ուրիշ աւելի ազդի մը հոգիին մարմնացումը կը ներկայացնէ աշխարհի վրայ: Թանձր այն խաւին տակ զոր պոլիտութեան եւ նախապաշարման գարեր անոր շուրջ գոյացուցած են իր գեղեցկութիւնը եղծանելու եւ կենսաւէտութիւնը չքայնելու համար, անմահ կեանքի մը կենդանի հոգին կը բարախէ տակաւին:

ՀԵՐՊԵՐԹ Մ. ԱԼԷՆ
(Հայաստանի ծնած միսիոնար)

Հայ ազգութեան այս հոգիին ազդեցութիւնը ոչ մէկ ժամանակ աւելի խորապէս զգացած եմ քան երբ կը կանգնէի հետաւոր Հայաստանի լին հովտի մը վաղեմի մէկ վանքին շրջափակին մէջ: Ո՛հ, ի՞նչ պերճախօս ըտութիւն էր այն: Եւ յետոյ, իւրաքանչիւր գիւղի, աւանի եւ քաղաքի քարուկիր ամուր եկեղեցին, զօղանջող դանդակը, աղօթքի եւ պաշտօնի անվրէպ ժամերը, մըշտարայ գուռը — ամբողջ ասանրվեց զար — ինչե՛ր, ինչե՛ր կը յայտնեն այն ոգիին նկատմամբ, զոր ո՛չ հուրը, ո՛չ սուրը եւ ո՛չ ժամանակը կըցած են մարել: Երբ այսպիսի մտածումներու մէջ թաղուած կը կանգնիմ ես հայկական տաճարի մը մէջ, փոյթ է որչափ ալ անփաստունակ ըլլայ այն, եւ կ'ունկընդիմ Աւետարանի ընթերցման, կամ պատմական շարականներու վեհ եղանակներուն, կամ հոգեչունչ աղօթքի մատուցման, խորապէս կը յուզուի սիրտս: Հայ մը ի՞նչպէս կրնայ անտարբեր կենալ Ազգին այս մայր ոգիին առջեւ, ի դուր ջանացած եմ հասկնալ:

Հայաստանեայց Եկեղեցիին արմատական դադափարն է իր թեւերուն մխիթարար ջերմութիւնը եւ հովանին տարածել ամէնուն վրայ որոնք հայ ծնած

հանգէպ թոյլտուութիւնն ալ մէկ որոշ յատկութիւնն է Հայաստանեայց Եկեղեցիին:

Ահա թէ ինչո՞ւ Հայաստանեայց Եկեղեցին կ'ազդէ իմ երեւակայութեանս եւ թէ ինչո՞ւ կը ստիպուիմ բոնի թէ բարեբախտ են այն Հայերը որոնք իրենց հոգեւոր ժառանգութեան թանկագին յարգը կը դպան:

ՀԵՐՊԵՐԹ Մ. ԱԼԷՆ

ՍՈՒՐԲ ԻԱԶ ԵԿԵՂԵՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

1931-ի շրջանին Հոգարարձութեան հրաւերով, Տիկնայք Զ. Երկանեան, Մ. Թաշճեան, Ա. Տուրեան, Ա. Քիւրաեան եւ Լ. Քէօլէեան նախաձեռնութիւնը ստանձնած են հրաւիրելու թաղամասիս եկեղեցասէր հայուհիները ու հիմնելու Ս. Խաչ Եկեղեցասէր Տիկնանց Միութիւնը: Այդ տարուան Մայիսին մէջ տեղի ունեցած է աստջին ժողովը ու ընտրած իր անդամակի վարչութիւնը, հետեւեալ կայմով. — Տիկ. Զ. Երկանեան՝ Ատենապետ, Տիկ. Լ. Քէօլէեան՝ Փոխ-Ատենապետ, Տիկ. Է. Գամպուրեան՝ Արձանագրող՝ Ատենապետ, Տիկ. Ա. Գուլումճեան՝ Թղթակից Բարտուղար, Տիկ. Ա. Բազրատունի՝ Գանձապահ, Տիկնայք՝ Պ. Համբար, Օ. Յարութիւնեան, Ս. Եւսեփանեան, Մ. Սըվալլի, Ա. Տուրեան եւ Ե. Տօնէլեան՝ Խորհրդականներ:

Առաջին շրջանին իսկ, մեծ խանդավառութեամբ նոր կազմակերպութեան անդամակցած են ընկերուհիներ՝ որոնք եկեղեցւոյս զնուէն տառջ արդէն հայ լեզուի պահպանման նախանձախնդրութիւնով խմբուած էին հայ դպրոցի մը շուրջ:

Արդիւնաւոր աստջին շրջանին յաջորդող տարին ունեցած է աւելի լայն գործունէութիւն մը, հետեւեալ վարչութեան տակ. — Տիկ. Լ. Քէօլէեան՝ Ատենապետ, Տիկ. Զ. Երկանեան՝ Փոխ-Ատենապետ, Տիկ. Պ. Համբար՝ Արձանագրող Ատենապետ, Տիկ. Ե. Պօտոսեան՝ Թղթակից Բարտուղար, Տիկ. Ա. Բազրատունի՝ Գանձապահ, Տիկնայք՝ Է. Գամպուրեան, Ա. Գուլումճեան, Ս. Եւսեփանեան, Օ. Յարութիւնեան, Կ. Մարտիկ, Մ. Սըվալլի, Ա. Տուրեան եւ Ե. Տօնէլեան՝ Խորհրդականներ:

1934-5-ին պաշտօնավարած են. — Տիկ. Ա. Գուլումճեան՝ Ատենապետ, Տիկ. Է. Գամպուրեան՝ Փոխ Ատենապետ, Տիկ. Պ. Համբար՝ Արձանագրող Ատենապետ, Տիկ. Ե. Պօտոսեան՝ Թղթակից Ատենապետ, Տիկ. Ա. Բազրատունի՝ Գանձապահ, Տիկնայք՝ Ա. Ասատուրեան, Ա. Իգնատիոսեան, Վ. Յարութիւնեան, Ա. Թադոսեան, Մ. Թաշճեան, Զ. Տէօքմէճեան եւ Վ. Պօյաճեան՝ Խորհրդականներ: Տիկնայք Զ. Երկանեան եւ Լ. Քէօլէեան՝ Պատուակալ Խորհրդականներ:

1936-7-ի կրկնակ շրջաններու գործադիր կազմն էր. — Տիկ. Ա. Գուլումճեան՝ Ատենապետ, Տիկ. Ա. Իգնատիոսեան՝ Փոխ Ատենապետ, Տիկ. Ա. Թա-

ըութիւնեան, Մ. Թաշճեան, Չ. Ուղուրլեան, Ա. Սրապեան եւ Ս. Մինասեան՝
Խորհրդականներ :

1937-էն մինչեւ ներկայիս պաշտօնավարողներն են. — Տիկ. Ա. Իզնատի-
ոսեան՝ Ատենապետ, Տիկ. Վ. Յարութիւնեան՝ Փոքր Ատենապետ, Տիկ. Ա.
Թաղոսեան՝ Արձանագրող Ատենապետ, ստաջին չըջանին Թղթակից Քար-
տուղար՝ Օր. Է. Թէսնեան, երկրորդ չըջանին՝ Տիկ. Ս. Նուսիսեան, Տիկ. Մ.
Ազատեան՝ Գանձապահ, Տիկնայք՝ Ա. Բաղդասարեան, Վ. Աղաճեան, Ս. Մի-
նասեան, Չ. Ուղուրլեան, Ա. Սրապեան եւ Ա. Ֆէճմեան՝ Խորհրդականներ :
Տիկնայք Ա. Գուլումեան եւ Է. Գամպուրեան՝ Պատուական Խորհրդականներ :

Իր գոյութեան ինը տարիներու բազմաուսակ գործունէութիւններու ըն-
թացքին, Եկեղեցասէրը վայելած է լայն ժողովրդականութիւն իր բոլոր ձեռ-

ՏԿՆ. ԶԱՊԷԼ ՆՐԱՅԱՆՅԱՆ

ՏԿՆ. ԼՈՒՍԻ ՔՅՕԼԷՅԱՆ

նարկներուն մէջ : Իր անդամներուն միջին թիւը եղած է 150 : Եկեղեցասէրի ա-
ռաջնորդներուն անխախտ սկզբունքը եղած է համադրձակցարար զօրավիզ
հանդիսանալ եկեղեցւոյն Հովիւին, վերին Մարմիններուն, ղարտցին ու ամէն
հանրօգուտ շարժումի՝ որ չըջանիս հայութեան կրօնական բարոյական կամ
մտային զարգացման դարկ կրնայ տալ : Հողաբարձութիւններու բոլոր գոր-
ծունէութիւններուն, պալարներուն, հանդէսներուն, սօնակատարութիւննե-
րուն, դաշտահանդէսներուն Եկեղեցասէրի անդամները անվերապահօրէն չեն
զրացած իրենց մասնակցութիւնը :

Միութեան կանոնաւոր ճաշ-ժողովները առիթ ստեղծած են համայնքին
հայ տիկիները իրարու մօտեցնելու, գործունէութեան նոր ասպարէզներ բա-
նալու եւ իրարհասկացողութիւնով գոյացնելու մղիչ ոյժ մը ի նպաստ եկեղեցի-
ին ու ղարտցին բարեգործութեան : Միութեան դասախօսական ու ղեկարուես-

հակիրճօրէն ներկայացնելը պիտի պահանջէր սահմանուածէն աւելի միջոց :
Սակայն չէ կարելի չչիշատակել նահատակ Գուրեան Սրբազանի Գամբանին
վրայ դեռեցուած ջահը, որպէս խորհրդանիշը Հայ կնոջ սիրոյն ու նուիրու-
մին հանդէպ իր Մայր Եկեղեցիին ու անոր արժանաւոր եկեղեցականներուն :

Երեսօրիանական ժողովներու, Տարեկան սօնակատարութիւններու, Ա-
ռաջնորդ Սրբազանի բնորութեան եւ ուրիշ շատ մը պաշտօնական առիթներուն,
Եկեղեցասէրի ժրջան անդամները բոլորանուէր գոհացութեամբ պատրաստած
են համապատ ճաշեր, յաճախ իրենք հողալով բոլոր ծախքերն ալ : Եկեղեցւոյս
խօսանոցը, իր նոր կազմածներով, իր արդի վիճակը կը պարտի Միութեան :

Գովեստի արժանի ուրիշ գործունէութիւն մը կը ներկայացնէ Միութեան
Այցելութեան Յանձնախումբը՝ որ վշտակիր ու հիւանդ անդամներու ցուակ-

ՏԿՆ. ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԳՈՒՅՈՒՄԵԱՆ

ՏԿՆ. ԱՍՏՂԻԿ ԻԳՆԱՍԻՈՍԵԱՆ

յական ու մխիթարական այցելութիւններով կը շեշտէ Միութեան անդամնե-
րուն մէջ ախրող սրտակցութիւնը :

Տիկնանց Միութիւնը մինչեւ այսօր Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Հողաբարձութեանց
եւ Խնամակալութեանց յանձնած է 2500 տուրք :

Բարեխնամ Առաջնորդ Գարեգին Սրբազանի փառաքին համաձայն, Եկե-
ղեցասէրի հովանաւորութեամբ 1937-ին կազմուած էջմիածնայ Յանձնախումբ-
ը ունեցած է արդիւնաւոր գործունէութիւն մը, յօդուտ Մայր Աթոռի : Այս
կազմակերպութեան վարչութիւնը կը բաղկանայ հետեւեալներէ. — Տիկ. Ազնիւ
Քիւրտեան՝ Ատենապետ, Տիկ. Աղաճեան Նիկողոսեան՝ Ատենապետ, Տիկ. Զա-
րուհի Ուղուրլեան՝ Գանձապահ, Տիկնայք՝ Մարի Սըվաղլի, Նուրիճա Թօփալ-
եան, Էլմաս Թութուեան եւ Աննա Գաղանճեան՝ Խորհրդականներ :

ՏԿՆ. ՄԱՐԻ ՍԵՎԱԿՅԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ ՅԱՆՁՆԱՍՈՒՄԻՆԵՐՈՒ ԱՆՎԱՄՆԵՐ

ՁԱՍԵՆ ԱՋ (Ա. Կարգ) — Տիկնայժ՝ Զարուի Ուղուրեան, Ազնի Բիրտեան, Աստղիկ Իգնատիոսեան՝ Ատենայեա, Էլիզ Գամպուրեան, Վարդանոյշ Աղաթեան: (Բ. Կարգ) — Աղանի Թարոսեան՝ Ատենայգիր, Սայա Մինասեան, Մարիամ Ազատեան՝ Գանձապահ, Արշալոյս Ֆէհմեան: (Գ. Կարգ) — Սիրամուշ Եւովանեան, Վարդուի Յարութիւնեան, Արշալոյս Գույումեան, Անգիմէ Բագրատունի, Արտեմիս Սրայեան:

ԱՐԺ. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ Ա. ՔՆՆՅ. ՂԷՔԻՄԵԱՆ

Դուրեան Սրբազանի սպանութենէն ետքը երբ եկեղեցոյ հոգեւոր հովիւ Տ. Յովսէփ Եպս. Կարապետեան բարբառաբան ընկճուած՝ օգափոխութեան համար մեկնեցաւ Պուլիարիա իր եղբոր մօտ, առժամեայ հովուութեան հրաւիրուեցաւ Արժ. Տ. Մատթէոս Ա. Քննյ. Ղէքիմեան, որ քանի մը ամիսներ ձեռնհասօրէն վարեց իր պաշտօնը եւ արժանացաւ ժողովրդի ու Հոգարարձութեան գնահատութեան եւ երախտագիտութեան: Տասնամեակի այս գրքոյի մէջ արձանագրելով այդ պարագան՝ կրկին կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնը Տէր Հօր այդ եւ ուրիշ առիթներով իր մատուցած ծառայութեան համար:

ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԸ

Ս. Խաչ Եկեղեցոյ հաստատման առաջին օրերէն իսկ, անոր պայծառութեան ու ժողովրդականացման կարեւորագոյն ազդակներէն մին եղած է Երգչախումբը: Զահարերով այս խումբ մը պիտի երիտասարդութեան, եւ երիտասարդներու քաղցրալուր ու հոգեպարար երգեցողութեան արդարացի համբաւը ոչ թէ միայն քաղաքիս, այլ բոլոր թեմին մէջ արժանիօրէն կը գնահատուի: Զորս բարեպաշտ Տիկնանք ու Օրբերներ — Օր. Աղանի Եկէնեան, Տիկ. Պայծառ Արութեան, Օր. Անահիտ Տաղաւարեան (այժմ՝ Տիկ. Տ. Թիւֆէնքճեան) եւ Օր. Երան Հարենց (այժմ՝ Տիկ. Ե. Քըրք), առաջին անգամ ստանձնած են ներկայանալի երգչախումբ մը կազմակերպելու ու զգեստաւորելու ղեկարարի դերը: Անոնց անխնայ աշխատանքներուն արդիւնաւորումը, վրաստահ ենք որ, իրենց տուած է սրտի անհուն գոհունակութիւն ու հոգեկան վարձատրութիւն:

ՏԻԳՐԱՆ ԹԻՒՖԷՆՔՃԵԱՆ

Խումբին առաջին ղեկավարը եղած է, կարճատեւ ժամանակի մը համար, Պ. Մանուկ Էքսէրճեան, որուն յաջորդած է Պ. Տիգրան Թիւֆէնքճեանի քանի մը տարիներու ժաշկուն շրջանը: Կարճ ժամանակի մը մէջ, Պ. Տիգրան Թիւֆէնքճեանի կարող առաջնորդութեան տակ Երգչախումբը ոչ միայն մեծցած ու լաւ մարզուած է, այլ հասած գեղարուեստական բարձր մակարդակի, առլով յիշատակելի երգահանդէս մը 1930 Դեկտ. 7-ին, Մէթրօ-բոլիթրն Օտրթօրիումի մէջ, իբրեւ զլիսաւոր մեներգիչ ունենալով Տիկ. Ռօզ Զուլալեանի պէս անուանի արուեստագիտուհի մը:

Պ. Թիւֆէնքճեանէ ետքը, յաջորդաբար, կարճատեւ շրջաններով, ղեկավարած են, Օր. Ֆլօրանս Տէր Մատթէոսեան, վերստին Պ. Թիւֆէնքճեան, Օր. Աննա Ապաճեան եւ Պ. Յարութիւն Շարեան՝ որ վերջին քանի մը տարիներ պաշտօնը վարած է ձեռնհասօրէն:

Երգչախումբի Վարչութեան Ատենայեաներ եղած են — Օր. Աղանի Եկէնեան, Օր. Նուարդ Սարգիսեան (գուտարը Տ. Յարութիւն Աւագ Քահանայի), Օր. Երան Հարենց (այժմ՝ Տիկ. Ե. Քըրք), Օր. Աստղիկ Տաղաւարեան, Օր. Արաքսի Ծօղուկեան, Օր. Հովհիմմէ Մազաքեան եւ Օր. Նուարդ Սաղբեան:

Խումբի սկզբնական օրերէն մինչեւ այսօր իրենց սրտառելի աջակցութիւնը ու մասնակցութիւնը մեծ գոհալուրիւններով հաւատարմօրէն շարունակած են Տիկ. Սիրան Եւովանեան, Օրք. Երջանիկ Իսկէնտէրեան, Աննա Ապաճեան, Ալիս Սիւնի, Մելինէ Մանկիլեան, Ծօղուկեան Քոյրեր, Տէպէեան Քոյրեր, Հովհիմմէ Մազաքեան, Ռօզ Գազանճեան, Աստղիկ Տաղաւարեան, Վերդին

եան, Վահրամ Մանուկեան, Գառնիկ Կարապետեան, Տոբթ. Արա Աւագեան, Ժիրայր Մինասեան եւայլն:

Սակայն, Երզնաստամբի համբաւին ու յաջողութեան մէջ մեծ բաժինը կը պատկանի իր մենեթրիչներուն ու երգեհոնահարներուն: Անոնք են որ միշտ վաղ մը կ'աւելցնեն քաղցրաւոր երգեցողութիւններուն:

Եկեղեցւոյ երգեհոնահարները եղած են.— Օր. Սիրանուշ Ռուբինեան (այժմ Տիկ. Հէրինկթըն), Օր. Վէրա Պէնրեան եւ Արամ Կրէյսըն: Օր. Վ. Պէնրեան այժմ կը շարունակէ վարել իր պաշտօնը: Իսկ խումբին մենեթրիչներն եղած են սիրուած ու ժողովրդական երգիչներ՝ որոնք իրենց համար եկեղեցիէն դուրս, հայ եւ օտար բեմերու վրայ ալ շինած են նախանձելի անուններ: Տիկ. Մարի Արագեան, Օր. Ռընէ Կէվրէկեան, Պ. Պ. Ազեքսանդր Շիշմանեան, Մարտիրոս Քէօզէեան, Երուանդ Իսկէնաէրեան եւ Արզար Տիւրիգեան:

Դպրատանը երգած է նահատակ Դուրեան Սրբապանի սրտածմլիկ յուզարկաւորութեան, Սէյնթ Ճան Տէր Տիվայն Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ինչպէս նաեւ ուրիշ հանգրուանը ասիթներով Սէյնթ Մէրի Տէր Վերձըն հոյակապ եկեղեցիի դասէն: 1938-ին ալ Քոմիսիթի Չըրչի մէջ, Ամերիկեան հասարակութեան մը ներկայացուցած է հայկական Ս. պատարագէն մասեր ու նմոյշներ մեր սրբազան երաժշտութենէն:

Երզնաստամբը իր կազմակերպութեան օրէն իսկ եղած է հաւատարիմ նեցուկ Հոգաբարձութիւններու կազմակերպած բոլոր ձեռնարկներուն ու անխտիր իր աշխատանքի բաժինը սիրալոյսով կատարած: Յուսատու եւ ուրախալի իրողութիւն մ'է որ վերջին քանի մը տարիներս, Կրասերները սկսած են մեծ եռանդով միանալ խումբին ու ներկայիս անոնք կը կազմեն անդամներու մեծամասնութիւնը:

Խումբին այժմու ղեկավարն է Պ. Արամ Զարգեան ու վարչութեան կազմն ալ բաղկացած է հետեւեալներէ.— Օր. Նուարդ Սաղըրեան՝ Ատենապետ, Օր. Արաքսի Աւագեան՝ Գանձապահ, Օր. Մելինէ Մանկիլեան՝ Օդնական Գանձապահ, Պ. Միհրան Տէօքմէճեան՝ Ատենաղալի, Օր. Ասողիկ Տաղաւարեան, Օր. Ռընէ Կէվրէկեան եւ Օր. Հոսիսիմէ Մաղաքեան՝ Խորհրդականներ:

«Չկայ աւելի անբարոյական մտածում քան այն սկզբունքը որ կը դաւանի թէ միջոցը կ'արդարացնէ նպատակը: Ո՛չ, ս'ըբան վեհ է նպատակը, նոյնքան ազնիւ պէտք է բոլոր նաեւ միջոցը. ազմուտ խողովակը կը սրտորէ մաքուր

Ս. ԽԱԶ ՆԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Խազ Եկեղեցւոյ հիմնարկութենէն աւելի հին է իր դպրոցին պատմութիւնը: 1927 Օգոստոս 11-ին խումբ մը ուսումնասէր Տիկիներ, հաւաքուելով հիմը դրին Ուաշինկթըն Հայթիսի Հայկական Դպրոցին: Ուսումնասիրին այս առաջին Խնամակարութիւնը ունէր հետեւեալ կազմը.— Տիկնայք Զ. Երկանեան՝ Ատենաղալի, Ա. Գոյլոյմէան՝ Ատենաղալի, Լ. Քէօզէեան՝ Գանձապահ, Ա. Իսկեան, Զ. Արամ, Հ. Վարդանեան, Վ. Նահիկեան, Մ. Մարտիկ եւ Օր. Թ. Եկէնեան՝ Խորհրդականներ:

Առաջին ղառաւանդութիւնները կարճ միջոցի մը համար օտար եկեղեցւոյ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՇԱԼԵԱՆ

Ս. ԽԱԶ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԸ

ՁԱԽԵՆ ԱՋ (Ա. Կարգ).— Տիկնայք՝ Մարիամ Ազատեան՝ Ատենաղալի, Ազանի Նիկողոսեան, Էլիզ Գամպուրեան՝ Ատենաղալի, Ջարուխ Ուլարեան, Վարդանոյշ Փապուսեան՝ Ուսուցչուհի: (Բ. Կարգ).— Տիկնայք՝ Սիրանոյշ Գալիբեան, Ազանի Մախալեան՝ Գանձապահ, Վարդուխ Յարութիւնեան, Սաքեմիկ Ճիկերեան, Բրաքիան Նազիկեան, Նուարդ Աշեան:

մը սրահին մէջ տրուելէ ետքը, դպրոցը փոխադրուեցաւ թիւ 189 Ամերիկեան հանրային դպրոցը՝ որու մէջ դասարան մը տրամադրուած էր ամսական 16 տողարի փոխարէն: Վարժարանի անդրանիկ ուսուցչուհին եղած է Օր. Թագուհի Պոյաճեան, որ Կ. Պոլսոյ մէջ, սրպէս ուսուցիչ ունեցած փորձառութեամբը մեծապէս օգտակար եղած է սկիզբը հիմը դնելու դպրոցին, պաշտօնավարած է մինչեւ 1928 Սեպտ. 20: Իրեն յաջորդած է Տիկն. Ա. Խաչմանեան:

ձուլեան եւ ապա՝ Եկեղեցասէրի զուրգուրտ հովանաւորութեան տակ :

Նոյլ, մեր սեփական շէնքը փոխադրած է զպրոցը ու զայն զրած Հոգաբար- Այս երկու տարուան միջոցին, Խնամակալութեան անդամուհիներէն երե- քը Հեննոյսը ըլլալով, անոնց տեղ ընտրուած են Տիկնայք՝ Է. Գամպուրեան, Վ. Էքսէրճեան եւ Պ. Գարակէօբեան: Յաջորդ երկու տարեշրջաններուն, աշա- կերտութեան թիւը մեծապէս աւելնալով, մէկի փոխան երկու զատարակու- հիներու պէտքը զգալի եղած է: Պաշտօնի կոչուած են Տիկնայք՝ Ե. Մանուկ- եան եւ Փ. Գորտանեան:

1932 Սեպտ. 15-ին Խնամակալութիւնը կրած է ամբողջական փոփոխու- թիւն ու նորընտիր Մարմինը իր զիւանը կողմած է հետեւեալ կերպով. — Տիկ. Ա. Քիրտեան՝ Ատեմապետ, Օր. Ս. Տէօքմէճեան՝ Ատեմաղպիւր, Տիկ. Ա. Սա- հակեան՝ Գանձապահ, Տիկնայք՝ Չ. Ուղուրբեան, Ն. Աշճեան եւ Մ. Ազատ- եան՝ Խորհրդակալներ: Ուսուցիչ սրտուած է Պր. Գ. Գէորգեան:

Վրայ հասաւ ըստահողի Դուրեան Սրբազանի խժուոյս սպաննութիւնը, ու- ըստ հետեւանքով զպրոցը ինկաւ անկանոն վիճակի մը մէջ, փակուելով երեք ամիսի չափ:

1934 Նոյմ. 12-ին վերակազմուեցաւ Խնամակալութիւնը, հետեւեալ կազ- մով. — Տիկնայք՝ Չ. Երկանեան՝ Ատեմապետ, Մ. Ազատեան՝ Ատեմաղպիւր, Վ. Յարութիւնեան՝ Գանձապահ, Չ. Ուղուրբեան, Ա. Սահակեան, Ն. Աշճեան եւ Ս. Ճիկէրճեան՝ Խորհրդակալներ: Ուսուցչութեան հրաւիրուեցաւ Տիկին Ա. Նիկողոսեան:

Այս վատտակաւոր մանկավարժութիւն խնամքին տակ զպրոցը ստացաւ մեծ փայլ. աշակերտութեան թիւը բարձրացաւ ու 1935 Յունիս 26-ի ամսվերջին, սուաւ իր անդրանիկ շրջանաւարտը:

Խնամակալութեան Ատեմապետ Տիկ. Չ. Երկանեան այսքան տարիներու անձնուէր գործունէութենէն ետքը, իր տկարութեան պատճառով ստիպուեցաւ հրաժարիլ ու անոր տեղ ընտրուեցաւ Տիկ. Է. Գամպուրեան: Կարճ ժամանակի մը համար Վարչութեան անդամակցեցաւ Տիկ. Է. Յակոբեան

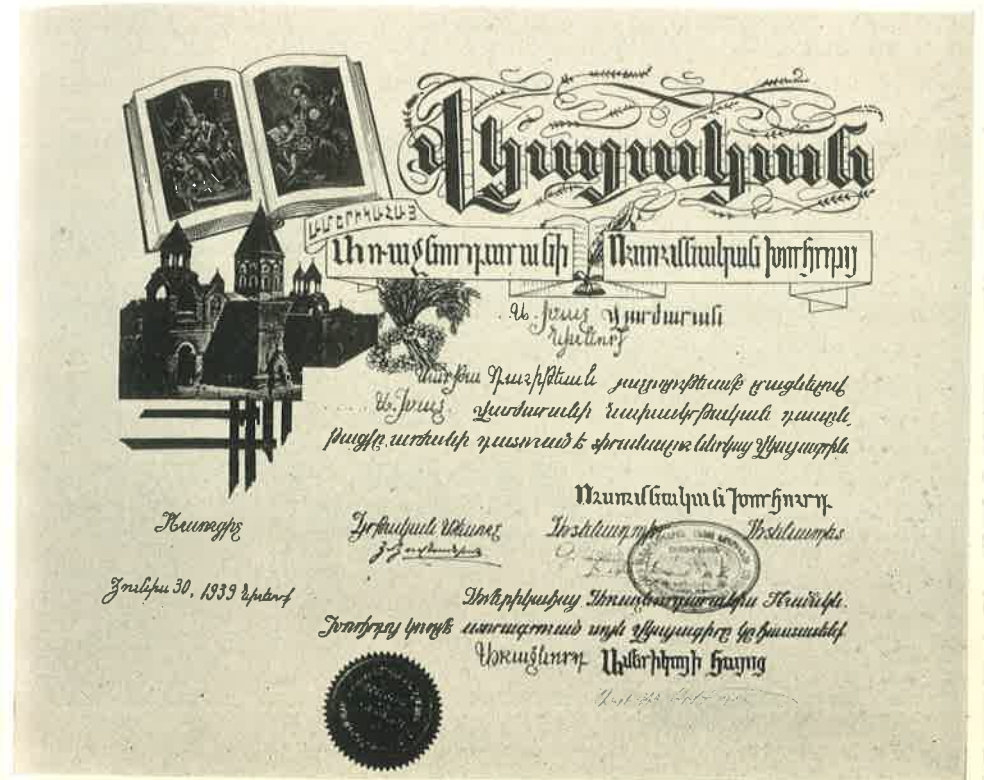
Յաջորդ տարեվերջին (1936 Յունիս 16) զպրոցէն լման 12 շրջանաւարտ- ներ տալէ ետքը, ի մեծ ցաւ Խնամակալութեան եւ ուսանողութեան, կարող ու- սուցչուհի, Տիկ. Ա. Նիկողոսեան, իր Ֆիլիքական տկարութեան պատճառով ներկայացուց իր հրաժարականը: Սակայն, իբրեւ բոլորանուէր մշակ մը կըր- թական գործին աջնուօրէն ընդունեց իրեն եղած հրաւերը ու անդամակցեցաւ Խնամակալութեան՝ բերելով օգտաշատ ու գործնական ուժ մը զատարակու- թեան այս վառարանին:

1937 Սեպտ. 17-ին ուսուցչութեան կոչուեցաւ Տիկ. Վարդանոյշ Փա- պուճեան՝ որ մինչեւ այսօր արժանաւորապէս կը վարէ իր պաշտօնը ու կը վա- յելէ մեծ ժողովրդականութիւն: 1938-ին, Տիկնայք՝ Ս. Դաւիթեան եւ Բ. Նա- գիկեան միացան Խնամակալութեան, զօրացնելով վերընտրուած մարմինը: Գպրոցը այդ շրջանին ունեցաւ 6 շրջանաւարտներ, իսկ 1939-ին՝ ըսկ մէկ հաստ:

Հայ զպրոցի արդի Խնամակալութեան կազմն է. — Տիկնայք՝ Է. Գամ- պուրեան՝ Ատեմապետ, Մ. Ազատեան՝ Ատեմաղպիւր, Ա. Նիկողոսեան՝ Թրդ- քակից Ատեմաղպիւր, Ա. Սահակեան՝ Գանձապահ, Չ. Ուղուրբեան, Վ. Յա- ստեմանեան, Ն. Աշճեան, Ս. Ճիկէրճեան, Ս. Դաւիթեան եւ Բ. Նայիկեան՝

բնոց հասոյթի պրիւրները եղած են, թոշակներ, տարեկան ներկայացում- ձաշ, Կիրակիօրեայ պաշտամունքներու ժամանակ գաւիթին մէջ գետեզուած պնակի հասոյթը, տարուան երկու մեծ տապաւարներուն, Եկեղեցիին մէջ շքը- ջապայտած պնակին արդիւնքը եւ ստումնառէր պղպայիններու պատահական նախատուութիւնները:

Գպրոցի աշակերտութեան միջին թիւը եղած է 50—55 ու ամսական թու-

ԱՌԱՋՆՈՐԿԱՐԱՆԵՆ ԱՄԼԵՐԳՈՒՋԱՅ ՎԱՐՃԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԵՋԱՆԱՌԱՐՏՆԵՐՈՒՆ ՏՐԻՍՏՆ ԿՂՈՅԱԿՆԵՐ

չաիր՝ մէկ տարր ամէն աշակերտի համար: Միեւնոյն ասուէն մէկէ աւելի պրիւրներու համար մասնատր վեղջ մը կ'ըլլայ: Իսկ վճարելու անկարողնե- ըուն համար, վարժարանը ձրիօրէն միշտ բաց կը պահէ իր դռները: Ներկա- յիս, կան այսպիսի ուսանողներ: Գասաւանդութիւնները կ'ըլլան Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Հինգշաբթի օրերը, հանրային զպրոցէն յետոյ, ժամը 3-էն 6:

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑԸ

Ս. Սաչ Եկեղեցւոյ ու Վարժարանի հաստատումէն յետոյ, անակդիտալի պահանջի մը պահանջով տարւա համար Հոգաբարձութեան յաջորդ քայլն էր Կիրակնօրեայ դպրոցի մը հաստատումը:

Կիրակնօրեայ Դպրոցի մը գոյութիւնը անհրաժեշտ էր հաւատարագէս կառուր երկու պատճառներով: Նախ, հարկ էր որ շրջանիս հայ մանուկները ստանային նախնական կրթութիւն կրօնքի, բարոյականի ու եկեղեցատիրութեան մէջ: Երկրորդ, պէտք էր որ անոնք ոչ միայն չի վաղձկնի եկեղեցւոյն

ՄԵՐ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐՃԱՐԱՆԵՆ ԽՄԻԱՆԿԱՐ ՄՐԸ

մէջ, խանդարելով արարողութիւն ու քարոզ, այլ եւ ազատ թողէին իրենց ծնողքները՝ որ մտասեւեռումով ու հանգստօրէն կատարէին իրենց բարեպաշտական ազօթքներն ու պարտականութիւնները:

Հոգաբարձութիւնը շատ յարմար ընտրութիւն մը բրած էր 1930 Յունուարին, հրաւիրելով Օր. Սաթենիկ Տէօքմէճեանը, կազմակերպելու դպրոցը: Օր. Տէօքմէճեանի ղեկավարութեան տակ դպրոցը աստիճան Կիրակիէն իսկ եղաւ պատիկներու համար սիրելի հաւաքատեղի մը: Ինչ չեն այն ծնողները՝ որոնք իրենց պատիկներուն կանոնաւոր դպրոց յաճախելու փափաքին պատճառով, Կիրակիէ Կիրակի կ'ստիպուէին եկեղեցի գալու:

Յաջորդ տարեշրջանին, սւսուցչութիւնը ստանձնեց Տիկին Մարիամ Ազատեան, որ Օր. Յիշատակ Գամպուրեանի օգնութեամբ, հինգ տարիներ մեծ

Այս առթիւ պէտք է յիշատակել Տիար Սմբատ Վարդապետեանի անխնայ աշխատանքը, տարիներով Կիրակնօրեայ դպրոցի յաջողութեան մէջ: Պատկերազարդ քարտեր կը տրուէին սւսանողներուն ու օգտակար գրութիւններ հայերէնի կը թարգմանուէին անոնց օգտին համար:

Երեք տարիներէ ի վեր, նորանոր ջանքեր կը կիրարկուէին Կիրակնօրեայ դպրոցը աւելի կանոնաւորելու: Տօնական օրեր սովորաբար 150-է աւելի փոքրիկներ, մեծ մասով հետաւոր վայրերէ, կը հաւաքուին դպրոց ու պատմութիւններով, երգերով, զճաղրութիւններով եւն. կ'անցնէին հաճելի, գուարթ ու մանուանդ կրթիչ սուսուս մը:

Այս շրջանի Կիրակնօրեայ դպրոցի վեց սւսուցչուհիներն են. — Օրիորդ-Տեղին է որ վերստին յիշեցնենք շրջանիս բարձր ծնողներուն որ եթէ տալու էին օգուտի Կիրակնօրեայ Դպրոցի սուսուս բարոյական ու հոգեկան թանկագին գաստիարակութիւնէն, մեծ գրկանքի մըն է որ կ'ենթարկէին իրենց գաւակները: Հայ Վարժարան ու Կիրակնօրեայ Դպրոց համընթացաբար կը ծաղկեցնէին մանկան միտքը ու մին լրացուցիչ մէկ բաժանումն է միւսին: Մեր եկեղեցիին ազգայն հիմնուած է նոր սերունդին բարեպաշտութեանը վրայ, սուսուս այս օտարոտի երկրին մէջ մանուանդ, որքա՞ն անհրաժեշտ է որ մեր բոլոր պատիկներն ալ իրենց մանկութենէն ընդունին կենսունակ սերմերը կրօնքի ու բարոյականի ու տարիներու ընթացքին մշակեն գանձք, ու զխտակից անոնց վսեմ սկզբունքներուն, ազգային քայլին ճշմարտութեան ճանապարհէն իբրեւ ուղիղ ու անկեղծ քրիստոնեաներ, հայեր ու քաղաքացիներ:

«Ի՞նչ կ'արժէ բաժակ մը ջուրը. եւ սակայն ի՞նչ բերկրանք կը ծնի անիկա ընդունողին սրտին մէջ, երբ կը մասուցուի սիրով. Աւետարանը երկնքի արքայութեան՝ այսինքն հոգեկան երանութեան ամբողջ վարձքը կը կշռէ անոր համար:

Ի՞նչ կ'արժէ սիրալիւր արցունք մ'ինքնին, որ ոչ իսկ խօսքի ճիղը կը պատճառէ քեզի. եւ սակայն ի՞նչ երկար կազդուրող քաղցրութիւն մը կը հոսեցնէ անիկա տարակոյսի եւ արտօմութեան ներքեւ ընկճուած սրտին խորը, երբ կըրնաս հոգիիդ ժպիտը դնել անոր մէջ:

Յաճախ կարեւորութիւն չենք տար անվերապահ վարձուքի մը պարզութեան. բայց զիմացինիդ վստահութիւնը ամբողջով կը համար անիկա ստէպ աւելի նպատակաշարժար կ'ըլլայ քան ամբողջ պերճախօսութիւն մը:

Սիրաբերուն տիրելու արուեստը աւելի անարուեստ պարզութեան մէջ է քան հարթաց ձեւականութեանց:

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Եկեղեցին Հայկական՝ հայրենի տունն է հոգւոյս,
Ինչպէս քարայր մ'ընդարձակ, պարզ ու խորունկ, մուշ եւ լոյս —
Իր գաւիթով հիւրընկալ, իր լայն բեմով, ու հեռուն
Կանգնած իր լուս խորանով՝ որ կարծես նաւ մ'է ծըփուն...:

Եկեղեցին Հայկական՝ ես աչքս գոց կը տեսնեմ,
Ես կը շնչեմ, կը լքեմ՝մ իր Յիսուսին մանկադէմ
Ոտքերուն տակ մըխացոյ քուլայ-քուլայ խունկերով,
Եւ իր պատերը ցնցող աղօթքներով պեխտով...:

Եկեղեցին հայկական՝ բարձր բերդն է հաւատքին
Իմ պապերո՛ւս, որ հողէն գայն քար առ քար հանեցին,
Եւ երկինքէն իջուցին գայն ցօղ առ ցօղ, ամպ առ ամպ,
Ու քաղութեան անոր մէջ հանդարտութեամբ, քաղցրութեամբ...:

Եկեղեցին Հայկական՝ մեծ վարագոյր մ'է բանուած,
Որուն ետեւ ըսկիհին մէջ կ'իջնէ ինքը Աստուած,
Որուն առջեւ գլխահակ կուգայ իմ ազգքս ամբողջ
Հաղորդելի անցեալին հաց ու գինով կենսասողջ...:

Եկեղեցին Հայկական՝ ծովուն դիմաց ալեկոծ՝
Նաւահանգիստ մ'է խաղաղ: Ցուրտ գիշերին՝ հուր եւ բոց,
Ու տօթակէզ ցորեկկին՝ անտառ մըն է ըստուերոտ,
Ուր շուշաններ կը ծաղկին Շարականի գետին մօտ...:

Եկեղեցին Հայկական՝ մէն մի քարին տակ գետնի,
Դէպ ի երկինք ընթացող գաղտնի նամքայ մը ունի...,
Եկեղեցին Հայկական՝ հայ հոգիին եւ մարմնոյն
Զըրահանդերձն է փայլուն, մինչ իր խաչերն են դաշոյն,
Եւ գանգակներն են բումբին, եւ երգն է մի՛շտ Յաղթութիւն...:

ԵԿԵՂԵՑԻ՝ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

- Գ Ի Մ՝ Ա Ռ Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն -

Եկեղեցի Հայկական, կապածը գիս կը տանջէ՝
Թէ մի՛ գուցէ պարպուած ըլլաս հիւքէն, որ ա՛յնքան
Ատեն սընուց, մեծցուց քեզ եւ կամարներ մէջմէջէ
Տըւաւ կապել ոստերուդ, իբր հովանի մ'անսահման
Արիւն-քրտինք միշտ մըտած հոգիին վրայ Հայութեան...:

Ձե՞ս դուն անտառ մը, իրօք, որ քարացած է վաղուց
Քայց ուր կուգան հաւաքուիլ բազմութիւններ տակաւին,
Ոչ քէ յոյսով այլ յուշով մը գոր անցեալը քողուց՝
Կաթիլ գինի, փըշուր հաց, խորը իրենց հոգիին,
Ձոր կ'որոնան յամբարքս անոնք կրկին ու կրկին...:

Եկեղեցի՛ Հայկական, կը բըզըկտի սիրտըս, տե՛ս
Փոխան գովքի մըմունջին տրտունջն այս քեզ ուղղելով:
Լա՞ւ է լքել՝ քէ նորէն շատ սիրելու համար քեզ
Ձարնել սեմիդ քարերուն գաւազանով, նոկանով,
Արթնցնել ոգիներն այդտեղ միտող քովէ քով...:

...Օ՛հ, ինչքան լոյս ջահերու քու մըքքերէդ դեռ կրնաս
Մեր խաւարին մէջ կաթիլ, մտքի, սրտի խաւարին,
Ի՛նչքան կրնաս բարձրացում բարձրութենէդ քու անհաս
Մեր երազին գետնասող ուսջարկել վերստին.
Ցոյց տալ ի՛նչքան խորութիւն մակերեսի մեր նիգին...:

Եկեղեցի՛ Հայկական, ո՛չ, արմատներդ եմ զեղուն
Կենսաւէտ հին հիւքով միշտ...: Եկեղեցի՛ Հայկական
Ո՛չ, չորցած չես, կ'ապրիս դուն...: Սակայն երնէ՛կ օրերուն
Երբ նոր ու խոր, սո՛ւրբ ձայներ պիտի գետնէդ ամբառնան
Եւ պիտի տան անոնք քեզ, դուն ազգիդ՝ ցո՛ւնցն յարութեան...:

ԼՈՒՍԱԻՈՐՉԻ ԿԱՆԹԵՂԸ

Կէս գիշերին կանթեղը վառ
Կախ է ընկած երկինքից,
Լուսաւորչի կանթեղն անմար՝
Հայոց մթնած երկինքից:

Երբ Կարոս

Կախ է ընկած առանց պարան
Արագածի կատարին,
Ու սեղանից հսկայական
Լոյս է տալիս աշխարհին:

Լոյս է տալիս երկար դարեր,
Ու վառում են միշտ անշէջ՝
Սուրբի մաքուր արցունքները
Իդի տեղակ նորա մէջ:

Ո՛չ մայրկային ձեռն կը հասնի
էն ահաւոր բարձունքին,
Եւ ո՛չ քամին կը հանգցընի՝
Վիշապ – քամին ահագին:

Երբ պատում է մութ խաւարը
Չընաշխարհիկ մեր երկրին,
Երբ տիրում է ահն ու վախը
Թոյլ, կասկածոտ սրտերին,

Ո՛վ անմեղ է, լիքը սիրով
Ու հաւատով անասան,
Ով նայում է վառ յոյսերով
Դէպ ի Հայոց ապագան, —

Նա՛ կը տեսնի էն մշտավառ
Ջահը կախուած երկինքից,
Ասես Աստծոյ աչքը պայծառ
: Եգգիլմզ զոն ի յուհոն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ՏԱՃԱՐՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Քերթուած քարեղէն, մեղեղի մարմար՝,
Հըրաշք հաննարի, հաւատքի կատար,
Տաճարը հայուն հոյի է աննառ:

Որմ, խորան եւ սիւն, կամար ու գմբէթ —
Թըռիչք դաշնաւոր, խորունկ հըրածեշտ —
Տաճարը հայուն աղօթք է յաւտ:

Շարժման, ձեւերու հրնսագին բարբառ,
Համերգ հաստասուն, սառուածայրչիւ պար,
Տաճարը հայուն պաշտամունք է յար:

Երկինք խոյսցող թռչունն քեւարայ,
Դարեր միշտ քեւող, դարերուն դիմաց,
Տաճարը հայուն՝ սիրոյ գիրկ միշտ բաց:

Բաժակ քերկրութեան, լուսնդէն մատեան,
Սեղան գոհաբարձ, հաշտութեան նըշան,
Տաճարը հայուն՝ իր յոյսն յարութեան:

Ու յստի տապանակ, տաղաւար բուրբան,
Խննդի խորհուրդի, հանդէս մտածման,
Աստուծոյ տունն է Տաճարն Հայկական:

«ՍԵՈՆ»ԷՆ

1939

Ն ԿԱՏԱՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

(ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՕՅՄԱՆ Ի ՅԻՇԱՏԱԿ)

Հայաստանեայց Եկեղեցին հնադարեան՝
Հայ ազգային սրբութեանց մե՛ծ քանգարան,
Կործանարար ոյժերու դե՛ւ ահաւոր
Պահած է Յեղն արժէքներովն իր բոլոր :

Հայաստանեայց Եկեղեցին սրբարար,
Լուսաւորչի կանթեղն Հայուն՝ մշտավառ,
Մուք դարերու խաւարին մէջ հայ Յեղին
Յոյց է տըւեր ճըշմարտութեան լոյս ուղին :

Հայաստանեայց Եկեղեցին հայ հոգւոյն
Ներշնչարանն է սրբանուէր, հնագոյն,
Որմէ հին եւ նոր սերունդներ կը ստանան
Տակալու տենչ, հագեկան հուր սրբագան :

Հայաստանեայց Եկեղեցին վեհավայր՝
Անպատմելի գուրգուրանքով մ'իբրեւ մայր՝
Կը բանայ սիրտն որդիներուն համար իր,
Որոնք, աւա՛ղ, չորս հովերուն՝ ցա՛նուցիր :

Հայաստանեայց Եկեղեցին քար առ քար,
— Հաւատք, Յոյս, Սէր, սրբագործող, կենարար —
Կործողուած է հայ հոգւոյն մէջ՝ սրբաշէն,
Կարելի չէ որ մուք ոյժեր գայն մաշեն :

Հայաստանեայց Եկեղեցին պահէ՛ր, Տէ՛ր,
Ամենագոր քեւերուդ տակ շա՛տ դարեր,
Որ Հայ Յեղին սերունդները միշտ եւ յար
Կեանքի, սիրոյ լոյսը փրկուտեն անխաւար :

* * *

Հայաստանեայց Եկեղեցի, ե՛ս ալ քու
Խոնարհ որդիդ, անմահ փառքիդ օրհներգու,
Լո՛յս սեպակիդ, շքնորհաց շա՛ղ երկնառաք,
Սիրտս կը բերեմ իբր Աբէլի պատարագ :

ՆԱՀԱՏԱԿ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ԱՃԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԹԱՂՈՒՄԸ

Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ մէջ կատարուած անբարեբաղ յանձնարարութիւնները, Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնը Նահատակ Սրբազանին աճիւններուն վերջնական հանձնարարութեամբ որոշելու համար, Մայր Աթոռի հրահանգը սեղանի վրայ դրելով, 1934 Յունիս 1-ին, էջմիածինէն ստացաւ հետեւեալ հետազոտութիւնը. —

«Մեր կամքն է եւ լաւագոյն՝ յանրաժամանակ Տէր Ղեւոնդ Արքեպիսկոպոսի յիշատակը, ամփոփելով այն Եկեղեցու հովանու տակ, ուր գահ եղաւ իր սիրելի ժողովրդի մէջ, ասիականելով իւրաքանչիւր տարի հոգեհանգստեան կարգ կատարել գերեզմանի վրայ :»

ԽՈՐԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Քաղաքիս թաղապետութիւնէն հարկ եղած թաղման մասնաւոր արտօնութիւնը ստանալէ ետքն իսկ, երբ բարեյիշատակ Առաջնորդին դատաւար երեքուկէս տարիներէ ի վեր կը մնար տակաւին իր առժամանակեայ մուսօլէճին մէջ, Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ անդամական ժողովը իր 1937 Փետր. 14-ի տարեկան նիստին մէջ անցուց սրտաւ մը Վեհափառ Կաթողիկոսի հրահանգին դարձադրութիւնը փութացնել տալու համար : Այդ ժողովը Առեւտրութիւնէն մէջբերեց. —

«Ժողովը որոշեց խնդրել Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան, որ ժամ առաջ, վերջնականապէս որոշէ նահատակեալ Գուրեան Սրբագանի քաղման հարցը : Ժողովին փափաքն է որ՝ եթէ կարելի է, քաղումը ըլլայ այս Եկեղեցւոյ մէջ, ուր իւր անմեղ արիւնքը քափուեցաւ :»

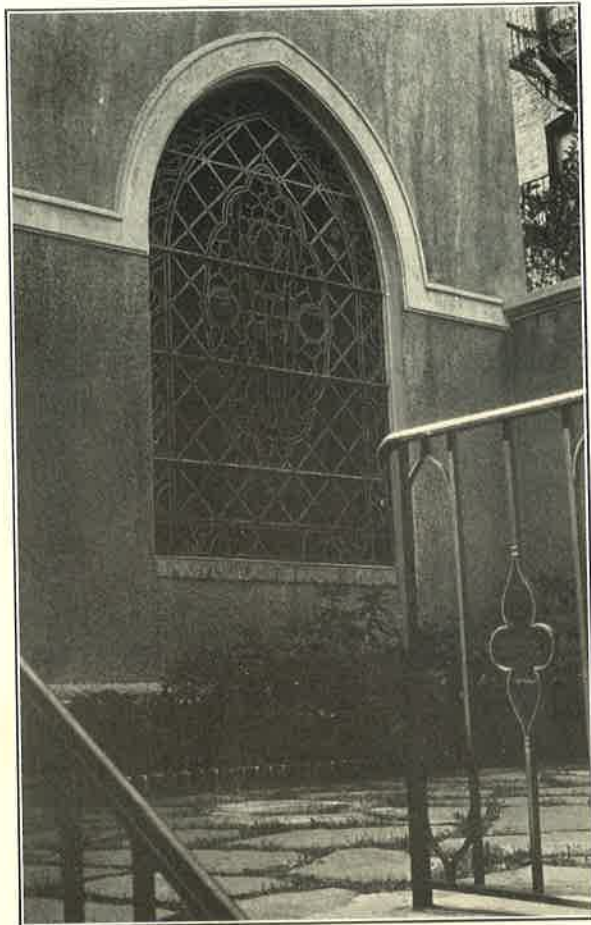
Երկու ամիս ետք, (Մայիս 1, 1937), նոյն իսկ Եկեղեցւոյ մէջ դռնաբուած Ամերիկահայոց Այդ. Երեսփոխանական ժողովը, իր օրակարգին վրայ ունենալով այս հարցը, սուսաւ հետեւեալ որոշումը. —

«Նկատելով որ երջանկայիշատակ Գուրեան Սրբագանի մարմնոյ ամփոփումը անհարկիօրէն ուշացած է, եւ նկատելով որ նահատակութիւնը տեղի ունեցած է Նիւ Եորքի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ մէջ, ժողովը կ'որոշէ Գուրեան Սրբագանի մարմինը ամփոփել նոյն Եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ եւ առ այս կը հրահանգէ նորընտիր Կեդրոնական վարչութիւնը պատշաճ տնօրինութիւնը ընել անյապաղ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան հետ խորհրդակցարար :»

Կեդր. Վարչութիւնն եւ Ս. Խաչ Եկեղ. Հոգաբարձութիւն, համախորհուրդ, Տիար Հայկ Գալուստեանի առաջնորդութեամբ կառուցանել տուին Եկեղեցւոյ կից, գեղեցիկ մասուս-գամբարանը, ի յանձնարարական յիշատակ մարտիրոսացեալ Առաջնորդին, ու հոն ամփոփուեցաւ իր մարմինը : Այս սրբատաճիկ արարողութիւնը մեծ հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ 1938 Նոյմ. 6-ի Կիրակի օրը, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան : Եպիսկոպոսական պատարագը մատուց Առաջն. Տեղապահ Տ. Մամբրէ Եպո. Գալֆաեան : Ս. Սեղանին կ'ստատարուէին Տ. Բնձակ Ա. Քէնու. Գաղանձեան, Երես-

ջոյն»ի սրտայայտ երգեցողութենէն յետոյ, Հայրապետական Նուիրակ Գերշ. Գարեգին Արքեպս. Յովսէփեան խօսեցաւ խորիմաստ քարոզ մը, վախճանեալի նահատակութեան շուրջ. «Մարմնոյ խորհուրդը մահ է, եւ հոգիի խորհուրդը՝ յաւիտենական կեանք» բնարանով:

Ս. Պատարագէն եաքը, կազմուեցաւ թաղմանական տխուր թափօրը, առաջնորդութեամբ պատարագիչ Սրբադանին ու դադաղը, որու սղակիր կը հետեւէին Նուիրակ Սրբազանը, Տ. Տիրայր Արքեպիսկոպոս, Տ. Յովսէփ Եպիս-

ԳԱՄԲԱՐԱՆԻ ՄԱՍՈՒՌԻՆ ԳՈՒՆԱՆՈՐ ԱՊԱԿԵՓԵՂԿՈՎ, ՄԵՏ ՊԱՏՈՒՀԱՆԸ

կոպոս, Տ. Դերենիկ եւ Տ. Եղիշէ Վարդապետները, ինչպէս նաեւ Հէջիմեան, Չարխուկեան, Գալուքեան եւ Մամիկոնեան Քահանայ Հայրերը ու բազմաթիւ դպիրներ. փողոցն անգամ լեցնող աւելի քան երկու հազար վշտակիրներու մէջէն՝ երգեցողութեամբ, ուսամբերձ հանուեցաւ եկեղեցիէն ու փոխադրուեցաւ քովի նորակառույց Մատուռ-Դամբարանը՝ ուր կատարուեցաւ

Մատուռ-Դամբանը, որու գեղարուեստական գունաւոր մեծ պատուհանը Տիար Հայկ Գալուքեանի նուէրն է, ի յիշատակ իր ազնիւ կողակցին, Էկնէսի, կը կրէ սակեղօժ վերաստուութիւն մը, ձեռակերտ Տիար Գրիգոր Հ. Կարապետեանցի՝ ի յիշատակ իր ծնողքներուն ու կողակցին, Մառի:

Ս. Ոսչ Եկեղեցասէր Տիկիներու եւ ուրիշ Միութիւններու մասնակցութեամբ կախուած է գեղակերտ ջահը, իսկ մօտ օրէն ալ պիտի գեանդուի մարմարեայ գերեզմանաքարը, նուիրատուութիւն Դեւոնդ Գուրեան Յիշատակաց Միութեան:

Այս փոքրիկ, բայց պատմական դամբարանը արդէն իսկ եղած է ուխտատեղի մը, ո՛չ միայն քաղաքիս, այլ եւ գոյրութիւն հայութեան համար ու անթիւ ազգայիններ, հետաւոր վայրերէ իսկ, կուզան հոն իրենց սրտային աօթքը ընելու նահատակալ Առաջնորդին հոգւոյն յաւիտենական հանգիստին համար:

ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Ս. Ոսչ Եկեղեցւոյ Գրադարանը այժմ ունի 2500-է աւելի հատընտիր գիրքեր: Հանրօգուտ այս հաստատութեան հիմնարկութեան նախաձեռնարկը եղաւ Պ. Սարգիս Մ. Ծոցիկեան, ի յիշատակ իր հանգուցեալ կողակցին, հանրութեան նուիրելով իր արժէքաւոր անձնական գրադարանը՝ որուն 1000-է աւելի հատորները ինք խնամով կազմել տուած ու մեծ գոհօղութիւններով հաւաքած էր երկար տարիներ: Այս գիրքերու մէջ կան ազգապարական, բանասիրական, պատմական, վիպական, դրական եւ շատ մը հազուադիւրս կամ բոլորովին սպասած հատորներ՝ որոնք կրկնապէս կ'արժէքաւորեն նուիրատուութիւնը:

Այս ստաջին նուէրին վրայ եկան աւելնալու Վեր. Խ. Պէննէանի «Կոչնակ»ի Պատուաբժան Խմբադրութեան կազմէ նուիրուած մօտաւորապէս 1000 գրքեր ու գրքոյկներ: Հարիւրաւոր հատորներ, նուիրուած զրտաէր ազգայիններէ, սասիճանարար ընդարձակեցին ու ծաղկեցուցին մեր Գրադարանը: Մեծաքանակ գրքեր նուիրողներու մէջ յիշենք հանգուցեալ Փրոֆ. Յ. Նիկողոսեան, Տիկին Վ. Անդրէասեան (ի յիշատակ իր վաղամեռիկ սրբուոյն՝ Աշոտի), Տէր եւ Տիկին Ե. Ալեանաք (Պ. Գաֆթանեանի գիրքերը), Մկրտիչ Թօփալեան, Սարգիս Տէմիրճեան, Ֆրէնք Հարոնեան եւ ուրիշներ:

Գրադարանին գիրքերը ցուցակազրկու, թուագրելու, դասաւորելու եւ Ամերիկեան արդի գրադարաններու ընդգրկած սխիթմին վերածելու համար նախնական ծանր աշխատութիւնները սիրով տարած են Մկրտիչ Թօփալեան, Անահայ եւ Տիգրան Թիւֆէնքեան, օժանդակութեամբը ուրիշ զրտաէրներու:

Գրադարանը բաց է հանրութեան համար ու ամէն հայ սիրով կը հրաւիրուի օգտուելու գրքերու այս ճոխ պաշարէն: Գրադարանի ներկայ վարչութեան անդամներն են. — Տիկ. Չապէլ Թօփալեան, Օր. Ալիս Սիւնի եւ Օր. Եղիսարէթ Էսէֆեան:

«ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ»

Եկեղեցւոյ հիմնարկութեան հետ գրեթէ համընթացօրէն կը հրատարակուի մեր պաշտօնաթերթը՝ «Զուարթնոց»: Թէև և ինքքամ աւալ, բայց իր օգտակարութեամբ կարեւոր այս թերթիկը, սկսած է լոյս տեսնել 1929 Սեպտ. 1-ին, մի իսկին չորս էջերով:

Իրրեւ յուշարար կողմ համայնքին ու եկեղեցիին միջև, «Զուարթնոց» աճէն հայ տունէ ներս բերած է եկեղեցւոյ պատգամը, ու բացի իր կրօնական,

ZOUARTNOTZ
Bi-Weekly Bulletin
of
Holy Cross
Armenian Apostolic
CHURCH
578-80 West 17th
New York
Andulon
Rev. REV. H. A. P.
SEPTEMBER 1, 1929

ՉՕՒԱՐԹՆՈՑ
ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ՍԲ. ԽՈՉ
ՀԱՅ ԱՌԱՔԱՆԱԿԱՆ
ԵԿԵՂԵՑՈՒԹՅԱՆ
Ի ՆՈՒ ՍԵՓ
Եկեղեցւոյ Հեռագրի
Billings 3330
Երկրորդ շենակի
Billings 4083
Հոգի օժտութեան և բնութեան օրհնութեան
Սեպտեմբեր 1, 1929
Ս. ՏՄԻՐԻ, Թիւ. 1

ՉՕՒԱՐԹՆՈՑ
BULLETIN
of
HOLY CROSS
CHURCH
578-80 West 17th
New York
Published Monthly by the Holy Cross Church of Armenia
580 W. 187th St., New York N. Y. Telephone: WAdsworth 7-8330
Yearly Subscription 50 Cents
ՏԻՒ. ՏՄԻՐԻ, Թիւ. 8-9. Օր—Սեպտ. 1929 Vol. XI, No. 8-9, AUG-Sept.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ Ե

Հայ եկեղեցւոյ միակէն և միակերպ
մէջ էր թուրքացիներու հարձակումը
այդ հայ եկեղեցւոյ գոյանքը համարում
պահպանելու համար բազմաթիւ և որ ջր
իր գործերը բարձր դրած, և իր կեանք
բոլորովն պատուէրեղանու Գրիգոր
բնութեան ու սրբի է որ Հայոց
կեանքը կը կողմէ:
Ազգային պատմութեան ց
պատմական անկերպի էջը
ներքին թէ արտաքին կրօն
ներքին բնութեան հասանքին
պատուար ան լէ թէ
կրօն է, այնու փոք
վաստանքը ազգային
Հայ ազգի ու
մայր կերպով կը
յարգուող որ Հայեւ
կրօններ կրօն է կրօնը
Իր եկեղեցւոյ շնորհիւ է
Բնութեան այդ որ պարեալ և
այ նոր մտայն և շարունակում է
Երեւի դեռ փոքրիկ այս շարունակում
ազգութեան անը, ազգութեան Հայ ժողովուրդը:

ԵԿԵՂԵՑՈՒԹՅԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ «ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ»Ի ԱՌԱՋԻՆ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ
ԹԻՒՆԵՐՈՒ ԱՌԱՋԻՆ ԷՋԵՐԸ

չինիչ կամ տոհմաշունչ յօղուածներէն, չըջանիւ հայութեան համար կատարած է ջրանիկազրութեան դերը, արձանագրելով հօտին մէջ անդի ունեցող Ծընունդները, Ամուսնութիւնները և Մահերը:

1934-էն ի վեր, անդրերէն բաժին մը ևս աւելցուած է թերթիկին, նորահաս սերունդը լաւատեղեակ պահելու համար եկեղեցւոյ անցուղարձեբուն: Այսպէս, պարբերաբար անդրերէն տեղեկագրութիւններ կ'երեւին Դպրաց Դասարաններէն:

ՍԱՐԳԻՍ Մ. ԾՈՑԻԿԵԱՆ

Բազմալատատակ հեղինակ ու խմբագիր Պ. Սարգիս Մ. Ծոցիկեան, որ տարիներով վարած է Եկեղեցւոյ քարտուղարութեան ու «Զուարթնոց» խմբագրութեան պաշտօնը, ծնած է Ակն:

Կովկաս, Եգիպտոս և այլուր գրական գրադուսներով ու խմբագրութեամբ պարտադէլ ետք, ան եկած է Ամերիկա ու Ատլանտեանէն մինչև Խաղաղական, դանաղան քաղաքներու մէջ, շարունակած է իր հանրօգուտ գրէջը շարժել: Իր տամեամէկ հատոր հրատարակուած դիւնաստեղի հեղինակութիւններէն զատ, ան ունի շարք մը թանկարժէք աշխատութիւններ ալ՝ որոնք պատրաստ են լոյս տեսնելու: Եգիպտոսի մէջ «Լուսաբեր»ը խմբագրելէ ետք, տարիներով եղած է անդամ «Կոչնակ»ի խմբագրական կազմին: Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ սկսած է խմբագրել «Ծիւածան» պարբերաթերթը զոր ապա փոխադրած է Տիբրոյթ: Այս վերջին քաղաքին մէջ խմբագրած է նաև «Մասիս»ը և «Մեծն» Տիբրոյթը:

Պ. Ս. Ծոցիկեանի խմբագրութեամբ, եկեղեցւոյ պաշտօնաթերթը, «Զուարթնոց», եղած է մեծ ազդակ եկեղեցասիրութեան, յուշարար մը ազգային ու կրօնական տար շունչով մը թաթաւուն իր բոլոր գրութիւններն ալ, «Զուարթնոց»ի մէջ, թէ բազմաթիւ ուրիշ տեղեր տպուած, Պ. Ծոցիկեանի համար ապահոված են հայ գրչի վաստակաւորի մը դասնեպասկը:

Պ. Ծոցիկեանի գրական արդիւնաւոր գործունէութեան քանըհինգամեակը ազդովին տօնուած է Ֆրէյնսի մէջ, իսկ տասը տարի ետք ալ 35-ամեակը՝ Տիբրոյթի մէջ:

THE HOLY CROSS CHOIR

Under the capable leadership of Miss Aghavnie Yeghenian and with the assistance of Mrs. Dicran Tufenkjian, Mrs. Baizar Arootian and Mrs. Eran Kirk, the choir was organized soon after the opening of the church. From the very start the choir has maintained a partially self supporting status. Its first task was to raise funds to supply vestments for its members. Thereafter, dinners and entertainments were held each year in order to maintain its soloists and organist.

Our friends and reporters have been legion. Many young men and women from the community have joined the choir and...

We would be amiss if we did not mention some of our outstanding members. Our first choirmaster was Manoog Exerjian, who did the early spade work. Under Dieran Tufenkjian and Harry Shalian, the choir expanded, increased its knowledge of Armenian music and soon became an example for other choirs to emulate. Miss Vera Benlian has been our organist for years. Amongst our soloists we can proudly claim Mrs. Marie Arakian, Rene Gevrekian, Mardiros Keoshaian, Alexander

THE HOLY CROSS CHOIR

Shishmanian and Yervant Iskenderian, and finally our faithful acolyte, John Yorghanjian.

The present executive board is bending its energy towards drawing in the juniors and youngsters into the choir. The older group have worked long and faithfully and feel convinced that more new blood will be to the advantage of the choir. Rehearsals are held once a week under the leadership of our new choirmaster, Aram Charkjian, to whom we extend our good wishes. Another of our aims is to raise enough funds for a new Hammond organ sometime in the near future.

THE HOLY CROSS JUNIORS

Seated Left to Right—Pauline Sahagian, Alice Tegnezian, Virginia Halopikian, Alice Tatosian, Shakee Barsamian, Eleanor Kadian, Anna Piloian, Diana Nersesian, Louise Tegnezian, Virginia Simitian.

Middle Row—Frieda Mipassian, Edward Logigian, Zaven Daderian, Harry Kelekian, Charles Mekjian, George Davidian, Harry Kazarian, Harry Jigarjian.

Last Row—Robert Sarafian, Larry Chukorian, Samuel Melkon, Mihran Dukmejjan, Jack Mekjian, John Tashjian, Arthur Menezian, George Yerganian.

The Absent Members—Gladys Artinian, Vrage Boyajian, Lucille Dakesian, Arnold Garabedian, Vivian Garabedian, Alice Gounulian, Elma Kaboolian, Gladys Kademian, Anna Kandigian, Mary Kardashian, George Melikian, Jack Moztian, Bella Nourian, Haig Serabian, Alice Takooshian, George Tikooshian, Elizabeth Tatosian, Seta Turchin.

THE HOLY CROSS JUNIORS

The group of smiling faces you see above are but one-half of the membership of the Holy Cross Juniors. The picture was not so encouraging back in 1936 when the organization started. At that time our Rev. Simonian, feeling the need for a junior organization, approached both the parents and the small group of youngsters who sat at that first meeting and started what has since been proved to be the largest and most active of our various groups in the Church.

they all look forward to with anticipation. Their activities include the usual business meeting, well conducted debates, socials, dramatics and the big event "Open House".

Last year they presented in Armenian the hilarious comedy, "Paregantane Angoudinaire. It was such a success that a repeat performance was given. The first annual dance last Spring was both an artistic and financial success.

The social program for the Fall and Winter season is now being prepared. The highlights being the second annual dance and two dramatic efforts, one in English and the other in our mother tongue. We shall certainly watch for these dates and encourage their efforts.

The Holy Cross Juniors, in their words, "Is a great organization and is headed for bigger and better things." They extend a cordial welcome to all Armenian boys and girls 16 years of age and over to join with them.

It takes courage and perseverance to start a new movement and make it succeed. We therefore salute the following eight charter members. May they succeed as well in later life.

VIRGINIA ASHJIAN	PAULINE SAHAGIAN
ALICE GOUNULIAN	ALICE TAKOOSHIAN
SAMUEL MELKON	GEORGE TAKOOSHIAN
ARAX MUGURDITCHIAN	GRACE VARJABEDIAN

THE HOLY CROSS SENIORS

It has always been recognized that one of the greatest problems of the Armenian community has been the lack of interest by the Armenian youth, either in Armenian affairs or Armenian fellowship. In October, 1937, Reverend Simonian, realizing the necessity of an organization in order to bring together the young Armenians, organized a club which was called the Holy Cross Seniors. The membership of the club consists of those over eighteen years of age.

The activities of the club consist of weekly meetings devoted to business discussions and many socials. On the occasions when it was possible to hold outings, an enthusiastic group attended.

The first committee of the club to be formed consisted of: May Nercessian, Pres., Mabel Atamian, Sec., and Ed. Kehyayan, Tres. The

S. ԵՂԻՇԷ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Ս. Եկեղեցույս արդի հովիւը, որ Կարապետեան Սրբազանի բացակայութեան վարած էր աստամեայ հովիւի պաշտօնը, 1934 Մարտ 3-ին կ'ընտրուի միայնակ հովիւ ու խանդավ կը ջանայ վարկ տալ ազօթաւայրին լուսապայծառութեան:

Տ. Եղիշէ Վարդ. ծնած է Զմիւնսիոյ ժողովոյ Բասապա քաղաքը: Երջանաւորապէս եղած է Իզմիրի Ամերիկեան Գոլէճէն, ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց Վարժարանէն: Անցնելով Ամերիկա, յաճախած է Հարթ-Փրրաի Աստուածաբանական ձեմարանը ու Բրաւլիտէնսի Պրատն Համալսարանը՝ ուրիշ ստացած Մագիստրոս Արուեստից (M. A.) ատիպօսը: Հայաստանեայց Եկեղեցույ իր ծառայութիւնը սկսած է Սարկաւազ ձեռնադրուելով Գալիֆոսիոյ նախկին Առաջնորդ Տ. Գարեգին Արք. Սաչաուրեանէ ու 1932 Ապրիլին ալ Արեւոյայ՝ լուսաճոյի նախատակ Ղեւնդ Արք. Գուրեանէ, ըստանալով մասնաւոր Վարդապետութեան չորս աստիճանները Ս. Սաչ Եկեղեցույս մէջ 1933 Յունուար 22-ին:

Տ. ԵՂԻՇԷ ՎԱՐԴ. ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Հայր Սիմոնեանի օրով է որ եկեղեցիս յաջողած է իր վրայէն թօթափել ծանրակշիւ պարտքին կարեւորագոյն մասը: Ան կը ջանայ այս մեծ համայնքը օրէ օրէ աւելի ջերմ սիրով կապել իր եկեղեցիին: Երիտասարդութիւնը, մասնաւորապէս անդլիախոս սերունդը, իր առաջնորդութեամբ, համախմբուած է Ս. Սաչի շուրջ ու հրապուրուած մեր զարաւոր եկեղեցոյն աւանդական վսեմ սկզբունքներով՝ կ'ստանայ հոգեկան վերադարձում:

Հայր Սիմոնեան համեմատաբար տակաւին երիտասարդ, ունի լայն սպորտի իր ծառայութիւնները տալու իր ազգին ու եկեղեցույն: Երկրայ Տանամեակի Տօնակատարութիւնը արժանաւորապէս տանելու համար իր թափած ջանքերը ապացոյց են իր նուիրեալ գործունէութեան ու իր հօտին օգտակար ըլլալու իր ջերմ բաղձանքին:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Եկեղեցիս երախտադիտական անփոխարինելի պարտք մը ունի բոլոր «նոնց» որոնք տարիներու ընթացքին ոչ միայն նիւթապէս, այլ եւ սրտապէս նւիրուածով մը իրենց ժամանակն ու աշխատութիւնը գոհարեցած են Տաճարիս պայծառութիւնը մշտատեւ պահպանելու համար:

Ուրեմն, խորին զգացումով մըն է որ քանի մը հակիրճ ասոցերու մէջ կ'ուզեկոչենք մեր այն սիրելի գործօն անդամները՝ որոնք մասնակցած են Եկեղեցւոյս վարչական մարմիններուն:

Գարեգին Գալէնտէրեան. — Ս. Սաչ Եկեղեցւոյ անդրանիկ Հոգարարձութեան բարեյիշատակ Ատենապետը, որ նախապէս Ատենապետն էր 30-րդ փոփոցի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Հոգարարձութեան, հազիւ շէնքիս գնումին համար իր թափած ջանքերուն արդիւնքը վայելած, յաւիտեան բաժնուեցաւ մեզմէ, 1930 Մարտ 12-ին: Նորահաստատ Ս. Սաչ Եկեղեցւոյս մէջ կատարուեցաւ իր յուղարկաւորութիւնը, մեծ բազմութեան մը ներկայութեան:

Թադէոս Ծառուկեան. — Բարեպաշտ ու ժրջան Ատենապետը Եկեղեցւոյս Հոգարարձութեան, որ հակառակ իր բազմազրոյց վիճակին, միշտ ժամանակ կը գտնէր համեմատ Եկեղեցւոյս բազմապիսի պէտքերուն. բնիկ Կիւրինցի էր ու պզտիկ հասակէն Ամերիկա գալով, ինքնաշխատութիւնով հաստատած էր պարզի վաճառատուն մը: Իր մահը, սրտի կաթուածով, եղաւ յանկարծակիս, 1934 Հոկտեմբեր 23-ին:

Հայկ Խօֆաասարեան. — Եկեղեցւոյս արդիւնաշատ երեսփոխանը, հանրաժանօթ հասարակական գործիչն ու բազմալատակ զաստիարակը, երկարատեւ, անողոք հիւանդութենէ մը ետք, հասաւ իր բեղմնաւոր կեանքի վախճանին, սղաւորելով ամբողջ համայնքը:

Պալոյ Ազգ. Երեւոյ. Ժողովի երբեմնի Ատենապետը, կորովի ատենախօսի մը ու աննկուն գործիչի մը նախանձելի համբաւով հասաւ Նոր Աշխարհ, ու իր համեմատաբար կարճատեւ հանրային գործունէութեան շրջանին, հոս ալ իր օգտաշատ ծառայութիւններովը գրաւեց ամենուն յարգանքն ու բարեկամութիւնը:

Բացի Եկեղեցւոյս երեսփոխանութենէն, եղած է նաեւ Ատենապետը Ս. Սաչի Խնամակալութեան ու վարիչը անոր պարտուց բարձման նպատակով սկստած հանդանակութեան գործին: Իր յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ մեծ շուքով Եկեղեցւոյս մէջ, Նոյս. 14, 1936-ին, նախադասութեամբ Գեոր. Գաբրիէլ Արք. Յովսէփեանի, ի ներկայութեան բարեկամներու ու սպակիրներու խումբի բազմութեան մը:

Եզնիկ Թիւֆէնգեան. — Բարեհամբոյր ու խղճամիտ Գանձապահը կրկնակի Հոգարարձական շրջաններու, անվերապահօրէն ծառայեց իր սիրած Եկեղեցւոյն, մինչեւ իր տարածած մահը, Փետր. 17, 1937-ին:

Բնիկ Խարրերդցի, սղբացեալ Թիւֆէնքեան կատարած է գործօն ու շինարար գեր իր ծննդավայրի համաքաղաքացիական Միութեան մէջ ալ: Ընտանեակն, համեմատ ու ժպտաղէմ այս բարեպաշտ հայրովին մեկնեցաւ մեզմէ

նուէր աշխատեցաւ Եկեղեցւոյս գնումին համար: Ինք եղաւ Ա. Ատենապետը Հանդանակիչ Յանձնախումբին ու իր գործնական խորհուրդներն ու թելադրութիւնները մեծապէս սատարեցին Եկեղեցւոյս գնումին նախնական զօրուարութիւնները հարթելու: Երկար հիւանդութենէ մը ետք մեռաւ Սեպտեմբեր 14-ին, 1937:

Մկրտիչ Գալուստեան. — Բարեկրօն ու ազգային աւանդութիւններու գէմ պաշտպան այս վեթերանը կարճատեւ հիւանդութենէ մը ետք, մեռաւ Մայիս 2, 1938-ին: Եղած էր անդամ Եկեղեցւոյս Հոգարարձութեան:

Շէնչոյ ու ընկերային, ան միշտ սիրալոյս պատրաստ էր իր անխոնջ ծառայութիւնները արամադրելու ոչ թէ միայն Եկեղեցւոյն, այլ անխտիր, որեւէ ազգային կարմախրութեան գործունէութիւններուն ու ձեռնարկներուն:

Ասատուր Երկանեան. — Հոկտ. 23, 1938-ին խորին ցաւով հողին յանձնեցինք զազգութիւն սիրուած անդամներէն Ասատուր Երկանեանը: Իր հեղահամբոյր բնասիրութիւնով, եւ ընկերական անկեղծ զուարթախօսութիւններով սէրն ու համակրանքը կը վայելէր պինք ճանչցողներուն:

Ջերմ Եկեղեցասէր մը, ան Ս. Սաչ Եկեղեցւոյ նախնական օրերուն ոչ միայն անդամ եղած էր անոր Հոգարարձութեան, այլեւ անձնուիրօրէն շատ աշխատանք թափած էր մասնաւորաբար Եկեղեցւոյ երեքտրական կարգուսարքին եւ ջերմոցին կանոնաւորութեան:

Սարգիս Տէօֆմէնեան. — Եկեղեցւոյս Հոգարարձութիւններուն տարիներով մասնակցող այս հաւատարիմ անդամը, երկարատեւ հիւանդութենէ մը ետք, կորսնցուցինք տակաւին վերջերս, Օգոստոս 15, 1939-ին:

Ոլբացեալ Տէօքմէճեան, ժպտաշուրթն ու յաւէտ յօժարակամ, յաճախ իր խի ձեւքովը կը գործէր Եկեղեցւոյս մէջ, նորութիւններ ընելու կամ ուրիշ կարիքներու համեմատ համար: Ընտանիքի պատուական հայր ու ընկերային մահերիմ անհաս, իր կորուստը խոր սուգի մասնեց բոլոր պինք ճանչցողները անխտիր:

ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ, ՊՍԱԿ ԵՒ ԹԱՂՈՒՄ

Ս. Սաչ Եկեղեցւոյ հաստատութենէն ի վեր տեղի ունեցած են 349 Մկրտութիւններ: Առաջին մկրտուողը եղած է Էսկըր, գաւակը Տոքթ. եւ Տկն. Մովսէս Յովսէփեանի:

Եկեղեցւոյ մէջ առաջին պրակուողը եղած է Տիար Գրիգոր Գրիգորեան ընդ Օր. Ազապի Յովատափեանի, Փետրուար 6, 1929-ին, կնքահայրութեամբ Տիար Գէորգ Գանիէլեանի: Պատկուողներու ընդհանուր թիւն է 176:

Առաջին անգամ թաղման արարողութիւն կատարուած է Եկեղեցւոյ անդրանիկ Հոգարարձութեան Ատենապետ Գարեգին Գալէնտէրեանի համար, ձեռամբ Տ. Յովատափեանի մէջ: Արարողութեան Մարտ 20, 1930-ին:

Ս. ԽԱԶ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՏՐԱՏՈՒ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿԸ

ՆՈՅՆԵՐԵՐ, 1939

Տկն. Մարիամ Ազատեան
Տկն. Վարդանուշ Ապանեան
Տիար Մեսրոպ Ապանեան
Օր. Աննա Ապանեան
Տիար Օննիկ Անէլեան
Տկն. Սաքեմիկ Անդրէասեան
Տիար Միհրան Ապրոյեան
Օր. Անահիտ Ապրոյեան
Տիար Լեւոն Արալանեան
Տկն. Մինի Արալանեան
Տիար Յակոբ Աւագեան
Տիար Գառնիկ Անէմեան
Տկն. Ազնիւ Անէմեան
Օր. Գ. Հ. Արաքսի
Տիար Դաւիթ Աղամեան
Տիկ. Այրին Աղամեան
Տկն. Նուարդ Աշնեան
Տիար Վահէ Այնըն
Տիար Մարտիրոս Առաքելեան
Տկն. Կ. Այվազեան
Տիար Երուանդ Ալեանաբ
Տկն. Ալիս Ալեանաբ
Տիար Զաքարիա Աւետիքեան
Տկն. Վերոն Աւետիքեան
Տիար Ճան Այլանեան
Տկն. Ֆլորէնս Այլանեան
Տկն. Ազնիւ Ասատուրեան
Տկն. Էօթէնի Այնեան
Տիկին Աննա Ապանեան
Տիար Երուանդ Արալանեան
Տիար Արա Աւագեան
Օր. Արաքսի Աւագեան
Տկն. Վ. Ակոբեանց
Տիար Լեւոն Ալեքսանեան
Տոբ. Ճորն Արլէն
Տիար Կարապետ Աշնեան
Տկն. Մաքրուհի Աշնեան

Տիար Արամայիս Բագրատունի
Տկն. Անահիտ Բագրատունի

Տիար Երուանդ Բողուզեան
Տկն. Վարդանուշ Բողուզեան
Տկն. Անժէլ Բարսեղեան
Տիար Բենիամին Բարսեղեան

Տիար Յարութիւն Գամպէր
Տկն. Վերգին Գալուստեան
Օր. Մատրլէն Գաշեան
Տկն. Էպրուհի Գալիունեան
Տիար Մկրտիչ Գաբիկեան
Տկն. Սառա Գաբիկեան
Տիար Զարեհ Գաբիկեան
Տկն. Պաշտառ Գաբիկեան
Տիար Հայկ Գալուզեան
Տկն. Աղաւնի Գալայեան
Տիար Արտաւազդ Գուլումեան
Տկն. Արշալոյս Գուլումեան
Տկն. Զարուհի Գալեմֆարեան
Տկն. Մաքրուհի Գազազեան
Օր. Բերսաբէ Գազազեան
Տկն. Սրբուհի Գէսէեան
Տկն. Մէրի Գալաֆեան
Օր. Ռօզ Գազանեան
Տիար Գ. Գուրնուեան
Տիար Գր. Հ. Գալուստեան
Տիար Աշոտ Գասպարեան
Տկն. Մէրի Գասպարեան

Տիար Եղուարդ Դաւիթեան
Տկն. Սիրանուշ Դաւիթեան
Տիար Գէորգ Դանիէլեան

Տիար Միհրան Եազրնեան
Տկն. Սիրանուշ Եուվանեան
Տիար Երուանդ Եուվանեան
Տկն. Հերմինէ Եուվանեան
Տիար Յովհաննէս Եորդանեան
Տիար Գարեգին Երկանեան
Տոբ. Կարապետ Եղիանեան
Տկն. Հ. Եազուզեան
Տիար Գրիգոր Եարտրմ

Տիար Հայկ Զաքեան
Տկն. Արտեմիս Զաքեան

Տիար Արեան Էհրամեան
Տիար Միքայէլ Էլինեան
Տկն. Թ. Էմինեան
Տկն. Զ. Էմանէլեան

Տիար Մկրտիչ Թօփալեան
Տկն. Էլմաս Թուրուեան
Տիար Արքրթ Թուրուեան
Տկն. Անէթ Թուրուեան
Տկն. Մարիամ Թաշեան
Տիար Եղուարդ Թուլուզեան
Տկն. Ե. Թուլուզեան
Տկն. Մաքրուհի Թարաեան
Տիար Ճան Թաշեան
Տիար Զարեհ Թէրզեան
Տիար Ռսկան Թաշեան
Տկն. Միշկիւնազ Թաշեան
Տիար Յակոբ Թէռնեան
Տկն. Փայլինէ Թէռնեան
Տիար Սարգիս Թէռնեան
Օր. Էլիզ Թէռնեան
Տկն. Վիգորիա Թիւֆէնգնեան
Տկն. Մէրի Թիւֆէնգնեան
Տիար Յարութիւն Թաղոսեան
Տկն. Աղաւնի Թաղոսեան
Տիար Ասատուր Թօփալեան
Տկն. Զապէլ Թօփալեան
Տկն. Անահիտ Թաշեան
Օր. Մէլ Թօփուզեան
Տիար Կարապետ Թագուշեան
Տկն. Վարդանուշ Թագուշեան
Տիար Յարութիւն Թագուշեան
Տկն. Սարա Թագուշեան
Տիար Հէրի Թագուշեան
Տկն. Ռոզ Թագուշեան
Տիար Հանի Թագուշեան
Տկն. Մէրի Թագուշեան
Տիար Արա Թորոսեան

Տիար Յարութիւն Հազարեան
Տիար Կարապետ Հազարեան
Տիար Արտաշէս Համբար
Տկն. Պերմուհի Համբար
Տոբ. Երուանդ Հեքեան
Տոբ. Փ. Կուտեան-Հեքեան
Տիար Միսաբ Հարունեան
Տկն. Հոփսիմէ Հանէսեան

Տիար Յովհաննէս Իսագուլեան

Տոբ. Ալամ Իսկեան
Տկն. Ալիս Իսկեան
Տկն. Ասողիկ Իզնատիոսեան

Տիար Միլֆոն Լոնիկեան
Տկն. Սրբուհի Լոնիկեան

Տիար Յակոբ Խանեան
Տկն. Բերուզ Խանեան
Տիար Յարութիւն Խանփաշեան
Տկն. Մաննիկ Խօնասարեան
Տկն. Գայանէ Խրիկեան
Տիար Պողոս Խրիկեան
Տիար Զարլզ Խրիկեան

Տիար Մարքին Մատուրեան

Տկն. Սաքեմիկ Կարապետեան
Տիար Յովհաննէս Կարապետեան
Տիար Հէրի Կաստանեան
Տկն. Տորթի Կաստանեան
Տիար Օննիկ Կաստանեան
Տկն. Բէկի Կաստանեան
Տիար Պետրոս Կարապետեան
Տկն. Մաննիկ Կարապետեան
Տիար Գառնիկ Կարապետեան
Տկն. Մարիամ Կուտեան
Տիար Գրիգոր Կարապետեանց
Օր. Ռեքէ Կէվրէլեան
Տոբ. Կ. Պ. Կիւլէզեան
Տկն. Կ. Պ. Կիւլէզեան

Տիար Յարութիւն Հազարեան
Տիար Կարապետ Հազարեան
Տիար Արտաշէս Համբար
Տկն. Պերմուհի Համբար
Տոբ. Երուանդ Հեքեան
Տոբ. Փ. Կուտեան-Հեքեան
Տիար Միսաբ Հարունեան
Տկն. Հոփսիմէ Հանէսեան

Տիար Յակոբ Ղուկասեան
Տիար Ստեփան Ղազարեան
Տկն. Յ. Ղուկասեան

Տկն. Ռամելա ճուղուլեան
Տկն. Բարիզ ճուղուլեան
Օր. Արաբսի ճուղուլեան
Օր. Ռոզ ճուղուլեան
Տիար Ետուարդ ճուղուլեան
Տկն. Թագուհի ձեկահիրենեան
Օր. Ռոզ ձեկահիրենեան

Տկն. Թ. Մարուքեան
Տիար Գեորգ Մարուքեան
Տկն. Անահիտ Մարուքեան
Տիար Զաւէն Մարուքեան
Տիար Վահրամ Մանուկեան
Տիար Յակոբ Մնտիկեան
Տկն. Ռոզ Մնտիկեան
Տկն. Աննիկ Մավեան
Տիար Երուանդ Մավեան
Տիար Հրանդ Մավեան
Տկն. Զուարթ Մավեան
Տկն. Մաքրուհի Մաղաֆեան
Տիար Նշան Մաղաֆեան
Օր. Հոփսիսիւմէ Մաղաֆեան
Օր. Զապէլ Մաղաֆեան
Տիար Արմենակ Մաղաֆեան
Տիար Սուրէն Մէֆէնեան
Տկն. Հ. Մարկոսեան
Տիար Միհրան Մելֆոնեան
Տկն. Սրբուհի Մելֆոնեան
Տիար ձորն Մակարեան
Տկն. Վարսենիկ Մակարեան
Տկն. Ալիս Մելֆոն
Տիար Մելֆոն Մսրլեան
Տիար Միսաֆ Միսնեան
Տկն. Մէրի Միսնեան
Տիար Վահան Մալխասեան
Տիար Մեսրոպ Մեսրոպեան
Տկն. Մարինոս Մէրկէրեան
Օր. Մելիմէ Մանկէլեան
Տիար Նշան Մինասեան
Տկն. Իսկուհի Միսիրեան

Օր. Անահիտ Յակոբեան
Տկն. Էլիզ Յակոբեան

Տիար Գրիգոր Յայուքիւնեան
Տկն. Արաբսի Յարուքիւնեան
Տիար Ռսկան Յարուքիւնեան
Տկն. Էլմաս Յարուքիւնեան
Տկն. Կիւլխանըմ Յարուքիւնեան
Տկն. Սիրանուշ Յովսէփեան
Տկն. Սարենիկ Յակոբեան

Տիար Նուպար Նուրեան
Տկն. Հէլէն Նուրեան
Տկն. Աղաւնի Նիկողոսեան
Տիար Բիքըր Նորսիկեան
Տիար Կարապետ Նազարեան
Տիար Վահան Նահապետեան
Տիար Ելուարդ Նարուբեան

Տիար Նշան Շիմշիբեան
Տիար Գեորգ Շահրիկեան
Տկն. Երանիկ Շահրիկեան
Տիար Յարուքիւն Շալեան
Տիար Պ. Շահպէտեան
Տկն. Մարթա Շահասնեան
Տիար Միհրան Շամամեան
Տիար Հէրի Շամլեան
Տկն. Արշալոյս Շամլեան
Տիար Ա. Շիշմանեան

Տկն. Զարուհի Ուղուրլեան
Տկն. Ֆլորա Չալգանեան
Տիար Հէրի Չալգանեան
Տիար Բոյ Չարուքեան
Տկն. Լիլիան Չարուքեան
Օր. Վերգին Զիւրիգտիշեան
Տիար ձան Չալգեան
Տիկիւն Գոհար Չալգեան

Տկն. Մ. Պուչագնեան
Տկն. Ս. Պետիկեան
Տկն. Մ. Պէրպէրեան
Տիար Լեւոն Պէրպէրեան
Տիար Ղազարոս Պոյանեան
Տկն. Ղ. Պոյանեան
Տիար Աբգար Պոյանեան
Տկն. Վեռսին Պոյանեան

Տկն. Սրբուհի Պոյանեան
Տիար Օննիկ Պոտոսեան
Տկն. Եսթեր Պոտոսեան
Տիար Գառնիկ Պապանեան
Օր. Ռոզ Պէրպէրեան
Օր. Վերա Պէրկեան
Տկն. Իսկուհի Պէրկեան
Տիար Տիգրան Պոյանեան
Տկն. Վազգանազ Պոյանեան
Տկն. Գոհարիկ Պալազեան
Տիար ձորն Պաշեան
Տկն. Ալիս Պաշեան
Տիար ձօգէֆ Պապանեան

Տիար Նշան Ռուբէնեան
Տկն. Բրաբիոն Ռուբէնեան

Տիար Յակոբ Սեւունի
Տիար Յակոբ Սարաֆ
Տկն. Զարուհի Սահակեան
Տիար Խաչիկ Սիմոնեան
Տկն. Տորիս Սիմոնեան
Տիար Վահան Սիմոնեան
Տկն. Մաննիկ Սիմոնեան
Տկն. Ազնիւ Սիւնի
Օր. Նուարդ Սաղրեան
Օր. Լուիզ Սաղրեան
Տիար Միհրան Սաղրեան
Տկն. Մէրի Սաղրեան
Օր. Եսթեր Սրապեան
Տիար Զարեհ Սահակեան
Տկն. Աղաւնի Սահակեան
Տկն. Նուարդ Սրապեան
Տկն. Աղաւնի Սարգիսեան

Տիար Նազարէթ Վարդեան
Տկն. Նարկիզ Վարդեան
Տիար Սմբատ Վարդապետեան
Տկն. Կատար Վանիսգեան
Տիար Մարթին Վազասեան
Տկն. Շուշան Վազասեան

Օր. Աստղիկ Տաղաւարեան
Տկն. Արուսեակ Տարագեան
Տիար Արթաքի Տամատեան
Տիար Արմէն Տարսոն

Տիար Սարգիս Մ. Տէմիրեան
Տկն. Թագուհի Տէրտէրեան
Տիար Անդրանիկ Տէսթեան
Տկն. Մաքրուհի Տէսթեան
Տկն. Խ. Տէօֆմէնեան
Տկն. Զարուհի Տէօֆմէնեան
Օր. Սարենիկ Տէօֆմէնեան
Տիար Յակոբ Տիլսիգեան
Տկն. Արաբսի Տիլսիգեան
Տիար Յովհաննէս Տօնէլեան
Տկն. Եղիսաբէթ Տօնէլեան
Տկ. Թ. Տօնիկեան
Տիար Արամ Տօնոյեան
Տիար ձորն Տօնիկեան
Տիար Սողոմոն Փաշալեան
Տաքթ. Կարապետ Փայլեան
Տիար Գրիգոր Փափագեան
Տկն. Աստղիկ Փափագեան
Տիար Երուանդ Փափագեան
Տկն. Սիրուարդ Փափագեան
Տիար Հայկ Փափագեան
Տկն. Նեկտար Փաշաեան

Տաքթ. Աւետիս Քէյ
Տիար Յովսէփ Քիւչիւմեան
Տիար Մարտիրոս Քէօշէեան
Տիար Գ. Քիւլխանեան
Տկն. Վարդուհի Քէլապանեան
Տիար Մուշեղ Քէլապանեան
Տկն. Հրաչուհի Քէլապանեան
Տիար Վահրամ Քէլապանեան
Տկն. Լուիզ Քէլապանեան
Տկն. Լուսի Քէօլեան
Տիար Տիրան Քէօլեան
Տիար Տիրան Քէհեանեան
Տկն. Հայկուհի Քէհեանեան
Տիար Վահան Քիւրֆեան
Տկն. Բեքրոն Քէլէշեան

Տիար Սողոմոն Օհանեան
Ա. Օսկանեան
Տիար ձորն Ֆէհմեան

In Acknowledgement

On the following pages appear the names of those thoughtful church members and friends who generously contributed, so that this book may see the light of day.

The quotations were gathered and assigned to each contributor by the committee and may not necessarily express the sentiments of the donator.

We humbly ask for your forbearance, if in the preparation of this tremendous task errors or omissions have crept in.

We thank you.

Կրօնքը գերազանցօրէն խորհուրդ է եւ կեանք հաւասարապէս, խորհուրդ՝ իբրեւ արտայայտութիւնը անըմբռնելի բայց մեր էութեան մէջ մշտապէս գործօն այն օրէնքին, որ մեր սիրտն ու միտքը դէպի անսահմանը կը մղէ շարունակ. եւ կեանք՝ իբրեւ ներդաշնակուած համադրութիւնը հոգւով եւ գիտակցօրէն ապրուած փորձառութիւններու, որոնց մէջ աստուածայինն զգացողութիւնն է որ միշտ գերակշիռ կը հանդիսանայ քահանայի խաղերուն եւ կիրքի բռնկումներուն մէջ:

ԹՈՐԳՈՄ ԱՐՔ. ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ

Շատեր, անկարող՝ հանդուրժելու իրենց շուրջն ու մէջը պատահած յեղաշրջումներուն, կը կորսնցնեն իրենց ներքին հաւասարակշռութիւնը, երբեմն ի վնասն ոյն իսկ իրենց կեանքին: Ու կը տական, այսինքն արիաքար կ'ապրին անոնք միայն, որոնք իրենց մէջն ու շուրջը գոռացող ամեհի մրրիկներու միջոցին, անայլալի եւ անվրդով կը պահեն իրենց հոգւոյն խորը միջտ սա խորհուրդը թէ կեանքը՝ համբերութեամբ եւ փառութեամբ կրուած վիշտը, կամ Աւետարանի բացատրութեամբ, ԽԱԶՆ է ինքնին:

ԹՈՐԳՈՄ ԱՐՔ. ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ

ՃՈՊՈՒԼԵԱՆ

ՌՈԶ ԱՐԱՔՍ
ՌԱՄԵԼԱ ՓԱՐԻԶ
ԱՐԱՄ ԵԴՈՒԱՐԴ

Փոքրիկ տղեկ մը, գոր փուշն էր խայթեր, իր ցուն արցունքով հորը կը պատմէր.
«Ինչո՞ւ գեղեցիկ արտին մէջ մեր տան թուսեր է արդեօք այս թուփն անպիտան:»
— «Որպէս զի փորձով սորվիս դուն, տըղաս, թէ պէտք է չարէն միշտ հեռու կեանաս:»

Զ. Հ. ԱՍԱՏՈՒՐ

Թէ կարն են կեանք՝ չի գանգաւորս, ո՛ր բարեկամ
Անըզգային համար ունայն՝ մինչ հագար ամ,
Այր ըզգայուն տարբեր ապրի ի մի վայրկեան,
Եւ օր մ'ալ լոկ իմաստունին է բարեկամ
Որ ըստանայ անմահ կեանաց պսակն անթառամ:

Թ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Կրթութիւնը քանի տարածուի, այնքան կ'աւելնայ
ընթերցասիրութեան սէրը: Շատ քաղաքակիրթ ժողո-
վուրդներու մէջ, ամէն աստիճանի մարդիկ եւ կիներ
իրենց կացութեան, վիճակին, հասակին եւ իմացա-
կան կարողութեան յարմար ընթերցանութեան նիւթեր
կը գտնեն: Անթիւ են ընթերցանութեան օգուտները ոչ
միայն գրասէր եւ գրագէտ անձերու, այլ եւ անգրա-
գէտ, թերակիրթ մարդոց համար:

Լաւ գիրքերու ընթերցանութիւնը կեանքի ամենէն
մեծ սփռփանքն ու հրահանգն է. միտքը կը լուսաւո-
րէ, օգտաւէտ խօսակցութեան նիւթ կը հայթայթէ.
մեծաւորութեան եւ տաղտկալի ժամերու դէմ դարման
մըն է. վշտահար սիրտերու մխիթարանք եւ մտային
ու բարոյական գանձեր կը բերէ:

ՄԱՏԹԷՈՍ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Բաւական չէ միայն ցանկալ երջանկութեան, ու խորհիլ թէ բաժին մըն է ան, որ օր մը, պիտի տրուի մեզի դիպուածաւ, կամ իբր ի գին կարծուած կամ յուսացուած արժանաւորութիւններու:

Ոչ մէկ բարիք կրնայ ստացուիլ անաշխարտ:

Ու լաւագոյն առաւելութիւններն են անոնք, գորս ո՛չ թէ կ'ընդունինք, այլ որոնց կը տիրանանք յամբօրէն, երկար՝ լուրջ խորհրդածուած եւ տաժանելի նիգերու փոխարէն:

Պէտք է գիտնանք օգտակարապէս կիրարկել ժամանակը, մեր կեանքը, շահագործելով մեր մտաւոր եւ քարոյական կարողութիւնները:

: ԹՈՐԳՈՄ ՊԱՏՐԻԱՐԻԲ ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ

Գթութեան որ եւ է արարք պէտք չէ նկատուի պատճառ ինքնապարծութեան. զի գործը, պարտականութիւն մը ըլլալէ աւելի, պարտք մըն է յանախ, բանին նիւթական առումովը. որ առ նուազն, կը փոխարինէ գործուած անիրաւութիւններ: Եւ երջանկութիւնը աւելի տուողի՛ն է քան ստացողին. վասն զի բարեբարը ինքն է որ կը բարեբարուի, երբ բարեբարեալը կ'ընդունի իրեն եղած բարեբարութիւնը:

Զգայուն սիրտը պարտք հատուցած եւ պարտականութիւն կատարած ըլլալու գոհունակութենէն աւելի գերազանց վարձք մը չկրնար բաղձալ ուրեմն:

ԹՈՐԳՈՄ ՊԱՏՐԻԱՐԻԲ ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ

Կեանք առաքելութիւն մըն է, եւ պարտականութիւնը անոր մեծագոյն օրէնքը: Ոչ պայծառ արեւը եւ ոչ ալ կապարագոյն մեռելատիպ մշուշը կարող են փոխել մեր պարտականութիւնները:

ՄԱԶԶԻՆԻ

Ս. ԽԱԶ ԵԿԵՂԵՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻԻՆ
Ս. ԽԱԶ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ս. ԽԱԶ ԷԶՄԻԱԾՆԱՅ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

«Իր համոզումին անկեղծութիւնը ունեցող մարդը պէտք է քաջութիւնը հրապարակաւ պարզել իր գաղափարները եւ անոնց իրականացումին համար ըրած աշխատանքը. ուրիշ խօսքով պէտք է խրտչի քննադատութենէ, որմէ անպատճառ լոյս միայն կրնայ ծագիլ իր անցեալ եւ ապագայ գործունէութեան համար հասարակապէս:»

ՏԿՆ. ՍԻՐՎԱՐԴ ՅԱՐՈՒԹԻԻՆԵԱՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՄՈՒՇԵՂ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՎԱՀՐԱՄ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԳՐԻԳՈՐ ՅԱՐՈՒԹԻԻՆԵԱՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՄԱՅՔԼ ԷՄԻՆԵԱՆ

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Life should be full of earnest work,
Our hearts undashed by fortune's frown;
Let perseverance conquer fate,
And merit seize the victor's crown;
The battle is not to the strong,
The race not always to the fleet,
And he who seeks to pluck the stars
Will lose the jewels at his feet.

PHOEBE CARY

HAİK KAVOOKJIAN

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Loyalty to God is alone fundamental. Feelings, words, deeds, must be beads strung on the string of duty. Let the world tell you in a hundred ways what your life is for. Say you ever and only, "Lo, I come to do Thy will, O my God". Out of that dutiful root grows the beautiful life, the life radically and radiantly true to God -- the only life that can be lived in both worlds.

MALTBIE BABCOCK

H. MICHAELYAN

The industrious bee does not stop to complain that there are so many poisonous flowers and thorny branches in his road, but buzzes on, selecting the honey where he can find it, and passing quietly by the places where it is not. There is enough in this world to complain about and find fault with if men have the disposition. We often travel on a hard and uneven road; but with a cheerful spirit, and a heart to praise God for His mercies, we may walk therein with comfort, and come to the end of our journey in peace.

DEWEY

Առաքինի գործը ա՛յն է միայն որ գործողին զգալի գրկանք մը կը պատճառէ, նիւթական, ֆիզիքական կամ բարոյական :

ԷՄԸՐՍԸՆ

ԱԹԵՆԱՍ ԷՂՐԱՄՃԵԱՆ ԱՐԱՄ ՏՕՆՈՅԵԱՆ

Բոլորս կը գանգատինք թէ ժամանակը կարն է, եւ սակայն աւելի ժամանակ ունինք քան զոր իսկապէս կարող ենք գործածել : Մեր կեանքերը կ'անցնին կամ քնաւ բան մը չընելով, կա՛մ ոչինչ ընելով այն բաներէն զոր մեր պարտքն է ընել : Միշտ կը գանգատինք թէ մեր օրերը քիչ են եւ սակայն այնպէս կը շարժինք որպէս թէ անվերջ են անոնք :

Հ. Տ. ԹՈՐՕ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՄԱՐՏԻՔ ՊԱԼԵՕԶԵԱՆ

Բան մը միայն լաւ գիտնալ ու կիրարկել բարձրագոյն արժանիք մըն է, քան հարիւր բան գիտնալ կիսկատար :

ԲԻՆՉԱՆԻ ՔԷՉԻԱՆ

Բռնի ուժով կառավարելու և զոգոնեցիկն իշխանութիւնը առտուան մը տեւողութիւնը կ'ունենայ:

Ս. ՈՍԿԱՆԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԶԱԹՄԱՃԵԱՆ

Մեծութիւնը ո՛չ թէ դիրք մըն է, այլ գործ մը՝ պաշտօն մը, որ պարտաւորութեանց ծանր բեռն ունի իրեն հետ:

Թ. Ե. Գ.

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԼԵՒՈՆ ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

Ինքզինքին հետ մարտնչիլ ամէնէն դժուարին կռիւն է. ինքզինքը յաղթահարել ամենագեղեցիկ յաղթանակն է:

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՄԱՂԱՔԵԱՆ

TENTH ANNIVERSARY CELEBRATION

Ճշմարիտ հայրենասիրութիւնն չէ՛ ասուպ կամ փայլակ մը յանկարծ երեւցող, ոչ հուր մոլի եւ թափառիկ եւ ոչ կայծակն անկուշտ այրող, լափող, այլ հանդարտ ջերմութիւն մը, յստակ լուսով եւ խղճով:

Հ. Գ. ԱԼԻՇԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԱՐԱՄԱՅԻՍ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

Երբէք դաստիարակի եւ բռնակալի դիրք մի՛ առներ հանրութեան հանդէպ. դուն ուրիշին հետ խօսակից ես միայն, կրնայ ըլլալ որ յաջողիս իրական ազդեցութիւն մը ունենալ անոր վրայ, սակայն զգուշացիր միշտ այդ ազդեցութեան գիտակցութիւնը զգացնելէ:

ԷՄԸՐՍԸՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԳԷՈՐԳ Մ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

Մեր գոյութիւնը պահելու միջոցը տկար գօրութեանց միաւորութեան հարկաւորութիւնն է:

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐԲ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ՏԿՆ. ՖԼՈՐԱ ԶԱԼԳԱՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

TENTH ANNIVERSARY CELEBRATION

Լեզուդ փոխիր, հաւատդ ուրացիր, էլ ինչո՞վ կարես ասել թէ որ ազգիցն ես:

ԽԱԶԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԳԷՈՐԳ ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ցարը կեանքին էական մէկ տարրն է, որովհետեւ ան մտրակն է յառաջդիմութեան, գալանակը հնարագիտութեան, յեսանախարհ խորհողութեան, ուսուցչը խոնարհութեան, շաւիղն առաքինութեան, դատարարը գութի, մայրը գիտակցութեան, կողմնացոյցը երկնից եւ դպրոցը կատարելութեան:

ԱՊԻԿՂԷՏ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՎԱՀԱՆ ՍԻՄԻՏԵԱՆ

Մեր տառապանքը աւելի կը ծանրացնենք մեր երեւակայութեանը մէջ հաճոյք եւ վիշտ իրարմէ զանազանելով. մինչդեռ կեանքը այդ երկու անանջատ տարրերուն մէկ հիւսքն է պարզապէս:

ԷՄԸՐՍԸՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԳԱՌՆԻԿ ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

T E N T H A N N I V E R S A R Y C E L E B R A T I O N

Կեանքի եւ երջանկութեան մեծագոյն գաղտնիքներէն մինն ալ ցաւի հետ վարուելու արուեստն է:

ՌԷԹԷՆՍ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՏԻՐԱՆ ՔԷՀԵԱԵԱՆ

Պարկեշտ մարդ մը իր յաղթանակներուն վրայ չի խօսիր, բայց չուզեր որ զինքը անկարող կարծեն յաղթանակելու:

ՍՐԲՈՒՀԻ ՏԻՒՍԱՐ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՍՄԲԱՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆ

Որպէսզի կարենանք մեր շուրջիներուն վրայ ազդել, պէտք է ունենանք որոշ եւ զօրաւոր համոզումներ ու դաւանանք կեանքի եւ բարոյականի մասին:

ՂԵՒՈՆԴ ԱՐԹ. ԳՈՒՐԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՃՈՐՃ ՖԷՀՄԵԱՆ

T E N T H A N N I V E R S A R Y C E L E B R A T I O N

Ընկերական կեանքի շնորհիւն է որ մեր մէջ գըտ-
նըւած կարելիութիւնները պիտի բողբոջին եւ առաքի-
նութիւնները ծաղկին:

Հ. Ռ. ՊԻՉԸՐ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՅԱԿՈՒ ՄՆՏԻԿԵԱՆ

Որքան կննդներ, որքան դժուարութիւնք, վէճք
եւ անիրաւութիւնք անհետ կ'ըլլային, եթէ կարելի ըլ-
լար որ եւ է բանի մէջ վստահիլ իւրաքանչիւրի խղ-
մտանքին:

ԳՐԻԳՈՐ ՕՏԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԳՐԻԳՈՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Իմաստութիւն է նախախնամութեան բարիքները
վայելելը. բայց ուրիշներուն վայելել տալն ալ առա-
քիւնութիւն:

ՍՈԿՐԱՏ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՄԿՐՏԻՉ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

T E N T H A N N I V E R S A R Y C E L E B R A T I O N

Մարդուս առաջին պարտականութիւնն է՝ ճանչնալ
իր ստեղծագործութեան մեծութիւնը, իր անձին վստ-
մութիւնը եւ ընտրել արժանի նպատակ մը իր կեանքին:

ԼԱՄԱՐԹԻՆ

ՕՐ. ՍԻՐԱՆՈՒՇ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՈՍ, ԳԱԼԻՖՈՐՆԻԱ

«Սովորաբար մարդիկ աւելի լաւ կը համոզուին այն
պատճառներով, զոր իրենք գտած են, քան այն պատ-
ճառներով, որոնք ուրիշներէ կը ցուցուին:»

ԷՏԻ ՆԱԹՈՒՐԵԱՆ

ՃԱՆ Ճ. ՔԷՅԻՇԵԱՆ

ՏԿՆ. ԶԱՊԷԼ ԹՕՓԱԼԵԱՆ

ՏԿՆ. ԶԱՐԱՀ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՍԱՐԳԻՍ ՃԻԿԷՐՃԵԱՆ

ՏԿՆ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ՏԿՆ. ԷԼԻՉ ՅԱԿՈՒԲԵԱՆ

Յ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՈՄՆ

«Յանախ մեր երջանկութիւնը կը փնտռենք, ինչ-
պէս կը փնտռենք մեր ակնոցը... որ մեր քիթին վրայ
կը գտնուի:»

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. Շ. ՔԻԼԱՐՃԵԱՆ

T E N T H A N N I V E R S A R Y C E L E B R A T I O N

The one thing worse than a quitter is the man who is afraid to begin.

JAMES M. CHANKALIAN

We are not sent into this world to do anything into which we cannot put our hearts. We have certain work to do for our bread, and that is to be done strenuously; other work to do for our delight, and that is to be done heartily-neither is to be done by halves or shifts, but with a will, and what is not worth this effort is not to be done at all.

RUSKIN

HOLY CROSS CHURCH CHOIR

If you think the world is all wrong, remember that it contains people like you.

CENTURY PHOTO-ENGRAVING

TENTH ANNIVERSARY CELEBRATION

The men who move the world are men the world cannot move.

DR. & MRS. C. KALPAKIAN

Nature and books belong to the eyes that see them. It depends on the mood of the man, whether he shall see the sunset or the fine poem. There are always sunsets, and there is always genius; but only a few hours so serene that we can relish nature or criticism. The more or less depends on structure or temperament. Temperament is the iron wire on which the beads are strung. Of what use is the fortune or the talent to a cold and defective nature?

EMERSON

YERVANT HAGOPIAN

Common sense is about the most uncommon thing there is.

MR. & MRS. HAGOP DAMADIAN

TENTH ANNIVERSARY CELEBRATION

To lose a friend is the greatest of all losses.
SYRUS

**PAN-SEPASDIA CONSTRUCTION UNION
JUNIOR LEAGUE**

To be of no church is dangerous. Religion, of which the rewards are distant, and which is animated only by Faith and Hope, will glide by degrees out of the mind, unless it be invigorated and reimpresed by external ordinances, by stated calls to worship, and the salutary influence of example.

JOHNSON

MRS. A. KELEKIAN

There is more chance for a cripple on the right road than for an athlete on the wrong road.

**DR. & MRS. H. MOWSESIAN
MR. & MRS. A. FUNDUK
A. D. ISBETCHERIAN**

T E N T H A N N I V E R S A R Y C E L E B R A T I O N

It is better to look ahead and prepare than to look back and regret.

DR. SHERMAN ASARIAN

“When someone knocks a brother,
Pass around the loving cup;
Say something good about him,
If you have to make it up.”

WESTERN PHOTO ENGRAVING CO.

Things don't turn up in this world until somebody turns them up.

MR. & MRS. HENRY SAHAGIAN

T E N T H A N N I V E R S A R Y C E L E B R A T I O N

S U U T U U T U U Y T S O T U U S U R N T P T T T

You may stop loving God, but God never stops
loving you.

A FRIEND

“There is so much good in the worst of us;
And so much bad in the best of us;
That it ill behooves any of us
To speak ill of the rest of us.”

MAJESTIC PHOTO-ENGRAVING

When men speak evil of you, live so that nobody
will believe them.

S U U T U U T U U Y T S O T U U S U R N T P T T T

Keep a fair-sized cemetery in your back yard in
which to bury the faults of friends. - Beecher.

MR. & MRS. KHATCHIG SIMONIAN'

The men whom I have seen succeed best in life
have always been cheerful and hopeful men, who
went about their business with a smile on their
faces, and took the changes and chances of this
mortal life like men, facing rough and smooth
alike as it came.

CHARLES KINGSLEY

HOLY CROSS SENIORS

“It is better to say, ‘This one thing I do,’ than to
say, ‘These forty things I dabble in.’” - Gladden.

S U U Ե Ա Մ Ե Ա Կ Ի S O Ե Ա Կ Ա S Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ե

Our business in life is not to get ahead of others,
but to get ahead of ourselves.

BANNER PHOTO-ENGRAVING CORP.

Study the language of gentleness; refuse to use
words that bite, and tones that crush.

MR. & MRS. L. E. BOYAJIAN

“I will chide no brother in the world but myself,
against whom I know most faults.”—Shakespeare

S U U Ե Ա Մ Ե Ա Կ Ի S O Ե Ա Կ Ա S Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ե

When it is definitely settled that a thing can't be
done, watch somebody do it.

DR. HAIG H. KASABACH

There are no elevators in the house of success;
you must toil up a step at a time.

HAMPAR BROTHERS

Read, and you will know; know, and you will
love; love, and you will serve; serve, and you will
be happy.

S U U Ե ԱՄ Ե Ա Կ Ի S O Ե Ա Կ Ա S Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Patriotism consists not in waving a flag, but in striving that our country be righteous as well as strong.

MR. & MRS. A. M. ALTON

The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to a father, deference; to your mother, conduct; and to all men, charity.

MRS. BALFOUR

SUBWAY ARCADE FLORIST

Some folks don't look up until they are flat on their backs.

S U U Ե ԱՄ Ե Ա Կ Ի S O Ե Ա Կ Ա S Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

The man who wakes up and finds himself famous hasn't been asleep.

DR. & MRS. G. B. GOULEZIAN

The pilot who is always dreading a rock or a tempest must not complain if he remain a poor fisherman. We must at times trust something to fortune, for fortune has often some share in what happens.

METASTASIO

FRANK CAPPORIMO

Wisdom is knowing what to do;
Skill is knowing how to do it;
Virtue is doing it.

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Յոռեգոյնին պատրաստուէ՛, բայց լաւագոյնին սպասէ :

ՀԻՆ ԱՌԱՄ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ . ՃԱՆ ԵՈՒՎԱՆԵԱՆ

«Երկրորդական խնդիրներու մասին կարծիքի տարբերութիւնը չի կրնար խանգարել միեւնոյն գործին նուիրուած հոգիներուն համերաշխութիւնը, երբ անոնք համաձայն են էականին, այսինքն բուն սկզբունքին շուրջ :»

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱԶԱՐԵԱՆ

Թեւերը ծալլելով համբերելը աւելի վատ է քան անհամբերութիւնը :
Վ . ԲՈՒԶԷՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ . ՃՈՐՃ ՊԱՇԵԱՆ

«Մ'ըջիւնին բնակարանին մէջ՝ ջրհեղեղ է ցօղը :»

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Կեանքը յարատեւ դաստիարակութիւն մը պէտք է ըլլայ :

ՏՈՔԹ . ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԵՐԵԱՆ

Շողոքոքի մը նպատակն է հանելի ըլլալ, բարեկամի մը նպատակն է օգտակար ըլլալ :

Ե . ԵՒ Ս . ԴԱԻԻԹԵԱՆ

Ամէն բան իր ատենին,
Թէ ոչ՝ լեզուդ քող կտրեն .
Անժամ խօսող ափորին
Գլուխն իրա՛ւ կը կտրեն :

ԳԱԲՐԻԷԼ ԱՐԲ . ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ . ԲԻԻԶԱՆԴ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Բռնադատեցէ՛ք մարդիկ աշխատութեան եւ պարկեշտ ու պատուաւոր պիտի ընէք զանոնք :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ . ՃԱՆ ՕԶԱՆԵԱՆ

Նախ պէտք է կատարել իւր պարտականութիւնները եւ ապա աշխատիլ ձեռք բերել իրաւունքները :

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Folks who never change their minds usually have
no minds to change.

MR. & MRS. CARNIG AJEMIAN

«Աշխատաւէր մարդուն համար չկայ աւելի առատ
բան մը քան ժամանակը:»

ՏԿՆ. ԱՇԽԷՆ ՖՐԷՆԳԵԱՆ

Praising yourself to the skies is not going to get
you there.

PAPAZIAN BROTHERS

«Մարդ չի կրնար բարիք ընել ամէնուն, բայց կըր-
նայ գոնէ միշտ բարիք կամենալ ամէնուն:»

ՏԿՆ. ԱԳԱՊԻ ԱՐԹԻՆԵԱՆ

«Ծաղրը յաճախ մտփն աղփատութիւնը կը յայտ-
նէ:»

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Ետ չի դարձող չորս բաներ, միտքդ պահէ, արտա-
սանուած խօսք, նետուած ազեղ, անցած ժամանակ,
կորսուած պատեհութիւն:

ՄԱԶԶԻՆԻ

ՄԿՐՏԻՉ ԹՕՓԱԼԵԱՆ

«Ով որ բան մը քննադատելու հաճոյքէն կը տար-
ուի, գեղեցիկ բաներէ բուն կերպով ազդուելու հա-
ճոյքէն զրկած կ'ըլլայ ինքզինքը:»

ՏԿՆ. Վ. ԳԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆ ԵՒ ԶԱԻԱԿՈՒՆՔ

Մածկուած կամ կեղծուած հաւատքը հեռու չէ ան-
հաւատութենէ:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՄԻՍԱՔ ՄԽՃԵԱՆ

Լատենսին համար կեանքի խոչընդոտները փառ-
քի եւ յառաջդիմութեան սանդուխներն են լոկ:

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

The reason lots of people cannot find Opportunity
is it goes about disguised as Hard Work.

GABRIEL BROTHERS

Christians are like pianos-grand, square, upright,
and are no good unless in tune.

DR. & MRS. M. EXERJIAN

“Be noble, and the nobleness that lies in other
men, sleeping, but never dead, will rise in majesty
to meet thine own.” — Lowell

MR. & MRS. MIHRAN SAGHIRIAN

The fellow with the inflated opinion of himself
is generally a “flat tire.”

ELY BOGHOSSIAN

You can't change the past, but you can ruin a
perfectly good present by worrying over the
future.

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

When you dig another out of his trouble, you find
a place to bury your own.

MR. & MRS. E. ARSLANIAN

It is easier to go down a hill than up, but the
view is best from the top.

MR. & MRS. NISHAN SHIMSHIRIAN

Be patient with the faults of others; they have to
be patient with yours.

MR. & MRS. ROBERT A. YOHAI

Everyone can do something to make the world
better. He can at least improve himself.

DR. P. T. DAGHLIAN

The church is made up of individuals. It can
do nothing except as its members work, and work
together.

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

The kind of ancestors we have had is not as important as the kind of descendants our ancestors have.

MR. & MRS. A. KOUYOUMJIAN

Don't stay away from church because it is not perfect — how lonely you would feel in a perfect church!

DR. & MRS. M. HOUSEPIAN

Imaginary troubles become real by telling them too often.

MR. & MRS. BOGHOS MARKARIAN

Our Church must grow, and glow, and go;
Won't you help to make it so?

MR. & MRS. GEORGE SHARIGIAN

The man who has a good opinion of himself is usually a poor judge of human nature.

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Be big enough to admit and admire the abilities of people who are better than you are.

D. & H. MESHEJIAN

Kindness is the language that the deaf can hear and the dumb can understand.

VAHE ALGEN

It is better to give a cheap bouquet
To a living friend, this very day,
Than a bunch of roses, white and red,
To lay on his casket when he's dead.

DR. G. A. YEGHIAIAN

You cannot stop people from thinking. The job is to get some people started.

GEORGE C. APOSTLE

It is better to say a good thing about a bad fellow, than to say a bad thing about a good fellow.

MR. & MRS. JOHN CHALIKIAN

Տ Ա Ա Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

«Իմաստունը համեստ է փառքերու մէջ, եւ երպարտ՝ ձախողութեանց ատեն :»

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԵՐՈՒԱՆԴ ԵՌԻՎԱՆԵԱՆ

«Երջանկութեան տանող ամէնէն ազատով համբան առաքինութիւնն է :»

ԱՐԱ-ՃՈՐՃԻԱ-ԱՐԱՔՍԻ

Ոչ վաճառական, ոչ ազնուական,
Բայց իմ տնակիս տէր ու տիրական :

ՏԿՆ. ՄԻԻՇԿԻՆԱԶ ԹԱՇՃԵԱՆ

«Ազատ մարդիկ ոչ միայն կը տանջուին դիզելու տենչանքով այլեւ կարսնցնելու վախով :»

ՏԿՆ. ԱՂԱԻՆԻ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ

«Աստուծոյ ամէն բան տեսնելուն հաւատացող մարդը ոչ ծածուկ եւ ոչ հրապարակաւ կը մեղանչէ :»
Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ԿԱՐՕ ԶԱՏԻԿԵԱՆԻ

ՏԿՆ. ԱԶՆԻԻ ԶԱՏԻԿԵԱՆ

Անհաւատալի երջանկաւորիւնի կան անմխիթար կարծուած թշուառութեանց մէջն ալ :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԽԹԻԿԵԱՆ

«Ձեր թշնամիները չափաւոր կերպով ասեցէք, վասն զի կարելի է որ հաշտուիք իրարու հետ... :»

ՏԿՆ. ԱԳԱՊԻ ՏՈՒՐԵԱՆ

Արդարութիւնը ո՛վ որ ուշացնէ, ուրացած կ'ըլլայ զայն :

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

	էջ	
Յառաջարանի Տեղ	ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻԻՆ	3
Օրհնութեան Գիր Առաջնորդ Սրբազանէն		5
Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Գնումէն Առաջ	Մ. Թ.	6
Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Գնումը		7
Էջ Միածինն ի Հօրէ	Թարգմ. ԳՐ. Հ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ	10
Վախճանեալ Խորէն Կարողիկոսի Կոնդակէն		11
Վեհափառ Սահակ Կարողիկոսի Կոնդակէն		12
Երուսաղէմի Պատրիարք Մեսրոպ Արքեպս.ի Կոնդակը		14
Կոնդակին Թարգմանութիւնը		15
Մեր Եկեղեցիին Պատմական Գերը	ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԱՐՈՅՏԵԱՆ	17
Ղեւոնդ Արքեպիսկոպոս Գուրբան		18
Տ. Յարութիւն Ա. Քինյ. Սարգիսեան		20
Ս. Խաչ Եկեղեցին եւ ժողովուրդը	Ս. Մ. Ն.	22
Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնները		23
Եկեղեցւոյ Խնամակալութիւնը		28
Պարտուց Բարձման Հարցը		30
Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Խնամակալութեան Հաշուեկշիւը		32
Տիար Հայկ Գավուզեանի Հաշուեկշիւը		33
Տ. Յովսէփ Եսյս. Կարապետեան		35
Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Օծումը		36
Մեր Երեսփոխանները		37
Եկեղեցին	ՆԱՐԵԿԱՅԻ	38
Սուրբ Էջմիածին	Յ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ	38
Եկեղեցւոյ Ազդեցութիւնը	ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ	39
Խաչը	ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ԳՈՒՐԵԱՆ	40
Մեծ Հոգը	ԹՈՐԳՈՄ ԱՐՔ. ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ	41
Հայաստանեայց Եկեղեցին	ՀԸՐՊԸՐԹ Մ. ԱԼԷՆ	42
Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութիւն		43

Տ Ա Ս Ն Ա Մ Ե Ա Կ Ի Տ Օ Ն Ա Կ Ա Տ Ա Ր Ո Ի Թ

«Իմաստունը համեստ է փառքերու մէջ, եւ պարտ՝ ձախողութեանց ատեն:»

ՏԷՐ ԵՒ ՏԿՆ. ԵՐՈՒԱՆԴ ԵՈՒՎՍ

«Երջանկութեան տանող ամէ՞ս առաքինութիւնն է:»

ԱՐԱ-ՃՈՐՇ

Ոչ վաճառական,
Բայց իմ տնակ՝

20	ՍԻՆՈՅԵԱՆ	Թարգմ. Գ. Ր. Հ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ	Մ. Թ. 6	5	3	ԻՋ
18						
17						
15						
14						
12						
11						
10						
7						

Մրցանակ
ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

- 1
- 2
- 3
- 33
- 65
- 66
- 67
- 68
- 69
- 70
- 74

Շնորհաւարական Արտատպում

"... You cannot buy public esteem, you have to earn it."

ARTIN K. SHALIAN

